

POLISH FLAMRIC

VOLUME V PHASE I BOOK IV

BACKGROUND AND VOCABULARY ENRICHMENT

SEPTEMBER 1979

**DEFENSE LANGUAGE INSTITUTE
FOREIGN LANGUAGE CENTER**

PREFACE

The third and final part of Phase I consists entirely of narratives, translation exercises and vocabulary. These exercises unite all the elements of grammar, syntax and vocabulary you have learned so far. The use of these exercises must not be strictly for written translation, but for topical conversation also.

Upon completing this phase the linguist will be able to:

1. Analyze Polish sentences in your exercises by parts of speech (subject, predicate, direct and indirect objects, modifiers, prepositions).
2. Identify parts of speech by declension case and gender endings, conjugation endings, and prepositions.
3. Respond to vocabulary covered in the phase to 90% accuracy, whether asked in Polish or English.
4. Discuss a broad range of topics such as: Polish history, geography, commerce, and social customs.

TABLE OF CONTENTS

LESSON	PAGE	LESSON	PAGE
109	1	125	108
110	7	126	116
111	16	127	126
112	23	128	133
113	31	129	141
114	38	130	149
115	44	131	156
116	51	132	167
117	57	133	175
118	63	134	181
119	69	135	191
120	75	136	196
121	82	137	201
122	88	138	207
123	94	139	213
124	101	140	220

LESSON 109
W RESTAURACJI

Józef Kwiatkowski siedział przy stoliku w restauracji "Hotelu Bristol" i długo czytał jadłospis. Był on urzędnikiem Ministerstwa Handlu Zagranicznego i zarobki jego bardzo rzadko pozwalały mu na jedzenie w dobrych restauracjach. Obiady jadał zwykle, jak wielu urzędników, w stołówce a na kolację wracał do domu, gdzie jadł tylko chleb z wędliną lub z konfiturami i pił herbatę.

Dziś szef jego musiał pójść na ważne zebranie, więc kazał Kwiatkowskiemu zająć się dwoma przedstawicielami Amerykańskiej Firmy Eksportowej, którzy przyjechali do Warszawy na tydzień w sprawach handlowych. Szef wybrał Kwiatkowskiego, gdyż umiał on dość dobrze mówić po angielsku. Kazał on mu pokazać gościom miasto, a potem zaprosić ich do najlepszej restauracji na rachunek Ministerstwa.

Józef postanowił więc dziś zamówić takie potrawy, których w stołówkach urzędniczych nigdy nie dawano. Po zakąskach i wódce, Kwiatkowski musiał tłumaczyć amerykańskim gościom, panom Brown i Kelly, nazwy dań z jadłospisu. Kelner radził zacząć od rosółu z kury, na co wszyscy się zgodzili.

Jedząc zupę wszyscy trzech panowie rozmawiali o tym, jakie mięso wybrać na drugie danie. Kelly, który już parę razy był w Polsce, powiedział, że jest dość duża różnica w odżywianiu się Polaków i Amerykanów. W Ameryce jada się dużo mięsa, sałat

i owoców, a w Polsce przeważnie kartofle, kasze i kluski. Na to Brown, gruby starszy pan, powiedział, że gdyby on mieszkał w Polsce, to ważyłby przynajmniej 200 kg. Kwiatkowski i Kelly roześmieli się.

Zaczęła się oczywiście rozmowa o tym, ile w stosunku do swego wzrostu i wieku człowiek powinien ważyć. Brown powiedział: "Ja zacząłbym się martwić dopiero wtedy, kiedy będę taki gruby jak ten człowiek w ciemnym ubraniu, przy tamtym stole." Kiedy skończył mówić zauważył, że siedząca obok grubego pana młoda kobieta z trudnością ukrywa śmiech. Biedny Brown zaczerwienił się i postanowił, że gdziekolwiek znajdzie się na świecie będzie uważał na to, co mówi.

Brown zamówił bigos, bo chciał próbować potraw, o których nigdy przedtem nie słyszał. Zamawiając bigos poprosił on też o kawę. To ostatnie zdziwiło kelnera, a Kwiatkowski wytłumaczył Amerykaninowi, że w Polsce kawę pije się nie podczas obiadu lub kolacji, ale po deserze. Józef wybrał polędwicę i sałatkę z pomidorów z cebulą, a do tego grzyby w śmietanie.

Kelly poprosił o kotlety cielece z kartoflami i ogórki. Na deser Brown i Kwiatkowski zamówili kompot z jabłek, a Kelly poprosił o lody i kawałek tortu.

Po kolacji, pijąc czarną kawę, wszyscy trzej długo jeszcze siedzieli w restauracji i rozmawiali.

LESSON 109

Translation English - Polish

1. The food in the employees cafeteria of the employment office is not very good.
2. Meat is expensive in Poland, so people eat a lot of potatoes, grits and various noodles.
3. Bigos is a Polish dish. It is made of cabbage, sausage, beef and pork. The meat, cooked or fried, is cut into small pieces and cooked with the cabbage.
4. Some people put tomatoes, or tomato juice and onions in the bigos.
5. Laughter is the best medicine.
6. People who laugh at others should be able to laugh at themselves.
7. Hearing those words all the boys laughed, and Bolek blushed with anger.
8. For dinner Kowalski had consommé with vegetables, roast pork with mushrooms, a green salad and a fruit salad for dessert.
9. The detective knew that the painter was a spy who worked for a neighbouring state, and he would have arrested him long ago, but he did not have enough evidence.
10. "If you don't trust me, Andrzej, I have nothing more to say to you."

11. Luckily, Brown remembered that a man whom he knew well worked as a translator at the police station.

LESSON 109

Homework

Part I

Translate into Polish:

1. Mrs. Nowicki is very busy this morning, she is baking a big layer cake for her granddaughter's birthday.
2. Tadeusz showed his parents the mushrooms which he had brought from the forest. His mother looked them over thoroughly, and then she said that she would cook them for supper.
3. Zosia decided to make a vegetable salad for her husband, so she sliced cold potatoes, tomatoes, a carrot, one onion, and half an apple.
4. Janek did not want to eat his dinner, although there were veal cutlets and cucumbers which he liked very much. His mother thought that the boy was sick. She did not know that he had eaten cherry ice cream and four large pastries at his aunts one hour before supper.
5. When Mr. Cichocki ate in a restaurant he always looked in the menu for pork chops, fried potatoes or bigos. At home his wife gave him only boiled chicken or fish and vegetable without butter because she said that he should lose weight.

6. Mrs. Kowalski sent her daughter to the grocery store to buy flour, eggs, butter and cheese because she wanted to make noodles.

Part II

This part is to be written if tape recorders are not available to students; it is to be recorded on tape if tape recorders are available.

Write or record, as appropriate, in no less than 50 words on the subject of foods.

e.g.:

1. Tell what you like best for breakfast, lunch, and dinner.
2. Where do various basic foods come from?

LESSON 109

Vocabulary

bigos, m. bigosu, gen. s.	- Polish dish of cabbage and meat
cebula, f.	- onion
danie, n.	- course
grzyb, m. grzyba, gen. s.	- mushroom
handel, m. handlu, gen. s.	- commerce, trade
jadłospis, m. jadłospisu, gen. s.	- menu
kluska, f.	- noodle
kompot, m. kompotu, gen. s.	- fruit salad, fruit preserves, compote fruit stew

konfitura, f.		- jam
lody, pl. lodów, gen. s.		- ice cream
odżywianie, n.		- nutrition, nourishment
ogórek, m. ogórka, gen. s.		- cucumber
połędwica, f.		- loin (of beef or pork)
pomidor, m. pomidora, gen. s.		- tomato
potrawa, f.		- dish (as food only)
rosół, m. rosołu, gen. s.		- consommé, broth
roześmiać się, p. /+z+gen./ roześmieję się roześmieje się	śmiać się, i. /+z+gen./ śmieję się śmieje się	- to laugh (at), (to burst into laughter)
sałata, f.		- lettuce, green salad
sałatka, f.		- salad
śmiech, m. śmiechu, gen.s.		- laughter
śmietana, f.		- sour cream
tort, m. tortu, gen. s.		- layer cake
wędlina, f.		- cold cuts, pork meat products, lunch meats
wiek, m. wieku, gen. s.		- age, century
zaczzerwienić się, p. /+z+gen./ zaczzerwienię się zaczzerwieni się	zaczzerwienić się, i /+z+gen./ zaczzerwienię się zaczzerwieni się	- to blush, /with, from/, to become red
zakąska, f.		- snack, smörgåsbord, appetizer

LESSON 110

SPORTY I WYCHOWANIE FIZYCZNE

Leszek Ziółowski, mimo że miał ponad pięćdziesiąt lat, wyglądał dużo młodziej niż jego przyjaciele w tym samym wieku co on. Uprawiał on różne sporty już od wczesnej młodości. Leszek urodził się w mieście, które leżało nad dużą rzeką. Kiedy miał pięć lat umiał już dobrze pływać. Pływania uczył go ojciec, który był nauczycielem wychowania fizycznego w szkole podstawowej.

Kiedy przyszły wakacje letnie, młodego Leszka można było często widzieć nad rzeką w kostiumie kąpielowym. Na rzece była przystań, w której były kajaki i żaglówki do wynajęcia. Leszek razem z kolegami często robili kilkudniowe wycieczki kajakiem. Co roku spędzał on kilka tygodni na obozie harcerskim.

Kierownikiem obozu był Stanisław Cyganiewicz były mistrz Polski w skoku w dal i w biegu, na osiemset metrów. Cyganiewicz organizował dla chłopców w obozie zawody pływackie i prowadził ćwiczenia gimnastyczne.

Kiedy Leszek był w szóstej klasie wygrywał wszystkie szkolne zawody pływackie. Nawet dużo starsi od niego chłopcy zostawali daleko w tyle za nim podczas zawodów. Cyganiewicz bardzo lubił Leszka i widząc jego tak duże zainteresowanie sportami i lekkoatletyką, dawał mu fachowe rady.

Mając piętnaście lat Leszek skakał w dal ponad pięć metrów, a w biegu na 800 metrów miał czas dwie minuty, czternaście sekund.

W zimie Leszek nie mógł pływać, bo w mieście w którym mieszkał nie było krytej pływalni. Jeździł na łyżwach z kolegami na zamrożonej rzece. Wieczorami chodził on do szkolnej sali gimnastycznej i ćwiczył na różnych przyrządach.

Rodzinne miasto Leszka leżało niedaleko od wysokich gór, w których znajdowały się doskonałe tereny narciarskie. Stryj Leszka mieszkał w górach w miejscowości, która była znanym uzdrowiskiem. Do uzdrowiska tego przyjeżdżało bardzo dużo chorych, turystów i narciarzy. Przede wszystkim przyjeżdżali tam chorzy na gruźlicę, żeby się leczyć na płuca w czystym górskim powietrzu. Góry te były pokryte pięknymi sosnowymi lasami. Kiedy przychodziła zima i wszystko pokrywało się śniegiem, przyjeżdżało tam dużo narciarzy. Kilka razy podczas zimy odbywały się tam zawody narciarskie, w których brali udział wybitni narciarze europejscy.

Leszek dostał pierwsze swoje narty, kiedy miał osiem lat. Matka bała się, że jest on jeszcze za mały, żeby jeździć na nartach. Obawiała się, że złamie rękę albo nogę albo rozbije sobie głowę o drzewo. Ojciec jednak mówił, że im wcześniej chłopiec zacznie się wprawiać tym lepiej będzie później jeździł.

Od tego czasu Leszek spędzał wszystkie wakacje zimowe u stryja w górach. Najpierw pod kierunkiem instruktora narciarskiego uczył się razem z innymi dziećmi zjeżdżać z niskich pagórków, a potem z coraz wyższych wzgórz. Po kilku la-

tach nie było tam zjazdu, któregoby Leszek nie znał.

Dzisiaj, choć Leszek Ziółowski ma już piędziesiąt lat, uprawia on wszystkie sporty, których uczył się jako dziecko. Prawdopodobnie dzięki temu wygląda tak młodo i nigdy prawie nie choruje.

LESSON 110

Translation
English - Polish

1. Stecki was afraid that he was not a good enough skier to go down that hill.
2. The Zielińskis spent three weeks in a health resort in the mountains in south-western Poland.
3. Old Mr. Ziółowski was very sick, his heart was weak and the doctors feared for his life.
4. When the new doctor came into the ward, eight pairs of eyes looked at him with curiosity.
5. "You should take life more seriously," said Mr. Kowalski to his son. "At your age I had to support a wife and two small children."
6. Miss Walczak wanted to get a better job so she practiced typing for several hours every evening.
7. During the test Mrs. Barański forgot everything she had learned during her driving lessons and couldn't even change the gears.

8. The first race had just begun and everybody was watching the horses, so nobody saw the thief who stole Mrs. Makowska's handbag.
9. She would not have let the stranger into the house if he had not said that he had a letter for her from her husband.
10. When Mlynarski saw the suspected man approaching the house he phoned the police.
11. Nowak met Corporal Gruszka through a mutual friend. They talked for a while and it turned out that Nowak and Gruszka had known each other in school when both were seven years old.

LESSON 110

Homework

Part I

Translate into Polish:

1. He is a former Physical Education Instructor.
2. Before sending him to camp, Mrs. Stecki bought her son a new boy scout uniform.
3. There was a large indoor swimming pool near the school, so the children could swim not only in summer but also in winter.
4. Mary looked very nice in the green and black bathing suit which she received from her aunt.
5. The doctor looked at the x-ray pictures and said that Makowski had T.B.

6. Andrzej saw Barbara at Leszek's wedding; she was wearing a light blue summer suit, white shoes and gloves and a small blue hat.
7. In the national museum there were many pictures painted by famous sixteenth century masters.
8. Barbara met her future husband at a teachers' convention.

Part II

This part is to be written if tape recorders are not available to students. It is to be recorded on tape if tape recorders are available.

Write or record, as appropriate, in no less than 50 words a composition on the topic of sports.

LESSON 110

Vocabulary

bieg, m. biegu, gen. s.	- race, run, gear, course
były, była, były; byli, byłe	- former
fachowy, fachowa, fachowe	- professional, ex- pert
fizyczny, fizyczna, fizyczne	- physical
gimnastyczny, gimnastyczna, gimnastyczne	- gymnastic; calis- thenic (as adj.)
gruźlica, f.	- tuberculosis (T.B.)
harcerski, harcerska, harcerskie	- boy or girl scout (as adj.)
im (wcześniej), tym (lepiej)	- the (earlier), the (better)
kajak, m. kajaka, gen. s.	- kayak, canoe

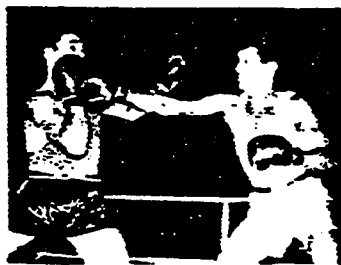
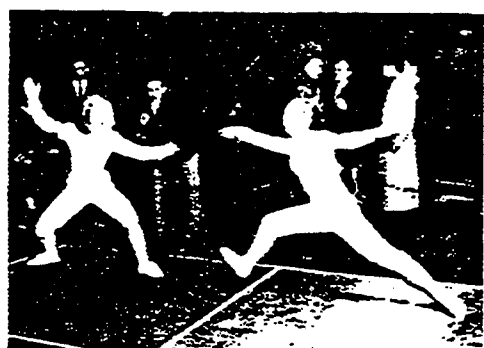
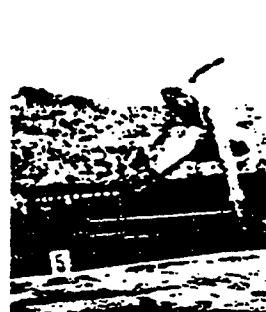
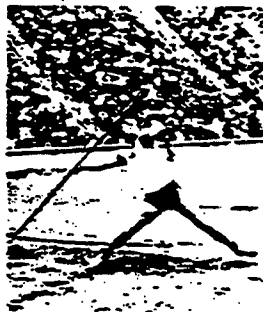
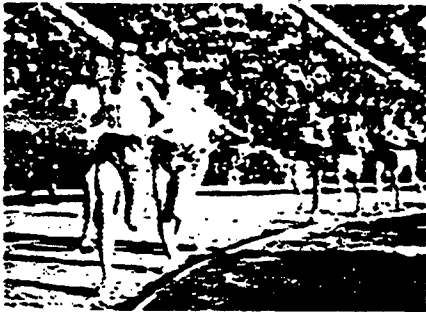
kostium, m. kostiumu, gen. s.	- costume, women's suit
kostium kąpielowy	- bathing suit
kryty, kryta, kryte	- covered, indoor
letni, letnia, letnie	- summer (as adj.) lukewarm
mistrz, m. mistrzowie, nom. pl.	- champion, master, maestro
narciarz, m. narciarze, nom. pl.	- skier
obawiać się, i. (+ gen.), (+o+acc.) obawiam się (no perf.) obawia się	- to be afraid (of), (for)
pagórek, m. pagórka, gen. s.	- hill, hillock
pływacki, pływacka, pływackie	- swimming (as adj.)
pływalnia, f.	- swimming pool
przystań, f.	- mooring, harbor
sala, f.	- hall, ward, audi- torium
sala gimnastyczna	- gymnasium
skok w dal	- broad jump
uzdrowisko, n.	- health resort
wprawiać się, i. (+w+loc.), wprawiam się wprawia się	- to practice
(wprawić się, p.) (+w+loc.) wprawię się wprawi się	
wybitny, wybitna, wybitne	- outstanding
wychowanie, n.	- upbringing, educa- tion, breeding

zjazd, m.
zjazdu, gen. s.

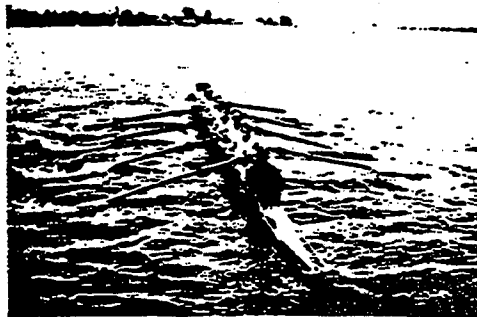
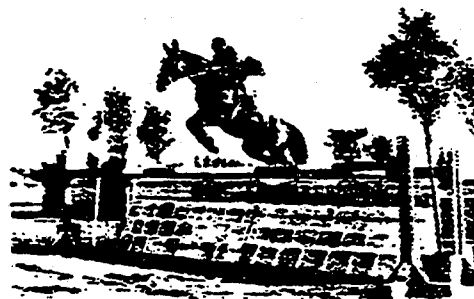
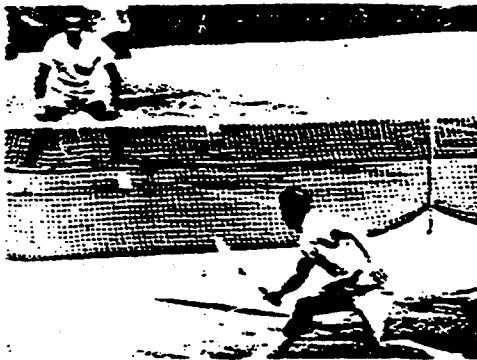
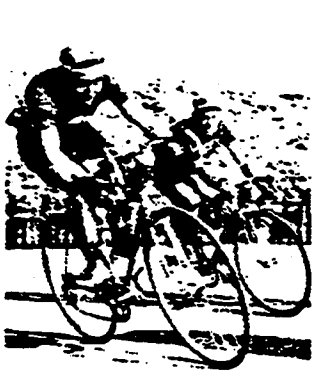
- descent, convention

żaglówka, f.

- sailboat

1 - Gimnastyka 2 - Pływanie 3 - Lekkoatletyka: skoki, bieg 4 - Judo 5 - Koszykówka 6 - Skoki w wodzie 7 - Zimowy sport 8 - Tenis 9 - Piłka nożna 10 - Piłka siatkowa 11 - Piłka ręczna

1 - Kolarstwo, 2 - Lyżwiarstwo: jazda figurowa, 3 - Narciarstwo: skok, 4 - Narciarstwo slalom, 5 - Hokej, 6 - Tenis, 7 - Jeździectwo, 8 - Wioślarstwo, 9 - Żeglarsstwo

LESSON 111

O RÓŻNYCH ZAWODACH

Zygmunt Modrzewski skończył wydział architektury w Wyższej Szkole Specjalnej w czerwcu 1949 r. i został architektem w dużym mieście. Zygmunt miał 28 lat i był kawalerem. Po kilku miesiącach pobytu w mieście, poznał on Zosię Borkowską, która pracowała w przychodni lekarskiej jako lekarz. Zosia była ładną dziewczyną i Zygmunt często był w jej towarzystwie.

Brat Zosi, Janek Borkowski, był inżynierem i pracował w fabryce. Po drugiej wojnie światowej architekci i inżynierowie mieli dużo pracy. Wiele kościołów, zabytków, domów mieszkalnych i fabryk zostało zniszczonych podczas akcji wojennej. Po wojnie w wielu krajach zaczęto odbudowywać zabytki o znaczeniu historycznym. Do tej pracy byli potrzebni nie tylko architekci, ale również rzeczoznawcy, rzemieślnicy, artyści, malarze i rzeźbiarze.

Nowe dzielnice miast zbudowano w stylu nowoczesnym. W wielu krajach europejskich, fabryki pracowały przez 24 godziny na dobę, żeby dostarczyć potrzebnych materiałów budowlanych do odbudowy miast, dróg i mostów.

3-go stycznia 1950 roku odbył się ślub Zosi Borkowskiej z Zygmuntem Modrzewskim. Na weselu, które było urządzone w mieszkaniu rodziców Zosi zebrało się dużo gości. Byli to przeważnie młodzi ludzie pracujący w różnych zawodach. Między innymi przyszło kilku lekarzy, aptekarzy i dentystów.

6. He studied for several years in Poland and in Italy, but his teachers told him that he would never be a really good sculptor.
7. The prosecutor showed the judge a letter which, according to one witness, had been written by the defendant, Jan Kowalski. The defendant's lawyer said that Kowalski had not written that letter, so the judge called an expert.
8. The expert told Kowalski to write several sentences on a piece of paper.
9. If the engineer had not seen the man lying on the track the train would have run over that man.

LESSON 111

Homework

Part I

Translate into Polish:

1. The plans for this building are excellent; one can see that they were made by a very good architect.
2. The Kowalskis are going to a lecture this evening. An outstanding German historian will speak about the thirty years war.
3. After the second world war many writers and poets escaped from Poland, Czechoslovakia and East Germany, because they wanted to write what they thought and not just what the communists allowed them to write.

Znali oni dobrze Zosię z przychodni lekarskiej. Zygmunt zaprosił kilku dawnych kolegów szkolnych. Jeden z nich prawie przez cały wieczór grał na fortepianie, a młodzi ludzie tańczyli i bawili się wesoło.

Na wesele przyszło również kilku pisarzy i nawet jeden poeta. Ojciec Zosi był profesorem na wydziale prawa i zaprosił na wesele córki kilku kolegów prawników i jednego historyka. Ponieważ Zygmunt pracował jako architekt w biurze planowania miasta, dostał on mieszkanie w osiedlu dla urzędników miejskich. Po dziewięciu miesiącach urodził się syn państwu Modrzewskim. Pani Modrzewska musiała przerwać pracę w przychodni. Przez tydzień była ona w szpitalu, a drugi tydzień spędziła na urlopie w domu. Kiedy pani Modrzewska wróciła do pracy, synek państwa Modrzewskich Staś, został oddany do żłóbka.

W żłóbkach znajdują się małe dzieci w wieku do lat trzech. Wszystkie pracujące matki oddają dzieci do żłobków. Kiedy Staś skończył trzy lata, został on przeniesiony ze żłóbka do przedszkola. Staś zostanie w przedszkolu do szóstego roku życia, a potem pójdzie do szkoły podstawowej.

Ostatnio brat Zygmunta Modrzewskiego, który był mechanikiem w fabryce samochodów miał wypadek przy pracy. Wypadek był bardzo poważny, ponieważ Józef Modrzewski stracił prawą rękę. Na szczęście, będzie on miał rentę inwalidzką i będzie mógł nauczyć się innego zawodu. Ojciec braci Modrzewskich skończył w zeszłym roku 65 lat i otrzymuje emeryturę. Pracował on jako maszynista na kolei przez 35 lat.

Znali oni dobrze Zosię z przychodni lekarskiej. Zygmunt zaprosił kilku dawnych kolegów szkolnych. Jeden z nich prawie przez cały wieczór grał na fortepianie, a młodzi ludzie tańczyli i bawili się wesoło.

Na wesele przyszło również kilku pisarzy i nawet jeden poeta. Ojciec Zosi był profesorem na wydziale prawa i zaprosił na wesele córki kilku kolegów prawników i jednego historyka. Ponieważ Zygmunt pracował jako architekt w biurze planowania miasta, dostał on mieszkanie w osiedlu dla urzędników miejskich. Po dziewięciu miesiącach urodził się syn państwu Modrzewskim. Pani Modrzewska musiała przerwać pracę w przychodni. Przez tydzień była ona w szpitalu, a drugi tydzień spędziła na urlopie w domu. Kiedy pani Modrzewska wróciła do pracy, synek państwa Modrzewskich Staś, został oddany do żłóbka.

W żłóbkach znajdują się małe dzieci w wieku do lat trzech. Wszystkie pracujące matki oddają dzieci do żłobków. Kiedy Staś skończył trzy lata, został on przeniesiony ze żłóbka do przedszkola. Staś zostanie w przedszkolu do szóstego roku życia, a potem pójdzie do szkoły podstawowej.

Ostatnio brat Zygmunta Modrzewskiego, który był mechanikiem w fabryce samochodów miał wypadek przy pracy. Wypadek był bardzo poważny, ponieważ Józef Modrzewski stracił prawą rękę. Na szczęście, będzie on miał rentę inwalidzką i będzie mógł nauczyć się innego zawodu. Ojciec braci Modrzewskich skończył w zeszłym roku 65 lat i otrzymuje emeryturę. Pracował on jako maszynista na kolei przez 35 lat.

6. He studied for several years in Poland and in Italy, but his teachers told him that he would never be a really good sculptor.
7. The prosecutor showed the judge a letter which, according to one witness, had been written by the defendant, Jan Kowalski. The defendant's lawyer said that Kowalski had not written that letter, so the judge called an expert.
8. The expert told Kowalski to write several sentences on a piece of paper.
9. If the engineer had not seen the man lying on the track the train would have run over that man.

LESSON 111

Homework

Part I

Translate into Polish:

1. The plans for this building are excellent; one can see that they were made by a very good architect.
2. The Kowalskis are going to a lecture this evening. An outstanding German historian will speak about the thirty years war.
3. After the second world war many writers and poets escaped from Poland, Czechoslovakia and East Germany, because they wanted to write what they thought and not just what the communists allowed them to write.

maszynista, m. maszyniści, nom. pl.	- engineer (locomotive only)
mechanik, m. mechanicy, nom. pl.	- mechanic (workman)
odbudowa, f.	- reconstruction
odbudowywać, i. odbudować, p. odbudowuję odbuduję odbudowuje odbuduje	- to rebuild
pisarz, m. pisarze, nom. pl.	- writer
poeta, m. poeci, nom. pl.	- poet
prawnik, m. prawnicy, nom. pl.	- lawyer (a man educated in law)
przedszkole, n.	- kindergarten
przychodnia, f.	- out-patient clinic
renta inwalidzka	- disability benefit
rzeczoznawca, m.	- expert
rzemieślnik, m. rzemieślnicy, nom. pl.	- craftsman, artisan
rzeźbiarz, m. rzeźbiarze, nom. pl.	- sculptor
styl, m. stylu, gen. s.	- style
szachy (plur. only) szachów, gen. pl.	- chess
światlica, f.	- day room, recreation room
tańczyć, i. zatańczyć, p. tańczy zatańczy tańczy zatańczy	- to dance

wydział, m.
wydziału, gen. s.

- department

żłóbek, m.
żłóbka, gen. s.

- nursery (for
children only)

LESSON 112
WAKACJE NA WSI

Janek Malczewski wstał dziś bardzo wcześnie i już o szóstej był na stacji kolejowej. Czekał on tam na swojego przyjaciela Bolka Steckiego, który miał przyjechać z Warszawy, aby spędzić wakacje na gospodarstwie rodziców Janka. Ranek był bardzo ładny i ciepły, na niebie nie było ani jednej chmurki. Mimo tego, że była dopiero szósta, słońce było już dość wysoko, ponieważ było lato.

Gospodarstwo Malczewskich było około dwóch kilometrów od stacji kolejowej. Niedaleko gospodarstwa były duże lasy państwowe, które znajdowały się na lewym brzegu rzeki Białki. Na rzece tej była zapora wodna, a przy niej elektrownia, która dostarczała prądu elektrycznego tartakom i okolicznym wsiom i miastom.

Pociąg, którym miał przyjechać Bolek Stecki nie przyjechał punktualnie, bo musiał czekać kilka minut przed semaforem, aż przejedzie pociąg pośpieszny jadący do Warszawy.

Nareszcie o godzinie szóstej trzydzieści pociąg przyszedł. Chłopcy przywitali się i Janek pomógł Bolkowi załadować walizki na wóz.

Bolkowi, który nigdy przedtem nie był na wsi, Janek musiał wszystko tłumaczyć. Bolek nie widział nawet różnicy między łąką, a polem młodego zielonego żyta. Gospodarstwo Mal-

czewskich znajdowało się blisko drogi. Naokoło gospodarstwa był drewniany płot. Kiedy Janek zatrzymał konie, Bolek szybko zsiadł z wozu i z walizką w ręku poszedł przez podwórze do obory, bo myślał, że tam Malczewscy mieszkają. Janek nic na to nie powiedział, pozwolił koledze wejść też do stodoły i czekał aż Bolek znajdzie dom mieszkalny.

Kiedy Bolek zobaczył osobny mały domek z okienkiem w kształcie serca, pomyślał, że to dom dla gości. Janek, który stał pod żurawiem, o mało nie pękł ze śmiechu, kiedy zobaczył jak Bolek idzie z walizkami do ustępu. Wtedy Janek śmiejąc się zaprowadził Bolka do domu mieszkalnego, którego Bolek nie zauważył, bo zasłaniała go duża stodoła.

Rodzina Malczewskich pracowała przez cały dzień. Na szczęście starszy brat Janka, Andrzej, nie pracował bo musiał odpoczywać po chorobie. Andrzej miał więc czas pokazywać Bolkowi okolicę. Andrzej i Bolek chodzili razem na spacer do lasu i tam często odwiedzali pana Borkowskiego, który był leśniczym. Borkowski zapraszał ich do leśniczówki na kwaśne mleko. Na drodze do lasu, na wzgórzu, był zamek a raczej ruiny zamku. Z jednej strony ruin była mała rzeka, a z drugiej strony dość głęboki wąwóz. Chłopcy zatrzymywali się często przy zamku, skąd był ładny widok na całą okolicę.

Kiedy było gorąco chłopcy chodzili nad jezioro i tam kąpali się przy śluzie. Zaraz za śluzą znajdował się nie

wielki młyn wodny, w którym pracował znajomy Andrzeja. Znad jeziora chłopcy często wracali do domu wzdłuż toru kolejowego. Tor kolejowy szedł najpierw w kierunku gospodarstwa Malczewskich, a potem skręcał w lewo, w miejscu, gdzie był mały potok, który przepływał przez przepust w nasypie kolejowym. W niedzielę Bolek jeździł z Malczewskimi do kościoła, który znajdował się we wsi Jedwabne. Jeździli oni na nabożeństwa o godzinie dziesiątej. Niedaleko kościoła była ładna mała plebania, która stała w cieniu starych dębów.

Bolkowi bardzo podobało się życie na wsi. Czas przecho-
dził mu bardzo szybko. Całe dni spędzał na świeżym powietrzu,
na słońcu i nad wodą. Odpoczął i wyglądał bardzo zdrowo.

Niestety przyszedł koniec wakacji. Bolek podziękował
Malczewskim za gościnność i wrócił do domu, do miasta, gdzie
czekał na niego nowy rok szkolny. Wracając myślał o tym, czy
następne wakacje też będzie mógł spędzić na wsi.

LESSON 112

Translation
English - Polish

1. The man thought that he was well hidden behind the thick tree. He did not realize that now the sun was behind him, and that although he could not be seen from the road, his shadow could be seen.

2. During the summer vacations Tadzio worked in a saw mill, which was located deep in a large forest in the mountains of southern Poland.
3. Mrs. Jaworski always went to Stecki's mill to buy flour. Stecki made the best flour in the whole neighborhood.
4. Mrs. Rakowski usually spoke first and thought later; because of this she once nearly lost her job.
5. The boys took some tools from their father's barn, when he was not looking. Then they went up in the hill where stood the ruins of an old castle. They wanted to dig in the cellar, because someone had said that there were old weapons hidden there in the fourteenth century.
6. After entering the canyon the three men stopped their horses, dismounted and led them to the creek.
7. The priest walked out of the parsonage. He crossed the yard and stopped by the old man who was carrying oats to the stable. "What do you think? Is it going to rain?," asked the priest. The old man looked at the sky. It was blue, but there were several small white clouds in the west. "There will be rain before evening," he said.

LESSON 112

Homework

Part I

Translate into Polish:

1. They saw many planes in the sky over the city. A moment

later the first bombs dropped on the city.

2. If they had taken the express train they would have been in Katowice before midnight.
3. Before going to the mill Jaworski had to count the bags of grain.
4. Under cover of night two soldiers approached the barbed wire entanglements and cut the wires.

Part II

This part is to be written if tape recorders are not available to students, it is to be recorded on tape if tape recorders are available.

Translate the following sentences and then put them in the future tense:

1. Bolek got up at seven, prepared breakfast for himself and for his father, dressed, put his books into his briefcase and went to the bus-stop.
2. The engineers built a pontoon bridge and crossed the river. They laid a mine field along the river and returned to their unit before dawn.
3. In winter it snows, cold winds blow, and lakes and ponds freeze over. Children skate, ski and play in the snow.
4. Jaworski killed the guard, entered the building at 11:30, opened the safe, took out the plans, closed the safe, left the building at 11:45 and went to the railway station.

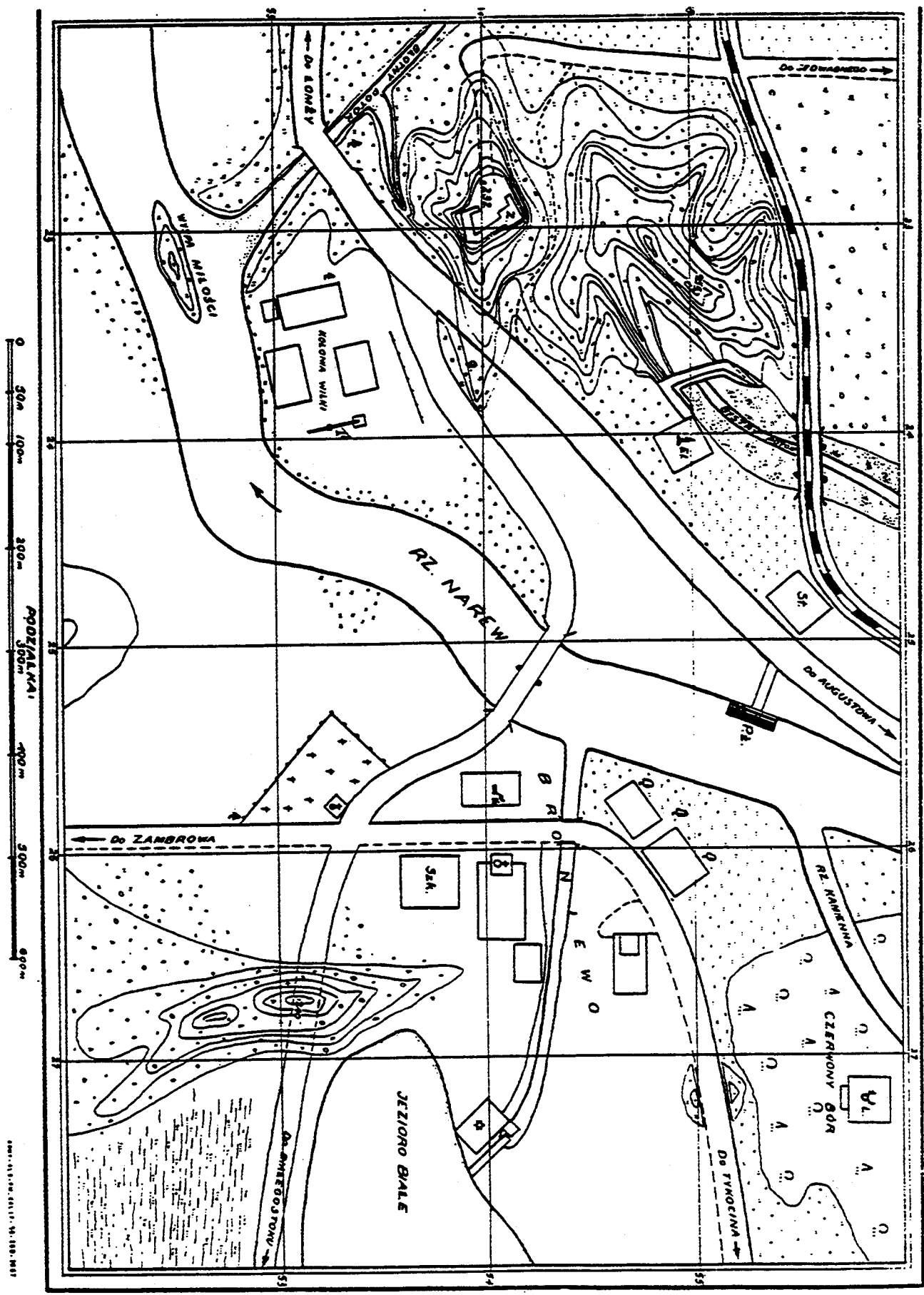
LESSON 112

Vocabulary

cień, m. cienia, gen. s.	- shadow, shade
dąb, m. dęba, gen. s.	- oak tree
gościnność, f.	- hospitality
kwaśny, kwaśna, kwaśne	- sour
młyn, m. młyna, gen. s.	- mill
niebo, n.	- sky heaven
okolica, f.	- vicinity, countryside, neighborhood
o mało (nie)	- nearly
osobny, osobna, osobne	- separate
plebania, f.	- parsonage
podwórze, n.	- yard
pośpieszny pociąg	- express train
potok potoku, gen. s.	- creek
prąd, m. prądu, gen. s.	- current
przepust, m. przepustu, gen. s.	- culvert, lock
przywitać (się) przywitam (się) przywita (się)	(witać /się/, i.)- to greet, to welcome witam się wita się
ruina, f.	- ruin
semafor, m. semafora, gen. s.	- semaphore

śluza, f.		- sluice
tartak, m.		- saw mill
tartaku, gen. s.		
wąwóz, m.		- ravine, canyon
wąwozu, gen. s.		
zamek, /zamek/, m.		- castle, /lock/
zamku, /zamka/		
znad		- from, from above
zsiąść, p.	zsiadać, i.	- to get down, to
zsiądę	zsiadam	alight, to dis-
zsiądzie	zsiada	mount
żuraw, m.		- sweep (well), crane
żurawia, gen. s.		

PLAN STOLU PLASTYCZNEGO.

LESSON 113

ŻYCIE W MIEŚCIE

Marysia Kwiatkowska miała 18 lat i dotychczas mieszkała tylko na wsi, gdzie rodzice jej mieli średniej wielkości gospodarstwo.

Marysia była dobrą ogrodniczką; sama zajmowała się ogrodem warzywnym i pomagała także rodzicom w sadzie i w pasiece. W niedzielę odwiedzała sąsiadki lub czytała książki, które pożyczała jej pani Stecka, nauczycielka ucząca w miejscowej szkole podstawowej. W lecie Marysia lubiła jeździć z ojcem nad jezioro i łowić ryby.

Raz tylko Marysia spędziła kilka dni w dużym mieście. Pojechała tam z ojcem, który musiał widzieć się z adwokatem. Kiedykolwiek potem przypominała sobie hałas ruchu ulicznego, tysiące ciągle śpieszących się gdzieś ludzi, powietrze pełne kurzu, nie mogła zrozumieć, dlaczego tak wiele ludzi ze wsi wyjeżdża do miasta.

Pewnego dnia Maria pojechała do sąsiedniego miasteczka, żeby zobaczyć przedstawienie dawane przez zespół teatru objazdowego. Grano nową sztukę, która nie była jeszcze wystawiana na innych scenach. Na przedstawienie przybyło kilku dziennikarzy. Podczas przerwy między pierwszym i drugim aktem pani Stecka przedstawiła Marysi młodego dziennikarza, Jerzego Jabłońskiego. Marysia spodobała się Jerzemu bardzo. Po przedstawieniu pani Stecka zaprosiła Marysię, Jerzego oraz jeszcze

kilka osób do siebie na kolację. Podczas kolacji wszyscy rozmawiali o sztuce i o aktorach. Marysi sztuka bardzo się podobała, a Jerzy powiedział, że sądząc po oklaskach publiczności sztuka miała duże powodzenie.

Potem Jerzy opowiadał o mieście, w którym mieszkał, o swojej pracy, o różnych ciekawych ludziach, których jako dziennikarz spotykał. Marysia słuchała z wielkim zainteresowaniem.

W następną niedzielę Jabłoński przyjechał, aby odwiedzić i poznać jej rodziców. Spędził cały dzień u Kwiatkowskich, a wieczorem zapytał Marysię czy chciałaby zostać jego żoną.

Ślub Marii i Jerzego odbył się miesiąc potem. Dopiero po ślubie Maria zdała sobie sprawę, że jako żona dziennikarza resztę życia spędzi w mieście.

Jerzy mając dwa tygodnie wczasów postanowił pokazać młodej żonie najlepsze strony życia w dużym mieście. Jako dziennikarz miał on zwykle bezpłatny wstęp do różnych teatrów, kin i muzeów, a także mógł zwiedzić z nią stację telewizyjną i rozgłośnię radiową.

Dla Marii było to wszystko zupełnie nowe i bardzo ciekawe. Jednego dnia Jabłoński spotkali w restauracji szkolnego kolegę Jerzego, który był reżyserem filmowym. Poprosił on ich, żeby przyszli następnego dnia do wytwórni zobaczyć, jak nakręca się film. Kiedy weszli do studio jakaś kobieta głośno sprzeczała się z reżyserem. Maria nie mogła uwierzyć, że była to znana gwiazda filmowa, która na ekranie była zawsze taka miła i spokojna.

Maria była jeszcze bardzo młoda i nie wiedziała, że wszystko inaczej wygląda, gdy się patrzy z widowni, a inaczej, gdy się jest za kulisami.

Siostra Jerzego zaprowadziła Marię do najlepszych sklepów. Obie młode kobiety spędziły kilka godzin oglądając suknie, kapelusze, kostiumy i pantofle.

Maria lubiła bardzo muzykę, ale dotychczas słyszała koncerty tylko przez radio. Teraz mieszkając w mieście mogła chodzić na koncerty, a także do opery. Właśnie w przyszłym tygodniu miał przyjechać znany włoski śpiewak.

Jabłoński, który znał to miasto jak własną kieszeń, pokazywał Marii stare dzielnice związane z historią tego miasta.

Miasto przestało być dla Marii obce. Przekonała się, że życie w mieście może być równie przyjemne jak życie na wsi.

LESSON 113

Translation
English - Polish

1. The producer was afraid that Miss Kwiatkowski would not be able to play the part of the famous film star Pola Negri.

2. Bolek broke his left leg while practicing broad jumps.
3. Every day one could see the old painter sitting on the small hill by the bay and painting ships and sailboats.
4. When our parents were our age bathing suits for men and women were very different from those we are wearing now.
5. In this park the public is not allowed to walk on the lawns.
6. This man always laughs at his own jokes.
7. Thousands of people come every year to this health resort. It became fashionable since the time when a famous singer spent several weeks there after a throat operation.
8. It is safer never to count on anybody.
9. The doctor said that Jadwiga could get T.B. if she did not stop working for several months and go to a place which had a better climate.
10. He told Jadwiga to spend at least three months in the mountains, eat a lot and rest. He said that she may go for walks and even ski, but not more than two hours daily.

LESSON 113

Homework

Part I

Translate into Polish:

1. After the performance Mr. and Mrs. Rudzki went backstage to congratulate their daughter.

2. The young actress had a very difficult part, but she played it well and nobody in the audience noticed how tired she was.
3. The old teacher had taught Stefan music when Stefan was a little boy. Now Stefan sings on the stages of opera houses in the largest cities of the world.
4. Nearly every young girl wants to become a film star and see herself on the screen.
5. If they had not started shooting that picture in October, they would not have been able to finish it before the first snow.
6. Jerzy would have gone to the concert with his wife this evening if he could have had that interview with the American producer in the afternoon, instead of at 8 p.m.
7. After several months Anna got to like life in the country.
8. When Janek was sick, his grandmother sat by his bed and read aloud to him.

Part II

This part is to be written if tape recorders are not available to students. It is to be recorded on tape if tape recorders are available.

Answer in no less than fifty words one of the following questions:

1. Gdzie pan woli mieszkać, na wsi, czy w mieście i dlaczego?
2. Jakiego rodzaju sztuki teatralne lub filmy podobają się panu?

LESSON 113

Vocabulary

akt, m. aktu, gen. s. akty, nom. pl.	- act, document
ekran, m. ekranu, gen. s.	- screen (motion picture only)
głośno, głośny, głośna, głośne	- aloud, loudly - loud, famous
gwiazda, f.	- star
historia, f. inaczej	- history, story - differently
koncert, m. koncertu, gen. s.	- concert
kulisy (plur.) kulis, gen. pl	- side scenes
za kulisami, za kulisy	- backstage, behind the scene
muzyka, f.	- music
nakręcać, i. nakręcić, p. nakręcam nakręcę nakręca nakręci	- to dial, to wind up
nakręcać film	- to shoot a film
oklaski (plur.) oklasków, gen. pl	- applause
opera, f.	- opera, opera house
przedstawienie, n.	- show, performance, introduction
publiczność, f.	- audience, the public
reżyser, m. reżyserzy, nom. pl.	- stage manager, stage director
rozgłośnia, f.	- broadcasting station
równie równy, równa, równe	- equally, as--as-- - equal, even, smooth

scena, f.	- stage
studio, n. (undeclinable in sing.)	- studio
śpiewak śpiewacy, nom pl.	- singer
teatr teatru, gen. s.	- theater
teatr objazdowy	- touring company
telewizyjny, telewizyjna, telewizyjne-	- television (as adj.)
widownia, f.	- audience
wstęp, m. wstępu, gen. s.	- admission
wytwórnia, f.	- atelier, produc- tion, plant

LESSON 114

W ZOOLOGICZNYM OGRODZIE

W dni powszednie pan Rogowski wstawał o wpół do siódmej, robił sobie śniadanie, a o siódmej trzydzieści był już na przystanku autobusowym. Dzień spędzał w biurze nad cyframi, bo był buchalterem. Wieczorem p. Rogowski nie wychodził z domu, bo lubił czytać książki.

Od najmłodszych lat pan Rogowski chciał podróżować, ale ani kiedy był młody, ani teraz, gdy miał już prawie sześćdziesiąt lat, nie miał na to pieniędzy - więc czytał. Czytał o podróżach do dalekich krajów, o polowaniach na lwy w Afryce, o zdobywaniu górskich szczytów.

W niedzielę, p. Rogowski spał do ósmej. Na śniadanie smażył sobie jajko na boczku, a pięć przed dziewiątą spotykał się ze swoim towarzyszem przed kościołem św. Franciszka. Towarzysz p. Rogowskiego miał dziesięć lat i na imię mu było Janek. Tak jak p. Rogowski, był on sam na świecie, miał tylko starą ciotkę, która nim się opiekowała. Ciotka Janka była kucharką i przez sześć dni w tygodniu pracowała w stołówce dla pracowników fabryki samochodów. Zarobki jej były bardzo małe więc wieczorami jeszcze chodziła sprzątać biura. W niedzielę była tak zmęczona, że prawie cały dzień spała. Janek w niedzielę rano ubierał się szybko i cicho, żeby nie budzić ciotki, wybiegał z domu i szedł do kościoła.

Po kościele p. Rogowski i Janek siadali przy stoliku w sąsiedniej kawiarni i rozmawiali o tym, jak spędzą dzień.

Kiedy pogoda była ładna najchętniej jechali do ogrodu zoologicznego. Przy wejściu kupowali orzechy dla małp i niedźwiedzi, a potem spacerowali oglądając różne dzikie zwierzęta. Wiele zwierząt zamiast w klatkach było za szerokimi rowami i Jankowi zdawało się, że są na wolności. Pan Rogowski opowiadał Jankowi o krajach, z których przywieziono te zwierzęta i o zwyczajach ludzi, którzy tam mieszkają.

Kiedy zmęczeni się chodzeniem, obaj siadali na ławce i pan Rogowski czytał Jankowi "Takie sobie bajeczki" Kiplinga. Janek najbardziej lubił historię o młodym słoniem i krokodylu. Co niedzielę p. Rogowski pytał Janka, jakie otrzymał on stopnie w szkole. Gdy Janek miał bardzo dobre stopnie p. Rogowski pozwalał mu jeździć na wielbłądzie lub na osiołku.

Kiedy było zimno lub deszcz padał, p. Rogowski uczył Janka grać w szachy. Czasami chodzili do muzeum, na koncerty, albo do teatru. Wieczorem razem gotowali sobie kolację w mieszkaniu p. Rogowskiego. Potem Janek opowiadał p. Rogowskiemu o tym czego nauczył się w szkole podczas tygodnia. Mówił p. Rogowskiemu w czym miał trudności, a p. Rogowski tłumaczył mu lepiej nawet niż nauczyciel w szkole. Rozmawiali też o tym, czym Janek chciałby zostać, kiedy skończy szkołę. Janek był jeszcze dzieckiem, więc często zmieniał zdanie. Raz mówił, że chciałby zostać inżynierem i budować wielkie mosty, a kiedy wracali z teatru chciał zostać aktorem albo pisarzem. Pan Rogowski zawsze z ciekawością go słuchał i mówił mu o dobrych i złych stronach różnych zawodów.

Okolo ósmej Janek wracał do domu, a pan Rogowski szedł do

knajpy na jedno piwo.

Raz tylko p. Rogowski zabrał Janka do cyrku. Myślał on, że zrobi chłopcu wielką przyjemność, ale tym razem omylił się. Janek patrząc na akrobatów wykonujących sztuki wysoko nad areną bał się, że spadną i zabiją się. Żał mu także było tresowanych zwierząt robiących sztuki na arenie przy głośnej muzyce orkiestry.

LESSON 114

Translation
Polish - English

1. When John Brown was a bachelor, he always said that he wanted to be a teacher; but after his engagement to Mary he decided to become a pharmacist because pharmacists earn more than teachers.
2. When one reads the history of Poland, one sees that throughout over nine hundred years that country was very often a battle field. That is why the word "rebuilding" is as important in the Polish language as the word "building."
3. Zosia would have had a lot of money, beautiful jewelry, the most fashionable dresses, and she would have been able to travel wherever she wanted - if she had married the rich man who had asked her to become his wife.
4. She married a poet who has no money. Every morning, before going to the factory where she works, she takes her two children to kindergarten.

5. For many years Bednarski taught architecture at the university. Now he is retired and spends his time reading, working in his garden, visiting his children and fishing.
6. Chess is a very difficult game; to play well each player must be able to foresee the other player's move (movement).
7. Maria said that she felt faint. Her sister quickly went to her, and seeing that Maria was white as a sheet told her to lie down.

LESSON 114

Homework

Part I

Translate into Polish:

1. In the zoo one could see children riding camels.
2. Janek thought that he could trust Andrzej, but it turned out that he had been mistaken.
3. Bolek did not play the piano well enough to play in the school orchestra.
4. The little girls were giving nuts to the monkeys and to the bears.
5. While traveling, Józef learned a lot about the customs of people of different countries.

6. This grocery store is open weekdays from eight in the morning until eight in the evening and on Sundays from nine in the morning until five in the afternoon.
7. Looking to the west from the summit of this mountain one can see the sea and the harbor.
8. Jadwiga preferred to watch acrobats than trained animals.
9. Bąkowski said that he was very sorry for the young employee who had lost his job, but that he could not help him.

Part II

This part is to be written if tape recorders are not available to students. It is to be recorded on tape if tape recorders are available.

Describe your (or your child's) visit to the zoo.

LESSON 114

Vocabulary

akrobata, m. akrobaci, nom. pl.	- acrobat
arena, f.	- arena
bajeczka, f. - diminutive from bajka	- fairy tale
boczek, m. boczku, gen. s.	- bacon
cyrk cyrku, gen. s.	- circus

dziki, dzika, dzikie	- wild
klatka, f.	- cage
krokodyl, m.	- crocodile
lew, m.	- lion
lwa, gen. s.	
małpa, f.	- monkey, ape
niedźwiedź, m.	- bear
omylić się, p.	mylić się, i.
omyłę się	myle się
omyli się	myli się
orkiestra, f.	- orchestra
orzech, m.	- nut
orzecha, gen. s.	
osioł, m.	- donkey, ass
osła, gen. s.	
podróżować, i. (no perf.)	- to travel
podróżuję	
podróżuje	
polowanie, n.	- hunting, hunt
powszedni, powszednia, powszednie	- weekday, everyday
słoń, m.	- elephant
szczyt	- peak, top, summit
szczytu, gen. s.	
tresowany, tresowana, tresowane	- trained
wielbłąd	- camel
zoologiczny ogród	- zoo
zwyczaj, m.	- custom
zwyczaju, gen. s.	
żal, m.	- regret, sorrow,
żalu, gen. s.	resentment
żal mi kogo	- I am sorry for some- body, I pity

LESSON 115

PODRÓŻ MORSKA I KOLEJOWA

Pan Adam Czacki był przez wiele lat profesorem geografii. Nie miał on jednak nigdy czasu, żeby wyjechać za granicę i poznać inne kraje. Obecnie pan Czacki jest już na emeryturze i ma trochę oszczędzonych pieniędzy. Postanowił on w tym roku w lecie zwiedzić Belgię, a potem kilka innych krajów europejskich.

Pan Karwowski, który pracuje w biurze podróży w Warszawie, radził panu Czackiemu pojechać z Warszawy do Gdyni pociągiem pośpiesznym. Pociągi pośpieszne do Gdyni chodzą teraz bardzo szybko, ponieważ koleje dostały nowe parowozy. Poza tym pan Karwowski poradził panu Czackiemu pojechać z Gdyni do Belgii statkiem towarowym, ponieważ na statkach towarowych jest zawsze kilka kajut wolnych dla pasażerów i taka podróż kosztuje taniej niż statkiem pasażerskim.

Pan Czacki wyjechał do Gdyni w nocy i miał wygodne miejsce w wagonie sypialnym. Następnego dnia rano poszedł on do biura Belgijskiej Linii Okrętowej i kupił bilet na statek. Ponieważ statek, którym miał pan Czacki wyjechać, jeszcze nie przyszedł do Gdyni, pan Czacki pojechał zwiedzić port. W porcie widział on różne statki. Na statki towarowe ładowano towary, a na statki pasażerskie wsiadali pasażerowie.

Jeden z marynarzy pokazał panu Czackiemu statek belgijski, który stał na kotwicy w pewnej odległości od brzegu i czekał

na pilota portowego. Po chwili przyjechała do statku motorówka z pilotem. Pilot wsiadł na statek, stanął przy sterze i wprowadził statek do portu. Jak się okazało, był to statek, na którym pan Czacki ma odjechać jutro do Belgii. Na drugi dzień rano pan Czacki wyjechał z hotelu taksówką do portu, żeby wsiąść na statek. Po drodze widział on wypadek samochodowy. Jakiś samochód zderzył się z autobusem miejskim. Samochód ten został poważnie uszkodzony. Miał on pękniętą szybę, uszkodzoną kierownicę i woda wyciekała z chłodnicy. Na szczęście nie było zabitych, tylko dwie osoby były lekko ranne. Kierowca samochodu musiał podnieść lewaram samochód, ponieważ pękła opona i błotnik samochodu był wgięty w maskę. Chciał on zapuścić silnik, ale rozrusznik nie działał. Samochód trzeba było zaciągnąć do warsztatu samochodowego. Autobus nie został uszkodzony, miał tylko kilka zadrapań.

Milicja zatrzymała cały ruch na ulicy na pół godziny. Z tego powodu pan Czacki przyjechał dopiero w ostatniej chwili na statek. Kiedy statek odpływał z portu, pan Czacki stał na pokładzie i patrzył na oddalającą się ziemię. Kiedy statek zbliżał się do brzegów Belgii, pilot portowy wsiadł na statek i wprowadził go kanałem do portu. Z portu pojechał pan Czacki na dworzec. Na dworcu sprawdził on rozkład jazdy i kupił bilet na pociąg odchodzący do Brukseli. Ponieważ było tylko dwadzieścia minut czasu do odejścia pociągu, pan Czacki stanął w kolejce i dał bileterowi do sprawdzenia bilet przy wejściu

na peron. Konduktor w pociągu pokazał panu Czackiemu przedział dla niepalących i pan Czacki zajął miejsce przy oknie. Po przyjeździe do Brukseli oddał on walizki do przechowalni bagażu i poszedł zwiedzać miasto.

Bruksela jest stolicą Belgii i ma obecnie około 800 tysięcy mieszkańców. Na ulicach ruch jest zawsze duży i widać dużo samochodów, autobusów, tramwajów, motocykli i nawet rowerów. Po zwiedzeniu miasta, pan Czacki wziął taksówkę i pojechał na dworzec. Zaczął padać deszcz i kierowca taksówki był bardzo zły, bo wycieraczki nie działały i woda zalewała szybę samochodu.

Po przyjeździe na dworzec, pan Czacki kazał numerowemu zanieść walizki do pociągu, który odchodził do Paryża. W Paryżu czekali na pana Czackiego państwo Pułascy, którzy tam mieszkali od wielu lat. Pan Czacki będzie mieszkał u państwa Pułaskich. Pan Czacki cieszył się na myśl, że pan Pułaski będzie jego przewodnikiem po Paryżu.

LESSON 115

Translation
English - Polish

1. Maria set the table in the shade of the old oak tree. Then she brought bread, butter, honey and glasses of sour milk.
2. The Ziółkowski's hospitality was well known in the whole neighborhood.

3. The priest greeted the teacher at the door of the parsonage, then asked him to come in and have lunch with him.
4. While they were eating, the two men talked about the pupil with whom the teacher had so much trouble.
5. A truck ran over an old man in front of the mill. Luckily two farmers were passing by and they rescued him, but he spent long weeks in the hospital and nearly died.
6. The boys liked to swim in the river north of the village, but Mrs. Kowalski did not allow the younger children to bathe there because the current there was very strong.
7. The freight train did not stop before the semaphore and collided with the express train which was arriving from Łódź.
8. One could open all the locks on this floor with the same key.
9. The mailman got off his bicycle and put the letters in the mailbox.
10. He coughed not because he had caught cold but because he smoked too much.
11. Although he was very nervous he did quite well at the examination.

LESSON 115

Homework

1. Every little boy wants to be a machinist and drive a locomotive.

2. Zosia started the engine, changed the gears as the teacher had taught her and drove away.
3. Zosia didn't notice that her garage was closed.
She drove straight into the door. Her husband ran out of the house and saw that the radiator and hood of his new car were bent in.
4. During their vacation the Majewskis spent a week in the capital of Belgium. They visited the city and Mrs. Majewski sent colored postcards to about a hundred friends.
5. During his trip from Gdynia to New York, Mr. Kownacki spent an hour in his cabin every morning studying English. Every day he learned about thirty English words.
6. The weather was fine when Rogalski left the harbor in his motorboat. Three miles from shore the sea was rough and big waves flooded the windshield.
7. Rogalski chose a cabin on the main deck in the center of the ship. There his wife, who was afraid of sea sickness, would not feel the rocking of the ship as much as she would feel it on the bow or on the stern.

Part II

This part is to be written if tape recorders are not available to students. It is to be recorded on tape if tape recorders are available.

Describe, in no less than 50 words, a trip by train or by ship.

LESSON 115

Vocabulary

Belgia, f.	- Belgium
bileter, m. bileterzy, nom. pl.	- ticket collector
błotnik, m. błotnika, gen. s.	- fender
działać, i. zdziałać, p. działałam zdziałałam działała zdziałała	- to work, to operate, to act, to have ef- fect
geografia, f. geografii, gen. s.	- geography
kajuta, f.	- cabin (ship only)
kierownica, f.	- driver's wheel
konduktor, m. konduktorzy, nom. pl.	- conductor (train only)
kotwica, f.	- anchor
lewar, m. lewaru, gen. s.	- jack, lever
maska, f.	- hood (car only)
motorówka, f.	- motorboat
oddalać się, i. oddalić się, p. oddalam się oddalę się oddala się oddali się	- to recede, to get farther away
parowóz, m. parowozu, gen. s.	- locomotive
przechowalnia, f.	- locker room
przewodnik, m. przewodnicy, nom. pl.	- guide
rozrusznik, m. rozrusznika, gen. s.	- starter

stolica, f.

- capital (town)

szyba, f.

- windshield, window
pane

wgięty, wgięta, wgięte

- bent in, inflected

wycieraczka, f.

windshield wiper,
mat

zadrapać, p. drapać, i.
zadrapię drapię
zadrapie drapie

- to scratch

zadrapanie

- a scratch

zalewać, i. zalać, p.
zalewam zaleję
zalewa zaleje

- to streak, to
inundate, to flood

zapuścić, p. (silnik) zapuszczać, i.
zapuszczę zapuszczam
zapuści zapuszcza

- to start (an engine)

LESSON 116
NA LOTNISKU

Kański, młody dziennikarz, został niedawno przydzielony do lotnictwa jako korespondent wojenny. Dotychczas zawsze miał o czym pisać, ale od kiedy dostał przydział do szkoły lotniczej, prawie że przestał pisać.

Chodził smutny, tracąc powoli nadzieję, że stanie się kiedyś coś ciekawego. "Znów nic się nie będzie działo," myślał Kański idąc do kasyna na śniadanie.

Usiadł jak zwykle przy stoliku koło okna, gdy nagle usłyszał samolot lecący nad kasynem, a przez wiszący nad drzwiami głośnik komunikat: "Uwaga, uwaga! Uszkodzony samolot podchodzi do lądowania; uwaga: możliwość wybuchu; pogotowie ratunkowe i straż ogniowa - natychmiast na lotnisko! - reszta personelu natychmiast opuści lotnisko! Powtarzam....."

Kański nie słyszał dalszych słów. Zostawiając śniadanie na stole, wybiegł. Usłyszał syreny sanitarek i wozów straży ogniowej. Głośniki na wszystkich budynkach powtarzały bez przerwy rozkaz dla personelu, aby wszyscy opuścili lotnisko natychmiast, gdyż samolot wiezie duży ładunek wybuchowy. Nareszcie coś się działo! Nagle zobaczył duży samolot schodzący z wielką szybkością ku ziemi.

"Jakiś nowy, duży samolot odrzutowy," pomyślał Kański. W tej chwili zauważył, że samolot nie ma kół, na których mogłyby lądować. Samolot zaczął tracić szybkość; widać było, że pilot

stara się ratować załogę.

Kański przestał biec. Zapomniał o niebezpieczeństwie i stojąc przy hangarze patrzył. Samolot wreszcie znalazł się tak nisko, że przednia część kadłuba uderzyła o pas startowy. W tej samej chwili stanął na nosie i cały samolot zaczął się palić.

"Uwaga, uwaga! - krzyczały głośniki:" spodziewany wybuch. Wszyscy opuścić natychmiast lotnisko!" Do palącego się samolotu podjechały sanitarki. Kański widział jak z samolotu jeden za drugim wyskakiwali lotnicy. Sanitariusze zabrali ich szybko do sanitarek. Nie zatrzymując się ani chwili sanitarki odjechały. Nie były dalej niż jakieś 200-300 metrów od samolotu gdy wybuch wstrząsnął całym lotniskiem. Kański uderzony podmuchem upadł na ziemię. Gdy po chwili otworzył oczy, w miejscu gdzie poprzednio stał samolot widział słup białego dymu zakończony czarną chmurą. W szpitalu, gdy robiono mu opatrunek, dowiedział się Kański, że był to samolot Obrony Wybrzeża, który miał ze sobą ładunek torped.

Samolot był ostrzelany przez nieprzyjaciela i nie mógł ani wyrzucić torped ani normalnie lądować.

Kański był nareszcie szczęśliwy. Napisał długi artykuł o wypadku lotniczym, którego był świadkiem i pobiegł na pocztę. Z przyjemnością pisał na dużej kopercie: adresat - Agencja „Świat”; nadawca - Andrzej Kański. Wysłał listem poleconym. Minęło parę dni, a z agencji nie otrzymał ani potwierdzenia odbioru artykułu, ani nie znalazł w gazetach jego śladu.

"Może list nie doszedł" - pomyślał Kański. Poszedł na pocztę i zapytał urzędniczkę o rozmównicę publiczną. Poszedł do budki telefonicznej, podniósł słuchawkę i zamówił rozmowę międzymiastową. Za chwilę rozmawiał z dyrektorem Agencji "Swiat."

"Tak jest" - mówił dyrektor - "dostaliśmy pana artykuł, ale - pan sam rozumie - nie możemy informować nieprzyjaciela jak bardzo jego ogień był skuteczny i że samolot z torpedami straciliśmy na własnym lotnisku! - Sam pan rozumie, że nie takie jest zadanie korespondentów wojennych..... - Owszem, artykuł jest dobry! Powiedziałbym, że najlepszy ze wszystkich, które nam pan przysłał. Ale nie możemy go przyjąć; przynajmniej na razie!....."

Kański bez słowa położył słuchawkę i wybiegł z rozmównicy. Szedł szybko w kierunku baru oficerskiego kasyna i jak gdyby myśląc, że może nareszcie tam stanie się coś o czym Agencja "Swiat" będzie mogła pisać.

LESSON 116

Translation
English - Polish

1. Malinowski looked at the clock and saw that he still had time to phone his brother. He went into one of the phone booths in the waiting room and dialed the number.
2. The police found an envelope in the wallet of the mur-

- dered man. There was no letter in the envelope. The name of the addressee was Wolski. The sender's name Kowalski.
3. Zygmunt went into the bar. It was dark there, and there was so much smoke that at first he could not see anything. After a while he noticed Turowski, a correspondent of the Gazeta Wieczorna, who was sitting alone at a table smoking a pipe.
 4. Turowski knew he should go back to the office and start writing his article about the first flight of the new jet plane.
 5. Kowalski moved into the apartment on the first of June. The apartment was small: it consisted of a bedroom, a kitchen and a bathroom. There was a bathtub in the bathroom but no shower. The apartment was unfurnished, but Kowalski had his own furniture.
 6. When Majewski arrived at the station his train had already left. A railroadman told him, that the next train for Katowice would leave in an hour from platform number four.
 7. Zbigniew's father was a professor at the Warsaw University. He spent all his evenings at the laboratory so he was seldom with his family.
 8. Tarkowski went to France to visit his parents. His wife and children remained in America. Tarkowski phoned his wife every day; long distance calls were expensive but he had received a lot of money for his novel, "The Sad Hour".

9. In order to learn and remember Polish words students should repeat them aloud many times.

LESSON 116

Homework

Write or record, as appropriate, in no less than 75 words the answers to the following questions:

1. Co trzeba mieć i co trzeba zrobić, żeby napisać i wysłać list?

2. Jak pan wytłumaczy małemu dziecku co trzeba zrobić, żeby zatelefonować z miasta do domu?

LESSON 116

Vocabulary

adresat, m. adresaci, nom. pl.	- addressee
agencja, f.	- agency
artykuł, m. artykułu, gen. s.	- article, paragraph
bar, m. baru, gen. s.	- bar
budka telefoniczna	- telephone booth
dym, m. dymu, gen. s.	- smoke
kasyno (oficerskie, podoficerskie)	- (officer's, NCO's) club, mess.

korespondent, m. korespondenci, nom. plur.	- correspondent
nadawca, m.	- sender
niebezpieczeństwo, n.	- danger
odrzutowy, odrzutowa, odrzutowe	- jet (as adj.)
podchodzić do lądowania, i. podchodzę podchodzi	- to make an approach to a landing
podejść do lądowania, p. podejdę podejdzie	
polecić, p. polecać, i. polecę polecam poleci poleca	- to recommend
polecony list	- registered letter, special delivery
powieść, f.	- novel
powtarzać, i. powtórzyć, p. powtarzam powtórzę powtarza powtórzy	- to repeat
rozmowa międzymiastowa	- long distance call
rozmównica publiczna	- public telephone
słuchawka, f.	- earphone, receiver
smutny, smutna, smutne	- sad, unhappy
syrena, f.	- siren, hoot
wyrzucić, p. wyrzucić, i. wyrzucę wyrzucam wyrzuci wyrzuci	- to throw away (out), to discard, to reject
zakończyć (się) p. zakończyć (się) i. zakończę zakończam zakończy zakończy	- to finish, to cap, to close, to end, to conclude (to come to end)

LESSON 117

ZAKUPY W SKLEPIE KONFEKCJI MĘSKIEJ I DAMSKIEJ

W 1939 roku, kiedy zaczęła się wojna polsko-niemiecka, Wolski był strzelcem w 19 pp. Dziesięć dni po zaczęciu się wojny został on ranny i wzięty do niewoli. Następne pięć lat spędził w obozie jenieckim w Niemczech. Po wojnie pracował on w Niemczech przez kilka lat, a w 1950 roku wyjechał do Stanów Zjednoczonych. Wolski przyjechał do Nowego Jorku i dostał tam pracę w magazynie dużego domu towarowego. Po trzech miesiącach szef Wolskiego powiedział mu, że jest on teraz stałym pracownikiem i ma 10% zniżki na wszystkich towarach sprzedawanych w tym sklepie. Następnego dnia Wolski miał wolne; zamiast kombinezonu, który nosił do pracy, włożył szare spodnie i sportową kurtkę i poszedł na zakupy do domu towarowego, w którym pracował.

Tego dnia była w tym domu towarowym duża wyprzedaż i wiele rzeczy można było dostać za połowę normalnej ceny. Kiedy Wolski wszedł do sklepu zobaczył tłumy kobiet przy ladach z kapeluszami, biżuterią i perfumami. Wolski poszedł do działu konfekcji męskiej. Obejrzał tam różne ubrania i swetry. Jedno ubranie wełniane z angielskiego materiału bardzo mu się spodobało, więc powiedział sprzedawcy, że chciałby je przymierzyć. Kurtka miała jedwabną podszewkę. Spodnie były wąskie, bo takie były modne w tym roku. Gdy Wolski przymierzył ubranie okazało się, że rękawy były trochę za długie, a kamizelka trochę ciasna. Sprzedawca powiedział, że krawiec

sklepowy zrobi poprawki i ubranie będzie gotowe na następny dzień. Wolski był bardzo zadowolony z tego kupna.

Idąc do działu obuwia Wolski zauważył skórzane wiatrówki. Pomyślał, że wiatrówka byłaby doskonałym prezentem dla jego młodszego brata, który był kierowcą ciężarówki w Warszawie. Wolski miał szczęście: za sześć dolarów, ze zniżką 10%, kupił wiatrówkę, która zwykle kosztowała \$15. Kupił ją tak tanio tylko dlatego, że miała ona małą plamę na plecach.

W dziale obuwia Wolski zaczął oglądać różne półbuciki, które były na wyprzedaży. Po chwili podszedł do niego sprzedawca: "Czym mogę panu służyć?" zapytał. Wolski powiedział, że chciałby zobaczyć półbuciki numer 9. Sprzedawca przyniósł kilka pudełek półbucików. Przymierzając, Wolski zauważył, że sprzedawca przygląda się jemu ciekawie. Niestety, wszystkie półbuciki były dla Wolskiego za ciasne. Kiedy po przymierzeniu szóstej pary Wolski powiedział, że i te półbuciki nie są dosyć szerokie dla niego, sprzedawca popatrzał klientowi prosto w oczy i krzyknął: "Dla was, Wolski, wszystko jest zawsze albo za ciasne albo za szerokie." Wolski był tak zdziwiony, że dopiero po kilku sekundach zdał sobie sprawę z tego, że sprzedawca nie tylko krzyczy na niego, ale zna jego nazwisko i mówi do niego po polsku. Sprzedawca roześmiał się: "Nie poznajecie mnie? Sierżant Rawicz, pierwsza kompania dziewiętnastego pułku piechoty." Teraz Wolski przypomniał sobie: Oczywiście! Ten człowiek o długim nosie i czarnych jak węgiel włosach, to mógł być tylko sierżant Rawicz, który pracował w magazy-

nie mundurowym dziewiętnastego pułku piechoty, gdy on, Wolski był rekrutem.

"Mam właśnie przerwę, chodźmy na kawę," powiedział Rawicz.

Przy kawie Rawicz i Wolski opowiedzieli sobie o wszystkim, co stało się w ich życiu w ciągu ostatnich dwudziestu kilku lat.

Dowiedziawszy się, że Wolski chce kupić prezenty do wysłania dla matki w Polsce, Rawicz zaprowadził go do działu konfekcji damskiej. Tam Wolski kupił dwie spódnice i cztery bluzki, a także parę chustek do nosa. Wszystkie te rzeczy kosztowałyby w Polsce pięć razy drożej. Wolski miał wielką ochotę kupić matce futro na zimę, ale nawet na wyprzedaży futra były dla niego za drogie.

Rawicz musiał wracać na swoje piętro, więc pożegnał się z Wolskim.

LESSON 117

Translation English - Polish

1. According to information received a few minutes ago, Maria Kowalska was seen by a neighbor at six a.m. She was walking along the river toward the forest.
2. The neighbor, Mrs. Stecki, said that Kowalska was wearing a dark woolen skirt, and a yellow blouse with short sleeves.
3. Mrs. Stecki is quite sure that Kowalska was carrying a small suitcase and a red jacket or sweater.

4. Jan Cichoński, the owner of a small restaurant on Mickiewicz street, stated that a young woman wearing a red leather windbreaker and carrying a briefcase had come into the restaurant at about 8 p.m.
5. The woman ordered vegetable soup, pork chops, fried potatoes, and carrots. She also asked the waitress to bring her a glass of milk.
6. Maria Kowalska was spending her vacation on her uncle's farm. She had come there a week ago from Poznań where she worked in the toy department of a large department store.
7. Maria's aunt was expecting guests for supper so she bought two kilograms of veal, three cauliflowers, a pound of butter, a loaf of bread, half a pound of cheese, and a bottle of fruit juice.
8. Jaworski tried on several pairs of shoes, but they were all too tight for him.

LESSON 117

Homework

Write or record, as appropriate, in no less than 75 words, a composition on the following topics.

Z czego składa się letnie i zimowe ubranie męskie i gdzie można je kupić?

Jakie rodzaje ubrań pan zna i z czego są one zrobione?

LESSON 117

Vocabulary

bluzka, f.	- blouse
chustka do nosa, f.	- handkerchief
ciasny, ciasna, ciasne	- tight
dział, m. działu, gen.s.	- department, division
futro, n.	- fur
kamizelka, f.	- waistcoat, vest
kombinezon, m. kombinezomu, gen. s.	- overalls
konfekcja damska	- women's apparel
konfekcja męska	- men's apparel
kurtka, f.	- coat, jacket
lada, f.	- counter
męski, męska, męskie	- men's, man's, virile
obuwie, n.	- footwear
podszewka, f.	- lining
półbucik, m. półbucika, gen.s.	- oxford shoe
przymierzać, i. przymierzyć, p. przymierzam przymierzę przymierza przymierzy	- to try on, to fit
rękaw, m. rękawa, gen.s .	- sleeve
spódnica, f.	- skirt
sweter, m. swetra /sweteru/, gen.s.	- sweater

tłum, m. tłumu, gen. s.	- crowd
wąski, wąska, wąskie	- narrow,
w ciągu	- during
wełniany, wełniana, wełniane	- woolen
wiatrówka, f.	- sports jacket, wind-breaker, car jacket
wyprzedaż, f.	- sell out, sale, bargain sale, clearance sale
zadowolony, zadowolona, zadowolone	- satisfied, glad
zniżka, f.	- discount, reduction, reduced price, premium
żegnać (się), i. żegnam (się) żegna (się)	pożegnać (się), p. pożegnam (się) pożegna(się)
	- to say good-by, to bid farewell

LESSON 118

MIESZKANIE JEST WAŻNE

Państwo Kowalscy przyjechali z Polski z wizytą do rodziny w Kalifornii. Pani Kowalska chodziła z bratową po sklepach z konfekcją damską; oglądała, przymierzała, kupowała, a przede wszystkim podziwiała. Kowalski ze szwagrem swoim, Rawiczem również zwiedzał San Francisco, ale nie interesował się sklepami tak jak jego żona.

Rawicz chciał dowiedzieć się od szwagra możliwie najwięcej o życiu w Polsce. Ale szwagier mówił niewiele. "Być może, gdy jest z żoną to mało mówi; bo ona gada i gada..." pomyślał Rawicz. Zaproponował więc, żeby panie poszły same na zakupy, gdy oni wstąpią do kawiarni na jedenastym piętrze olbrzymiego domu towarowego.

Z kawiarni był piękny widok na północną część miasta, port, zatokę, dwa mosty, a dalej na miasta i wzgórza w rejonie na wschód od zatoki. Ale i nieobecność żony niewiele pomogła. Kowalski pił czarną kawę i milczał. Rawicz czekał długo, aż na koniec zapytał go - co sądzi o San Francisco, Kalifornii, Ameryce ...

"Wy tu wiecie, że żyjecie..." rozpoczął Kowalski swoje opowiadanie, z którego Rawicz dowiedział się w jakich warunkach Kowalscy spędzili ostatnie dwadzieścia lat.

Kowalski był do wojny adwokatem w niedużym, przemysłowym miasteczku we wschodniej części Polski. We wrześniu 1939 roku

do miasteczka weszły wojska radzieckie. Kowalski był ostrożny, rozumiał, że jako inteligent i oficer rezerwy, który brał udział w wojnie, nie może wracać do swego miasteczka. Zatrzymał się we Lwowie i napisał do żony list. Odpowiedziała mu, że zabrano im już dom z całym umeblowaniem i prawie całą odzież oraz pościel.

Mieszkała wtedy z dziećmi na przedmieściu, prawie, że już bez środków do życia. Przyjechała z dziećmi do Lwowa. Zamieszkali w jednym małym pokoiku u dalekich krewnych. Kowalski dostał pracę pielęgniarza w szpitalu, a jego żona w sklepie państwowym. Tak przeżyli lata wojny. Było ciasno, niewygodnie, czasami brak było nawet chleba, ale była nadzieja, że wojna się skończy i wrócą normalne warunki.

Skończyła się wojna: władze radzieckie kazały im ewakuować się na zachód. Zawieźli ich do Wrocławia. Miasto było bardzo zniszczone. Z trudnością dostali pokój. Mieszkanie miało pięć pokoi, a mieszkało w nim pięć rodzin. Razem - dziesięć osób dorosłych i dwanaścioro dzieci. Kuchnia była wspólna, łazienka i ustęp też.

W kuchni nie było kredensu, stołu ani krzeseł. Z łazienką i ustępem też nie było lepiej; była wanna, ale piecyk do ogrzewania wody ciekł.

W pokoiku Kowalskich było jedno łóżko, ale wąskie i bez materaca. Poza tym było małe biurczko i fortepian; krzeseł nie było. W mieszkaniu były piece kaflowe, ale często one były uszkodzone, a później, gdy przyszła ciężka zima, najczęściej nie było opału.

Oczywiście, że z czasem się wszystko trochę poprawiło, ale ten czas wynosił dziewięć lat; dziewięć lat życia w cztery osoby w jednym pokoiku bez mebli, dziewięć lat ścisku w jednej kuchni dla pięciu rodzin, kolejek przed łazienką; dziewięć lat stałych awantur między lokatorami.

Później Kowalskim przydzielono mały domek. Był świeżo odremontowany, miał dwa pokoje, kuchnię i łazienkę, ale nie było w nim mebli i przez długi czas kupić ich nie było można. Trzeba się było długo starać, żeby władze umożliwiły im kupno mebli. Ostatecznie urządzili dwie sypialnie; jedną zajmowała pani Kowalska z córką, drugą pan Kowalski z synem, ale długo trzeba było czekać na meble, czy zasłony do okien. Udało im się dostać nawet parę obrazków na ścianę i kilka doniczek z kwiatami, ale nigdy nie potrafili zdobyć dywanu lub chodnika czy chociażby linoleum do kuchni.

"Co tam piękne widoki - mieszkanie jest ważne," - zakończył Kowalski.

LESSON 118

Translation

1. While on vacation trips we often buy things which are not truly necessary to us.
2. Janek went to town for cigarettes, but since he couldn't get them, he bought a pipe and pipe tobacco.

3. Kowalski got a nice room in a hotel with a view of a beautiful park, but he found the mattress in his bed too hard.
4. The man was an excellent salesman, but one could easily recognize that he had never attended any school.
5. "Your personal data do not agree, and therefore we have to interrogate you again," said the police officer to the silent man.
6. The gigantic enemy tank stopped at the end of the street and started strafing our advanced positions.
7. Taking advantage of the absence of my sister-in-law, I told my brother a joke which she certainly would not have liked.
8. The cherry pie baked by my mother-in-law would have been really delicious, if she had not added salt to it instead of sugar.
9. I couldn't get anything I needed in that co-operative store. "We expect new merchandise next week," was a frequent answer of the manager.

LESSON 118

Homework

Write or record, as appropriate, in no less than 50 words, a composition on the following topic:

Umieblowanie i urządzenie wszystkich pokoi normalnego jednorodzinnego mieszkania w Stanach Zjednoczonych.

LESSON 118

Vocabulary

bratowa, f. (adj.) bratowej, gen. s.	- sister-in-law
być może	- perhaps, possibly
chodnik, m. chodnika, gen. s.	- runner, narrow rug
ciec/cieknać, i. cieknie cieknął/cieki - past tense	- to leak
co tam.....	- who cares for.....
doniczka, f.	- flowerpot
dorośli, dorosła, dorosłe dorośli - masc. nom. pl.	- grown up, adult
gadać, i. pogadać, p. gadam pogadam gada pogada	- to chatter, to prattle
inteligent, m.	- an educated man, a man belonging to the "in- teligentsia" (educated class)
kaflowy, kaflowa, kaflowe	- tile (as adj.)
kredens, m. kredensu, gen. s.	- cupboard, sideboard
linoleum, n.	- linoleum
lokator, m. lokatorzy, nom. pl.	- tenant
materac, m. materaca, gen. s.	- mattress
milczeć, i. zamilczeć, p. milczę zamilczę milczy zamilczy	- to be silent

nieobecność, f.

- absence

odremontować, p. odremontowywać, i.
odremontuję odremontuję
odremontuje odremontuje

- to overhaul, to re-
model

olbrzymi, olbrzymia, olbrzymie

- enormous, huge,
giant (as adj.)

opał, m.
opału, gen. s.

- fuel (for heating or
cooking)

ostatecznie
ostateczny, ostateczna, ostateczne

- finally, eventually
- final

pielęgniarski, m.
pielęgniarski, nom. pl.

- orderly, hospital
attendant

podziwiać, i. (no perf.)
podziwiam
podziwia

- to admire

pościel, f.

- bedding, bedclothes

poprawić, p. poprawiać, i.
poprawię poprawiam
poprawi poprawia

- to improve, to cor-
rect

proponować, i. zaproponować, p.
proponuję zaproponuję
proponuje zaproponuje

- to suggest, to
propose

przemysłowy, przemysłowa,
przemysłowe

- industrial

przeżyć, p. (here no imperf.)
przeżyję
przeżyje

- to live through, to
survive, to outlive

ścisk, m.
ścisku, gen. s.

- throng, squeeze

środki do życia

- means, livelihood,
subsistence

LESSON 119

DROBNE ZAKUPY

Amerykańskie wczasy Kowalskiego kończyły się. Spędził je głównie na wycieczkach po Kalifornii. Widział wiele: góry, lasy, wybrzeża oceanu, parki, jeziora. Owszem, to wszystko podobało mu się, ale gdy go pytano, czy widział kiedyś w życiu coś podobnie pięknego, odpowiadał: „O, Tatry są również piękne,” albo: „W naszej Białowieskiej Puszczy są też piękne, stare drzewa,” lub „Nie znacie naszych jezior mazurskich! One też są ładne!”

Kowalskiemu podobały się nie tylko amerykańskie samochody, ale przede wszystkim domy i mieszkania. Zazdrościł rodzinom amerykańskim nie aparatów telewizyjnych i lodówek, ale tego, że nie muszą mieszkać w jednym domu z innymi, obcymi ludźmi, że dzieci mają pokoje dla siebie, że kuchnia służy tylko jednej rodzinie.

Kowalski oprócz jednego sportowego ubrania nie kupił sobie niczego. Dopiero przed odjazdem zaczął chodzić po dużych sklepach, ale nie interesował się tam żadnymi drogimi towarami. Jego amerykańscy krewni i znajomi dziwili się bardzo, gdy Kowalski zatrzymywał się przy ladzie z towarami drobnymi i kupował n.p. nici, agrafki, igły, szpilki i sznurowadła. Na nich Kowalski nie skończył swoich zakupów. Zatrzymał się przy towarach żelaznych, aby kupić jakieś śruby i śrubki, gwoździe, a nawet narzędzia takie jak obcęgi i śrubokręt. Nagle pani Kowalska, która tym razem była z nim w sklepie, zo-

baczyła nieduże elektryczne żelazko. Postanowiła je kupić i nie pomogło tłumaczenie Kowalskiego, że przecież w domu elektryczności jeszcze nie mają i na wsi nie będzie nim można prasować. "Nie mamy, ale kiedyś będziemy mieli!" odpowiedziała i żelazko zostało kupione.

Teraz dopiero Kowalska zauważyła, że przez jej i męża zakupy bagaż ich może być za ciężki. Długo musiał pan Kowalski tłumaczyć żonie, że tylko gdyby mieli lecieć samolotem, musieliby płacić dziesięć złotych za każdy funt bagażu ponad 50 funtów na osobę; płynąc statkiem nie musieli się tego obawiać. To uspokoiło panią Kowalską tak, że kupiła jeszcze sznur do wieszania bielizny, zaś mężowi pozwoliła kupić sobie syczoryk z korkociągiem i latarkę elektryczną z zapasowymi bateriami i żarówkami.

Mieli oni jeszcze ochotę na parę ładnych ramek, ale ich nie wzięli, bo się obawiali, że im się szkło w drodze rozbije. Natomiast zaopatrzyli się w zelówki i gumowe obcasy do naprawy butów.

"No, po powrocie do kraju, przynajmniej przez jakiś czas będziemy mieli spokój z artykułami, których w Polsce najczęściej brakuje," powiedział Kowalski wychodząc z domu towarowego. "Nie rozumiem," przerwał mu jego szwagier, Rawicz - "dlaczego jest tak źle u was. Przecież minęło już kilkanaście lat od wojny. W Niemczech Zachodnich żyją dziś lepiej niż przed wojną, a w Niemczech Wschodnich, w Czechosłowacji, czy w Polsce ciągle jeszcze brak wszystkiego."

"Widzisz," tłumaczył Kowalski, "u nas w Polsce jest produkcja planowana, a tutaj w Stanach jest oparta na inicjatywie prywatnej."

Ale jego krewni, żyjąc od lat w Ameryce w innych warunkach, nie bardzo mogli tych powodów zrozumieć...

LESSON 119

Translation English - Polish

1. The merchant seemed to be very unhappy when he understood that he had none of the things we asked for - neither screws and nails, nor irons and flashlights.
2. I ordered a good dinner, and I waited for the plate of tasty soup, but first - I got coffee.
3. Kowalski preferred veal cutlet to pork chop, which he considered to be too fat for himself.
4. Nowicki found the soil very rich and decided to construct permanent farm buildings, but unfortunately he was short of money.
5. He also realized that timber and tools were necessary, and he knew they were hard to get.
6. In that strange place somehow it was easier to get a cork screw in a store than a screw driver.
7. I bought needles and thread, but I got sick, so I didn't

- even have time to repair my suit.
8. The soldiers' boots were in a terrible condition; none had good soles or heels, not even bootlaces.

LESSON 119

Homework

Part I

Write or record, as appropriate, the translation of the following sentences:

1. Although the car was very cheap, Rylski didn't buy it from Kościński because he hadn't the cash which Kościński needed.
2. In Europe you can not buy ice cream or get a cup of coffee in a drugstore; there they sell medicine only.
3. To every student learning a foreign language it seems sometimes that he forgets more than he learns.
4. "In the evening, after work, I go to a café to have a cup of coffee, a piece of cake, and to read interesting papers," said a European tourist.
5. Bolek got his driver's license after 4 weeks of driving lessons, but lost it for 6 months after 2 weeks of driving and two accidents.

Part II

Write or record, as appropriate, an answer to the following question:

Jakie narzędzia pan zna i do czego one służą?

LESSON 119

Vocabulary

agrafka, f.	- safety pin
brakować, i. zabraknąć, p. brakuję zabraknę brakuje zabraknie	- to lack, to be short of
głównie główny, główna, główne	- mainly - main
gwóźdź, m. gwoźdźcia, gen. s.	- nail
igła, f.	- needle
inicjatywa, f.	- initiative
korkociąg, m. korkociągu, gen. s.	- cork screw
latarka, f.	- searchlight, torch, a small lantern
natomiast	- on the other hand, instead, rather
nić, f.	- thread
obcas, m. obcasa, gen. s.	- heel (part of a shoe only)
oparty, oparta, oparte (na + loc.)	- based (on)
prasować, i. wyprasować, p. prasuję wyprasuję prasuje wyprasuje	- to press, to iron

ramka, f.		- small picture frame
scyzoryk, m.		- penknife
scyzoryka, gen. s.		
szkło, n.		- glass, glassware
sznur, m.		- rope
sznura, gen. s.		
sznurowadło, n.		- shoelace, bootlace
szpilka, f.		- pin
śruba, f.		- screw, ship propeller
śrubokręt, m.		- screwdriver
śrubokręta, gen. s.		
zapasowy, zapasowa, zapasowe		- spare, in store, in reserve
zaś		- but, however, and
zazdrościć, i.	pozazdrościć, p.	- to envy, to be jealous
zazdroścę	pozazdroścę	
zazdrości	pozazdrości	
zeliówka, f.		- sole
żarówka, f.		- bulb (electric)
żelazko, n.		- iron (flatiron only)
żelazny, żelazna, żelazne		- iron (made of)

LESSON 120

LOSY DWÓCH INŻYNIERÓW

Stanisław Janicki i Adam Knieja poznali się w szkole, kiedy obaj mieli po 13 lat. Po pięciu latach razem zdali maturę, razem zapisali się na politechnikę.

W czerwcu 1939 roku obydwaj zostali inżynierami. Jako młodzi, zdolni ludzie pracę otrzymali bez trudności. Byli pełni entuzjazmu i chcieli swoją pracą przyczynić się do rozbudowy polskiego przemysłu i dać zatrudnienie wielu bezrobotnym.

Wojna rozdzieliła ich. Janicki znalazł się we Francji, a następnie w Anglii. W latach 1941-43 po skończeniu kursu dla pilotów latał na bombowcach, później będąc ciężko ranny spędził blisko rok w szpitalu, po czym został zwolniony z wojska i wyznaczony do pracy w odbudowie przemysłu angielskiego.

Janicki z innymi inżynierami brał udział w odbudowie zniszczonych hut, cegielni i tartaków. Pod koniec wojny został on zastępcą kierownika zakładów włókienniczych w północnej Szkocji. Ta część Szkocji ma mało bogactw naturalnych, a ludność jej jest głównie zatrudniona przy hodowli owiec.

Ponieważ Janicki nie chciał po wojnie wrócić do Polski, zaczął on pracować dla swojej nowej ojczyzny, Szkocji. Tam się ożenił. Był szczęśliwy i zadowolony z pracy mając przy sobie własną rodzinę, czasami tylko przypominał sobie Polskę, rodziców, przyjaciół. Myślał o swoim starym przyjacielu Kniei. Nie miał pojęcia, co się z nim stało.

Państwo Janiccy rzadko wyjeżdżali z domu, chyba do najbliższego miasta na zakupy. Po latach dopiero zdecydowali się na dalszą podróż do Brukseli na światową wystawę. Tam niespodziewanie Janicki spotkał swego starego szkolnego kolegę Knieję. Spotkanie ich było bardzo serdeczne. Każdy z nich miał masę różnych interesujących historii do opowiadania. Nic więc dziwnego, że spędzili oni dużo czasu opowiadając sobie wzajemnie, co się z nimi działo w ciągu wojny jak również, co od czasu wojny robili.

Adam Knieja, jak się okazało, nie miał szczęścia i nie mógł wyjechać z kraju podczas wojny. Próbował on przejść przez granicę do Węgier, ale mu się nie udało, bo węgierska straż graniczna go złapała. Wymyślił on wtedy historię, że zabłądził, szukając drogi do szybu naftowego, bo słyszał, że potrzebują tam mechanika. Po sprawdzeniu tej informacji przez straż okazało się, że Knieja miał szczęście, bo rzeczywiście w jednej kopalni poszukiwano mechanika. Knieja został zwolniony z aresztu i otrzymał pracę w szybie naftowym.

Parę dni później Knieja dowiedział się, że między robotnikami jest kilku takich samych jak on byłych inżynierów, a także kilku zawodowych oficerów. Knieja powoli zorganizował grupę robotników, która pomagała innym Polakom przechodzić przez granicę bez paszportów. Był on w stałej łączności z przemytnikami tego odcinka granicznego, którzy dostarczali mu infor-

macji o marszrutach patroli granicznych. Niestety w zimie 1943 roku Knieja został zaaresztowany przez Niemców i wywieziony do obozu pracy przymusowej, gdzie z powodu ciężkich warunków pracy i głodu zachorował.

W marcu 1945 roku po zajęciu obozu przez wojska amerykańskie, został on zwolniony ze szpitala. Będąc w części Niemiec pod okupacją wojsk amerykańskich miał on wolny wybór, czy wracać do kraju, czy nie. Wobec tego, że nie miał on bliższej rodziny w Polsce wybrał on wolność i został w Niemczech Zachodnich.

Dosyć szybko nauczył się języka niemieckiego, tak że mógł pracować w swoim zawodzie. Potrzebowano w tym czasie dużo inżynierów przy odbudowie zniszczonego przez wojnę niemieckiego ciężkiego przemysłu. Knieja pomagał w odbudowie tego wszystkiego, co jego kolega szkolny Janicki poprzednio zniszczył nalotami samolotów bombowych. W końcu jednak obydwaj przyjaciele spotkali się znowu zwiedzając Światową Wystawę w Brukseli.

LESSON 120

Translation
English - Polish

1. The brickkiln which is situated across the bridge near the sawmill was not destroyed during the war and employs part of the population of that growing city.
2. Knieja was never in Scotland before, so he had no idea what difficulties he would have in finding employment in the tex-

tile industry.

3. Students lost enthusiasm when they learned how many books they had to read in order to pass the final junior college examination.
4. Many engineers who contributed to the development of the industry and to the wealth of the country graduated from the Warsaw Institute of Technology.
5. Janicki sells American make cars and must attend (take) English language courses because he often gets letters from the U.S.A.
6. Miss Zosia took private lessons to learn to drive a car. Unfortunately she didn't pass her examination and still has no driver's license.
7. Grzybowski's drugstore has many clients because the prices there are lower than in other drugstores.
8. Basia attends an elementary school in Lublin. This is the same school which her mother attended thirty years ago.
9. Corporal Nalepa was very angry this morning, because yesterday he missed the train and was late for his date. His girlfriend went with a sergeant to a café for a cup of coffee.

LESSON 120

Homework

Write or record, as appropriate, in no less than 75 words answers to the following questions:

1. Co produkuje się w cegielni, tartaku i młynie?

2. Jakie kopalnie pan zna?

3. Gdzie według pana jest łatwo zabiłdzić?

LESSON 120

Vocabulary

bogactwo, n.	- wealth, richness
bogactwa naturalne	- natural resources
cegielnia, f.	- brickkiln
chyba	- (here) except
entuzjizm, m. entuzjazmu, gen. s.	- enthusiasm
hodowla, f.	- breeding, rearing, stud
los, m. losu, gen. s.	- fate, lot, destiny
masa, f.	- a lot, large quantity, mass
matura, f.	- in the continental European education system, a final exami- nation at the comple- tion of education con- sidered equal to the American junior col- lege
naftowy, naftowa, naftowe	- oil (as adj.), kero- sene
nie mieć pojęcia (o+loc.)	- to have no idea (about)
niespodziewanie	- unexpectedly, unawares
niespodziewany, niespodziewana, niespodziewane	- unexpected
ojczyzna, f.	- fatherland

pojęcie, n.	- notion, concept
politechnika, f.	- institute of technology
przemysł, m. przemysłu, gen. s.	- industry
przyczynić się (+do), p. przyczynię się przyczyni się	- to contribute (to)
przyczyniać się (do), i. przyczyniam się przyczynia się	
rozbudowa, f.	- development, expansion
rozdzielić (się), p. rozdzielię rozdzieli	- to separate, to divide, (to part), (to be divided)
rozdzielać (się), p. rozdzielam rozdziela	
serdeczny, serdeczna, serdeczne	- cordial, affectionate, heartly
serdecznie	- affectionately, cordially, heartily
Szkocja, f.	- Scotland
szyb, m. szybu, gen. s.	- pit, shaft
włókienniczy, włókiennicza, włókiennicze	- textile (as adj.)
wymyślić, p. wymyślać, i. wymyślę wymyślam wymyśli wymyśla	- to invent, to devise, to imagine
zapisać się, p. zapisywać się, i. zapiszę się zapisuję się zapisze się zapisuje się	- to matriculate, to regis- ter, to enlist, to enroll
zabłądzić, p. błądzić, i. zabłądzą błądzę zabłądzi błądzi	- to lose one's way, to go astray

zatrudnić, p. zatrudnię zatrudni	zatrudniać, i. zatrudniam zatrudnia	- to employ, to occupy, to keep busy
zdać, p. zdam zda		- to pass (an examination),
zdawać, i. zdaję zda je		- to take (an examination)

LESSON 121
ZWIEDZANIE WYSTAWY ŚWIATOWEJ
W BRUKSELI

Janicki i Knieja dopiero około południa dnia następnego zaczęli wspólne zwiedzanie Wystawy Światowej. Tak Janicki jak i Knieja oprócz języka polskiego znali bardzo dobrze język francuski, angielski i niemiecki, a Knieja znał, nawet dosyć dobrze, język rosyjski. Nie mieli więc żadnych trudności w znalezieniu różnych pawilonów lub w czytaniu różnych napisów, informacji i zrozumieniu ich. Jako inżynierowie interesowali się tymi samymi rzeczami. Przede wszystkim interesowało ich to wszystko, co było nowe na polu techniki. Obydwaj inżynierowie zdawali sobie sprawę z tego, że jeżeli chodzi o technikę, to na wystawie będzie duże współzawodnictwo między Stanami Zjednoczonymi i Zachodnią Europą z jednej strony, a Rosją i krajami Europy Wschodniej z drugiej strony.

Ponieważ wszystkie gazety angielskie, francuskie i niemieckie opisywały bardzo dokładnie pawilon amerykański, obydwaj panowie postanowili rozpocząć zwiedzanie od pawilonu Stanów Zjednoczonych. Pawilon ten był naprawdę piękny i był najlepszym przykładem nowoczesnej architektury amerykańskiej.

Knieja, który urodził się na wsi jako syn właściciela dużego gospodarstwa, zaproponował, żeby zacząć zwiedzanie pawilonu od działu przemysłu spożywczego. Z ciekawością obydwaj inżynierowie oglądali tu tak maszyny jak i wyroby tego prze-

mysłu.

Były tam modele kompletnie urządzonej cukrowni, gorzelni, a nawet browaru. Na półkach nowocześnie urządzonego sklepu spożywczego mogli oni oglądać różnego rodzaju wyroby spożywcze w puszkach, konserwy jarzynowe, owocowe i t.p.

Ponieważ Janickiego interesował szczególnie dział przemysłu maszynowego, postanowili oni go zwiedzić. Zaraz przy wejściu na teren tego działu zatrzymali się przy wielkiej mapie przedstawiającej bogactwa naturalne Stanów Zjednoczonych i ich rozmieszczenie. Nie stali tu długo, gdyż obaj inżynierowie pamiętali doskonale jeszcze z czasów szkolnych gdzie w Stanach Zjednoczonych znajdują się pokłady węgla, gdzie są źródła ropy naftowej, lub pokłady rudy żelaza, miedzi i cynku. Janicki, który zwiedził prawie całe Stany Zjednoczone, opowiedział Kniei o nowocześnie urządzonych kopalniach węgla w Pensylwanii i o polach ropy naftowej w Texas i na wybrzeżu Kalifornii.

Następnie inżynierowie zatrzymali się dłużej przy wykresach przedstawiających produkcję stali w Stanach w ostatnich dziesięciu latach. Potem przeszli do działu, w którym znajdował się model nowoczesnej stalowni, huty żelaza z wielkimi piecami oraz model dużej stoczni. W dziale wyrobów przemysłu maszynowego obydwaj inżynierowie najwięcej interesowali się różnego rodzaju obrabiarkami metali.

Z działu przemysłu maszynowego obydwaj panowie przeszli do działu przemysłu lekkiego. Tu chyba było najwięcej zwiedza-

jących. Szczególnie wiele było tu kobiet oglądających odkurzacze, telewizory, elektryczne i gazowe piece kuchenne, elektryczne pralki, małe i duże lodówki i t.p. Prawie wszyscy ze zwiedzających byli zdania, że w tej dziedzinie amerykańska produkcja stoi na pierwszym miejscu na świecie.

Knieja chciał jeszcze obejrzeć dział mebli, ale Janicki, dla którego od czasu pobytu w szpitalu długie chodzenie było męczące, prosił go by skończyć zwiedzanie tego dnia. "Co za dużo to niezdrowo," powiedział on Kniei.

LESSON 121

Translation English - Polish

1. Kowalski's brother-in-law brought two tons of beets to the sugar factory and received a very good price for them.
2. The Roberts could buy beer very cheaply because one of Mrs. Robert's relatives was the owner of a large brewery:
3. In southwestern Poland there are large deposits of iron ore and rich coal seams.
4. We heard that the American graduate engineer was very interested in the ships which we were building for Russia in our shipyard.

5. It was too late to work any more. I took a shower, shaved and changed into a fresh sport shirt.
6. Though the child is given over to your care as soon as he arrives in this country, you can't adopt him right away.
7. Today he brought by truck five times as much sand as yesterday. I checked it thoroughly and signed the receipt.
8. My relative who is a bookkeeper in a state distillery sent me for my birthday a nice leather brief case.
9. I heard from Mr. Adamski who is an engineer in the canned food factory in Białystok that you are a specialist in the field of steelworks construction.

LESSON 121

Homework

Write or record, as appropriate, in no less than 50 words answers to the following items:

1. Proszę dać kilka przykładów na to, kiedy się powie: Co za dużo, to niezdrowo.
2. Co produkuje się w gorzelnii a co w cukrowni?
3. Jakie bogactwa naturalne mają Stany Zjednoczone?

Vocabulary

browar, m.
browaru, gen. s.

- brewery

co za dużo, to niezdrowo

cukrownia, f.

cynk, m.
cynku, gen. s.

dziedzina, f.

gorzelnia, f.

i t.p. (i temu podobne)

konserwa, f.

metal, m.
metal, gen. s.

miedź, f.

model, m.
modelu, gen. s.

napis, m.
napisu, gen. s.

obrabiarka, f.

odkurzacz, m.
odkurzacza, gen. s.

pawilon, m.
pawilonu, gen. s.

pokład, m.
pokładu, gen. s.

przemysł maszynowy

puszka, f.

ropa naftowa

ruda, f.

stal, f.

stalownia, f.

- it is too much of a
good thing. You must
not overdo it

- sugar factory

- zinc

- field, area

- distillery

- and the like

- canned food, preserve

- metal

- copper

- model, pattern

- inscription, sign

- tool machine, lathe
machine

- vacuum cleaner

- pavilion, exhibition
building

- deposit, deck, seam

- machine industry,
heavy industry

- can, tin box

- crude oil

- ore

- steel

- steelworks

stocznia, f.

technika, f.

telewizor, m.
telewizora, gen. s.

współzawodnictwo, n.

wykres, m.
wykresu, gen. s.

żelazo, n.

- shipyard

- technique, technics

- television set

- competition

- chart, diagram, graph

- iron

LESSON 122

PRZEŻYCIA AGENTA WYWIADU NIEMIECKIEGO

Inżynier Wagner był specjalistą w budowie silników samolotowych. Był to inteligentny człowiek, którego zainteresowania były szerokie. Pisał on nowele a nawet powieści, które były wydawane w różnych pismach literackich, nieźle malował i co więcej znał bardzo dobrze język francuski i rosyjski. Przyjaciółmi jego byli przeważnie pisarze, poeci, muzycy i artyści malarze. Był żonaty. Państwo Wagner mieszkali w Berlinie.

Inżynier był bardzo lubiany przez wszystkich kolegów mimo tego, że nie bardzo podobały się im jego poglądy polityczne. Wagner nie lubił panującego reżymu, t. zn. hitlerowskiego Narodowego Socjalizmu. Nie ukrywał on tego. Niektórzy z jego bliskich przyjaciół mówili między sobą, że inżynier nie tylko jest wrogiem hitleryzmu ale nawet, że jest komunistą. Nic więc nie było w tym dziwnego, że po pewnym czasie Wagner znalazł się w małej grupie ludzi zbierających się zwykle w późnych godzinach gdzieś za miastem i rozmawiających o rzeczach, które bardzo interesowałyby hitlerowskie Gestapo. Była to komórka tajnej komunistycznej organizacji.

Inżynier i jego żona wkrótce zostali członkami tej komórki. Mieli oni dużo szczęścia. Gestapo, które miało bardzo duże doświadczenie w likwidowaniu tajnych organizacji, nie mogło jakoś wykryć tej komórki. Po kilku miesiącach działalności dającej Wagnerowi okazję do pokazania dużych

zdolności w rozwijaniu propagandy komunistycznej i działalności wywrotowej, żona jego otrzymała list anonimowy. Jakiś nieznany przyjaciel ostrzegał, że Gestapo jest na śladach komórki.

Na zebraniu, członkowie tej komórki postanowili natychmiast uciekać i to z rodzinami do Czech, do Pragi, gdzie przed drugą wojną światową była centrala tajnej organizacji komunistycznej. Inżynier miał gotowy plan. Trzema samochodami dojadą oni do granicy czeskiej i tu spotkają się z pewnym przemysłowcem, który przeprowadzi ich przez granicę. Wykonanie tego planu udało się. Dziwnym zbiegiem okoliczności w tym dniu patrol graniczny odcinka, przez który Wagner i towarzysze mieli przechodzić został gdzieś w drodze zatrzymany z powodu jakiegoś zajścia granicznego. To ułatwiło całej grupie przekroczenie granicy.

W Pradze Wagnerowi powiedziano, że może zostać w Czechach, lub jechać do Moskwy na specjalne wykształcenie. Natychmiast zgodził się na wyjazd do Moskwy. I tak w parę miesięcy później Wagner znalazł się z żoną i córką w Moskwie. Wszystko z początku szło świetnie. W podejrzliwych mózgach NKWD powstała jednak myśl, czy ten miły, mówiący po rosyjsku inżynier nie jest szpiegiem; a jeżeli nie jest szpiegiem to jest on niebezpiecznym człowiekiem, bo zbyt samodzielnie myślącym. Należy go więc zaarrestować. Za co? To pytanie nie przedstawiało dla NKWD trudności. Pewnego dnia pani Wagner szła jedną z głównych ulic Moskwy do spółdzielni. Był bardzo gorący letni dzień i nic więc dziwnego, że jakaś staruszka idąca przed panią Wagner ulicą poczuła się źle. Pani Wagner szybko podbiegła, by jej po-

móc. Staruszka prosiła ją, by jej pomogła wejść do najbliższej bramy domu. Pani Wagner wprowadziła ją do bramy, pomogła usiąść na schodach. Widząc, że staruszka czuje się lepiej, wyszła z bramy i poszła dalej.

W godzinę później, mąż jej został zaaresztowany w fabryce i oskarżony o szpiegostwo na rzecz Niemiec. Dowód: żona jego weszła o godzinie 10-tej do bramy domu, w którym mieszkał urzędnik ambasady niemieckiej. W opowiadanie pani Wagner o staruszce NKWD nie chciało wierzyć.

Ponieważ Wagner nie podpisał zeznania, że jest szpiegiem, został on skazany na 5 lat pracy przymusowej i pracował jako inżynier w obozie pod Moskwą.

Wagner pracował tam prawie całe pięć lat, aż do dnia, gdy pancerne oddziały niemieckie zajęły zakłady i obóz, w którym on się znajdował. Wagner zgłosił się do dowódcy niemieckich oddziałów. Ten natychmiast zatelefonował do głównego Dowództwa w Berlinie.

W kilkanaście godzin później Wilhelm Wagner był już w Berlinie i meldował o wykonaniu swojego zadania. Takie były przeżycia jednego z najzdolniejszych szpiegów niemieckich.

LESSON 122

Translation
English - Polish

Part I

1. He was a well-known musician, but the government of his country did not like his political opinions, so he had to go a-

broad.

2. He hoped he would be able to give concerts in Italy and in France.
3. We were delighted when we heard that his friends had invited him to spend several weeks with them in Paris.
4. Anna always gets up at seven, but this morning she didn't wake up until eight; so although she washed and dressed quickly she was late for school.
5. The man was accused of spying, because he was seen several times talking to a known communist.

Part II

1. This book describes what a teacher does, what the salaries are in different types of school and gives other valuable information about the teaching profession.
2. She was a waitress in a small restaurant, but she could dance a little; she thought maybe she could get on television.
3. You pay \$100 to \$200. This covers the cost of the necessary documents for the child, clothes, medical examinations etc.
4. Before leaving the house, this strange thief said good-bye politely to the man he had just robbed of money and jewelry. He even gave him back his gold watch.

LESSON 122

Homework

Write or record, as appropriate, in no less than 75 words answers to the following questions:

1. Jakie są zadania szpiega?
2. Kto ma łatwiejsze zadanie: szpieg amerykański w Rosji, czy szpieg rosyjski w Ameryce?

Vocabulary

ambasada, f.	- embassy
anonimowy, anonimowa, anonimowe	- anonymous
centrala, f.	- center, exchange (telephone), main office
doświadczenie, n.	- experience, experiment
działalność, f.	- activity
działalność wywrotowa	- subversive activity
hitlerowski, hitlerowska, hitlerowskie	- Hitler (as adj.), Nazi (as adj.)
hitleryzm hitleryzmu, gen. s.	- hitlerism
inteligentny, inteligentna, inteligentne	- intelligent
inteligentnie	- intelligently
komórka, f.	- cell, closet,
mózg, m. mózgu, gen. s.	- brain
muzyk, m.	- musician (man)
nowela, f.	- short story

panować, i. zapanować, p. panuję zapanuję panuje zapanuje	- to be in power, to be pre- dominant, to prevail, to control, to reign, to rule
pismo, n.	- hand writing, writing, pe- riodical, newspaper, scrip- ture
pismo literackie	- literary magazine
propaganda, f.	- propaganda
podejrzliwy, podejrzliwa, podejrz- liwie	- suspicious, mistrustful
pogląd, m. poglądu, gen. s.	- view, opinion, outlook
polityczny, polityczna, polityczne- politycznie	- political - politically
przeżycie, n.	- experience, survival
reżim/reżym, m. reżimu/reżymu, gen. s.	- regime
samodzielnie samiodzielny, samodzielna, samo- dzielnie	- independently - independent
skazany, -a, -e	- convicted
socjalizm, m. socjalizmu, gen. s.	- socialism
staruszka, g.	- old woman
szpiegostwo, n.	- spying
wróg, m. wroga, gen. s.	- enemy, foe
zbieg okoliczności, m. zbiegu okoliczności, gen. s.	- coincidence

Kraków, 15 czerwca 1960r.

Kochany Jozie!

Twój pierwszy list napisany do mnie po polsku ucieszył mnie bardzo. Ucieszył się szczególnie tym, że tak dużo się już nauczyłeś.

Twój opis huraganu w Hls na Florydzie robił na mnie silne wrażenie. Naszych wiatrów, tu w Polsce, nie można na szczęście porównać z amerykańskimi huraganami. W ostatnich dekadach latami mieliśmy tylko dwa razy silny wiatr. Zerwał on wiele dachów, spowodował kilka pożarów, poprzecywał linie prądu o wysokim napięciu i urwał linie telefoniczne. Ofiar w ludziach na szczęście nie było.

Powodzie jednak są często bardziej niebezpieczne od huraganów. Na wiosnę, kiedy śniegi i lody w górach topnieją, potoki górskie wypetniają wodę, a te maki wpadające do Nisty. Powoduje to poważne niebezpieczeństwo dla terenów nisko położonych. Nigdy nie zapomnę powodzi, jaka przerywaliśmy dwa

lata temu. Było to w pierwszych dniach maja, po długiej zimie. Poziom wody na Wiśle podniósł się bardzo wysoko. Groble z trudnością utrzymywały wodę. Paniewari było już ciepło, myśleliśmy, że śnieg już stopniał w górach, i że wkrótce poziom wody się obniży. Niestety, po południu 5-go maja zaczęło się robić ciemno na horyzoncie. Zbliżała się pioruna w tym roku kura.

Paniętam, sędziatem z bratem przy radio i właśnie słuchaliśmy jakiegoś koncertu, kiedy nagle przerwało nadawanie muzyki i ogłoszono komunikat specjalny: "Wszyscy mieszkańcy terenów nisko położonych kolo Wisty na północ od Landomiera mają natychmiast opuścić swe domy i szukać schronienia na wzgórzach, gdyż przewiduje się, że woda może przerwać wkrótce groble".

Nasze gospodarstwo znajdowało się na terenie najniżej położonym tuż przy Wiśle. Mój ojciec, sierżant saperów w rezerwie, nie stracił głowy ani na chwilę. Szybko karat nam radował na jeden wóz wszystkie najbardziej wartościowe rzeczy, a na drugi

swinie. Ruszyliśmy drogą pełną błota
w kierunku w górę. Załat padła ukłony
deszcz. Byliśmy w tajemnie na szczyście jedne-
go w górze, kiedy wody przewwały groble.
Widać było jak patrzona masa wody rakwa-
ła mrimy terem miorąc wszystko po drodze.
Potem przyszły ciężkie dni walki z ży-
wiłem. Milicja przydzieliła nam miejsce
w szkole. Matka rajta się dziećmi, a ojciec,
ja i mój starszy brat ogłosiliśmy się do
dawidek saperów, którzy kierował akcją
ratunkową.

Muszę przyznać, że wszystko było zorga-
nizowane bardzo dobrze. Saperzy jeździli to-
dziemi po ralanym terenie i ratowali ludzi
siedzących na dachach domów i wysokich
drzewach. Milicja rozmieszczała ludzi w
różnych budynkach. Sanitariorze i wyurko-
lewi ortokawie Czerwonego Krzyża udzielałi
przedkarskiej pomocy medycznej, hanone
pełnili służbę sanitarną a ortokawie straż
ogniowej pilnowali porządku. Żołnierze woj-
skowe wydawali stale gorące pasitki.
My rozstaliśmy przydzieleni do budowy nowej

grobli, która miała chronić miasteczko od
zalania wodą. Na szczycie po tygodniu woda
zreszta opadła. Inny widok był przed
nami. Woda zabrata wiele domów, zerwała
parę mostów, zniszczyła ogrody i pokryła sto-
setem pola. Niektóre mniejsze rzeki zupełnie
zmięły koryta. Nie będę Ci już opisywał
jak wyglądało nasze gospodarstwo. Muso
wszystko-mielismy' serce. Nasze budynki
stały. Wielu krewnych przyjechało, aby pomóc
nam wyryć z błota mieszkanie. Po miesiącu
ciężkiej pracy wszystko wróciło do normalnego życia.

W ogóle dziwny to był rok. Po powrocie
mielismy okres surowi i surowi kłopoty. No, ale
daję o tych nieprzyjemnych sprawach. Mam
nadziej, że nie będzie miał dużo trudności
ze zrozumieniem tego listu. Wzrostem tu może
wiele nieruanych Ci stów. Proszę mi nie pre-
cier, abym nie brat pod uwagę tego, że dopię-
ro rok temu zaczęła się wojna polskie-
go. Jenerał nasz dziękuję Ci za list i pozdrawiam
Cię serdecznie.

Twój przyjaciel —
Władek.

LESSON 123

Translation English - Polish

Part I

1. The commander of the third battalion, who was killed in the battle north of Warsaw, was a distant relative of Mr. Kowalski.
2. The POW said that before the war he had been a bricklayer.
3. In spite of the storm, the plane for Berlin took off from the Warsaw airfield punctually at 6.30 a.m.
4. In Poland it snows quite a lot in December and in January. It rains in the spring and in the fall, but in June and August the weather is usually nice.

Part II

1. Red Cross teams brought food, medicine and clothing for the victims of the flood.
2. It had not rained for four months. The water level in the river was so low that one could cross it on foot. It was the worst drought in ten years.
3. The detective and I had been talking about an approaching murder trial when the lawyer phoned him.
4. I went with the detective mainly so that we might continue our conversation.
5. "Who notified you?" Detective Greerson asked the doctor. "Neighbors", said the doctor. It seemed that the neighbors had noticed that no smoke emerged from the chimney of

Frank Gutchek's cottage for three days.

LESSON 123

Homework

Write or record, as appropriate, in no less than 75 words, answers to the following items:

1. Jakie są powody suszy i co ona powoduje?
2. Gdzie w Ameryce są huragany i co one powodują?

Vocabulary

grobla, f.	- dike, bank, levee
harcerz, m. harcerze, nom. pl.	- boy-scout
horyzont, m. horyzontu, gen. s.	- horizon
huragan, m. huraganu, gen. s.	- hurricane, tornado
koryto, n.	- bed (river), trough
medyczny, medyczna, medyczne	- medical
napięcie, n.	- tension, strain, potential energy
nizinny, nizinna, nizinne	- lowland (as adj.)
obniżyć (się), p. obniżyć (się), i. obniże obniżam obniży obniża	- to lower, to drop, to fall
ofiara, f.	- victim, sacrifice

okres, m. okresu, gen. s.	- period, space of time, epoch
posiłek, m. posiłku, gen. s.	- meal
potężny, potężna, potężne potężnie	- powerful, mighty - powerfully, mightily
powódź, f.	- flood
pozdrowić, p. pozdrawiać, i. pozdrowię pozdrawiam pozdrowi pozdrawia	- to greet
poziom, m. poziomu, gen. s.	- level, standard
przedlekarska pomoc medyczna	- first aid
schronienie, n.	- shelter, refuge, protection
susza, f.	- drought, dry spell
swe/swoje	- their
telefoniczy, telefoniczna, telefo- niczne telefonicznie	- telephone (as adj.) - by telephone
udzielać, i. udzielić, p. udzielam udzielenię udziela udzieli	- to give, to confer, to impart, to grant
ulewny, ulewna, ulewne	- pouring, downpour (as adj.) showery
w ogóle	- in general, general- ly speaking
wpadać, i. wpaść, p. wpadam wpadnę wpada wpadnie	- to fall in, to drop in, to get caught
wrażenie, n.	- impression
żywioł, m. żywiołu, gen. s.	- element (nature only)

LESSON 124

PRZEŻYCIA AGENTA WYWIADU POLSKIEGO

Paweł Jabłoński urodził się w Katowicach. Ojciec jego był górnikiem w kopalni węgla, Paweł jednak nie chciał pracować pod ziemią, więc kiedy skończył szesnaście lat zaczął pracować w stalowni na Górnym Śląsku. Nie wiedział on, że droga, którą wybrał zaprowadzi go do podziemnej pracy.

Jabłoński był inteligentnym chłopcem, pracował dobrze i wkrótce został wykwalifikowanym robotnikiem. Mając dwadzieścia lat ożenił się. Kilka lat potem miał już własny domek i dwoje dzieci.

Sąsiedzi jego bardzo byli zdziwieni, gdy w 1928 roku Jabłoński powiedział, że sprzedaje dom i wyjeżdża z rodziną do Niemiec. "Pracując w niemieckim przemyśle zbrojeniowym mogę więcej zarobić niż w Polsce. A przecież pieniądze to najważniejsza rzecz," tłumaczył Jabłoński.

Jabłońscy zamieszkali w zachodnich Niemczech, gdzie Paweł dostał pracę w fabryce broni. Szef jego był bardzo z niego zadowolony, więc Paweł awansował szybko, a po kilku latach został kierownikiem działu produkcji luf armatnich. W związku ze swoją pracą i kierowniczym stanowiskiem, Jabłoński miał dostęp do tajnych planów i rysunków najnowszych dział przeciwlotniczych i przeciwpancernych.

Pewnego wieczoru, w październiku 1939 r., a więc już po rozpoczęciu się drugiej wojny światowej, dwóch inżynierów pra-

cujących w tej samej fabryce co Jabłoński, potrzebowało pewnego rysunku technicznego, który stanowił tajemnicę wojskową. Kiedy otworzyli oni skrytkę zauważyli, że planów najnowszych dział przeciwpancernych nie było. Natychmiast rozpoczęli dochodzenia. Jeden z pracowników powiedział, że widział, jak Jabłoński przed wyjściem z biura wyjął jakieś papiery ze skrytki i włożył do teczki.

Szef wywiadu niemieckiego kazał kilku agentom śledzić Jabłońskiego bez przerwy. Dom jego również był pod obserwacją w dzień i w nocy. Tajna policja sprawdzała też codziennie zawartość skrytki. Było to wszystko robione tak sprawnie, że Jabłoński niczego się nie domyślał.

Przez cztery dni nic ze skrytki nie zginęło. Piątego wieczoru jednak, kiedy po wyjściu Jabłońskiego z biura otworzono skrytkę brakowało siedmiu rysunków luf dział przeciwpancernych i przeciwlotniczych. Tej samej nocy zameldowano szefowi wywiadu, że dwóch ludzi przyszło do Jabłońskiego około dziesiątej wieczorem i że jeszcze u niego są...

W pół godziny potem policja przyjechała do Jabłońskiego. Kilkunastu policjantów okrążyło dom, a szef wywiadu z kilku ludźmi wszedł do środka. W pokoju mieszkalnym przy okrągłym stole siedział Jabłoński i jeszcze dwóch innych ludzi. Na stole leżały zabrane ze skrytki rysunki. Jabłoński i jego towarzysze zostali zaaresztowani. Okazało się, że Paweł Jabłoński, kierownik ważnego działu niemieckiej fabryki zbrojeniowej, był od jedenastu lat agentem polskiego wywiadu. Nie dostawał

od rządu polskiego żadnego wynagrodzenia. Patriotyzm był jedyną jego pobudką.

Obaj zaaresztowani z nim ludzie byli agentami polskiego wywiadu, którzy od miesiąca, a więc od kiedy Niemcy zajęły Polskę, otrzymywali rozkazy od dowództwa Polskiej Armii Podziemnej. Mieli oni dokumenty wystawione na cudze nazwiska.

Dalsze dochodzenia policji niemieckiej wykazały, że sieć szpiegowska zorganizowana przez Jabłońskiego dostarczyła już przedtem rządowi polskiemu wielu mikrofilmów ściśle tajnych niemieckich rysunków technicznych.

Jabłoński i jego towarzysze zostali rozstrzelani, ale praca wywiadu polskiego, kierowana przez dowództwo Armii Podziemnej przy współpracy wywiadu angielskiego, trwała przez cały czas wojny. Anglia i Stany Zjednoczone otrzymywały dzięki temu wiele ważnych informacji. Niestety zdarzały się również i wpadki, bo kontrwywiad niemiecki pracował sprawnie.

LESSON 124

Translation
English - Polish

1. The contents of the wooden box which Kawecki's grandfather had found on the beach turned out to be very valuable.
2. Kawecki phoned a man who worked for counter intelligence, and told him that a man whom he suspected of being a spy occupied an executive position in the war industry.

3. Enemy troops occupied the whole northern coast and in that way cut off our only access to the sea.
4. Zosia was learning to swim in secret, Her parents did not want to allow her to go into the river because they thought that she would either drown or catch cold.
5. Although the investigation brought no proof against the man, the police kept him under observation.

Part II

1. "You and I will be getting new orders from our governments tonight, and then we will find out," said one delegate to the other.
2. "We are the victims of the past thousand years of history, which neither of us can change. It makes no difference what you or I want to do."
3. Mrs. Jabłoński put on a robe and led the bandit to an adjoining room where she awakened her husband by saying: "Piotr, this is a thief, he wants your money."
4. Jabłoński sat up. "He can have my money," he said. He switched on a bedside lamp, saw the thief: a man in an old overcoat with a handkerchief tied so as to hide his face.

LESSON 124

Homework

Write or record in no less than 75 words answers to the following:

1. Jakie są zadania wywiadu?
2. Jakie są zadania kontrwywiadu?

Vocabulary

awansować, i. awansuję awansuje	zaawansować, p. zaawansuję zaawansuje	- to be promoted, to promote
cudzy, cudza, cudze		- other's, other people's,
dochodzenie, n.		- inquiry, investigation
dostęp, m. dostępu, gen. s.		- access
jedyny, jedyna, jedyne		- the only, unique
kierownicze stanowisko		- executive position, supervisory position
kontrwywiad, m. kontrwywiadu, gen. s.		- counter intelligence
mikrofilm, m. mikrofilmu, gen. s.		- microfilm
obserwacja, f.		- surveillance, observa- tion
patriotyzm, m. patriotyzmu, gen. s.		- patriotism
pobudka, f.		- motive, incentive, im- pulse, first call
podziemny, podziemna, podziemne		- underground (as adj.)

rozstrzelać, p. rozstrzelam rozstrzela	rozstrzeliwać, i. rozstrzeliwuję rozstrzeliwuje	- to execute by a firing squad, to shoot
skrytka, f.		- safe
sprawnie		- efficiently
sprawny, sprawna, sprawne		- efficient
stanowić, i. (no perf.) stanowię stanowi		- to constitute
Śląsk Śląska, gen. s.		- Silesia -(province of Poland)
tajemnica, f.		- secret, mystery, secre- cy
wpadka, f.		- mishap, slip, compro- mise of security
w środku		- inside
do środka		- inside, in
wynagrodzenie, n.		- salary, remuneration, compensation, indemnifi- cation
wykazać, p. wykażę wykaże	wykazywać, i. wykazuję wykazuje	- to prove, to show, to demonstrate
wystawiać, i. (na + acc.) wystawiam wystawia		- to issue (in)
wystawić, p. (na + acc.) wystawię wystawi		
zawartość, f.		- contents
zbrojeniowy, zbrojeniowa, zbrojeniowe		- armament (as adj.) war (as adj.)
związek, m. związku, gen. s.		- connection, bond, con- federation, associa- tion

PODZIAŁ ADMINISTRACYJNY POLSKI

POLSKA POŁNOCNA

W roku 1939 Polska pod względem powierzchni zajmowała szóste miejsce w Europie, a obecnie zajmuje ósme miejsce. Zmniejszenie się powierzchni Polski nastąpiło z powodu zabrania Polsce wschodnich województw z miastem Lwowem i Wilnem przez Związek Radziecki i przyłączenia mniejszych obszarów t. zw. Ziemi Zachodnich należących przed wojną do Niemiec.

Administracyjnie Polska podzielona jest na 17 województw. (Poza tym jest pięć miast województw.) Trzy województwa leżące na północy Polski, a mianowicie: szczecińskie, koszalińskie i gdańskie stanowią t. zw. Pojezierze Pomorskie, które jak już wiemy jest częścią obszaru nadmorskiego. (zob. L. 108)

Polska posiada wybrzeże morskie długości 497 km. Na zachodnim krańcu wybrzeża znajduje się miasto Szczecin. Szczecin jest położony przy ujściu Odry i jest zarówno portem morskim jak i rzeczny. Na wschodnim krańcu Pojezierza Pomorskiego znajduje się Gdańsk, położony u ujścia Wisły, który jest również portem morskim i rzeczny. Gdańsk jest starym portowym miastem pełnym zabytków historycznych. Kilkanaście kilometrów na północ od Gdańska znajduje się trzeci handlowy port Polski - Gdynia.

Przed drugą wojną światową Szczecin należał do Niemiec, a Gdańsk był "Wolnym Miastem."

Brak własnych portów zmusił Polskę do budowy portu w Gdyni. Budowę rozpoczęto w 1923 roku. W ciągu kilkunastu lat powstał w Gdyni, która była małą wioską, nowoczesny port, większy niż port w Szczecinie lub w Gdańsku. Już w 1933 roku Gdynia była pierwszym portem na Bałtyku pod względem ilości przywożonych i wywożonych towarów. W porcie gdyńskim stoją dziś statki utrzymujące stałą komunikację pasażerską z Ameryką i z innymi częściami świata. Gdynia jest połączona specjalną, bezpośrednią linią kolejową z ośrodkiem przemysłu polskiego na Śląsku.

Równie ważnym portem dla okręgu przemysłowego na Śląsku jest Szczecin, gdyż Odra, przy ujściu której ten port leży, przepływa przez Śląsk. Uregulowany bieg Odry stanowi wspaniałą komunikację wodną łączącą poprzez Kanał Gliwicki Zagłębie Węglowe z Bałtykiem.

Oprócz trzech dużych portów handlowych Polska posiada kilkanaście małych portów rybackich, gdzie znajdują się plaże i letniska.

Bałtyk jest morzem stosunkowo mało słonym. Woda morska przy brzegu posiada cztery razy mniej soli niż w oceanach. W morzu Bałtyckim znajdują się takie gatunki ryb jak: śledzie, dorsze i łososie.

Połowem ryb zajmują się Kaszubi, którzy zamieszkują północno-wschodnią część Pojezierza Pomorskiego. Kaszubi mówią

odrębną gwara, która z nielicznych gwar polskich najbardziej różni się od języka, którego uczą w szkołach.

Na wschód od Pojezierza Pomorskiego, na prawym brzegu Wisły, leży Pojezierze Mazurskie. W południowo-zachodniej części Pojezierza Mazurskiego leży nad Wisłą miasto Toruń, w którym urodził się w 1473 roku Mikołaj Kopernik, wielki polski astronom.

Pod względem ukształtowania terenu Pojezierze Mazurskie jest podobne do Pojezierza Pomorskiego. Gleba na całym obszarze nadmorskim nie jest urodzajna. Znajdują się tu duże lasy sosnowe i liczne jeziora. Najbardziej znane są: Lasy Tucholskie na północ od Bydgoszczy i Puszcza Augustowska na północ od Białegostoku. Na terenie obszaru nadmorskiego znajdują się dwa kanały: Kanał Bydgoski łączący Wisłę i Odrę i Kanał Augustowski łączący Wisłę z Niemnem.

Translation
English - Polish

Part I (Review of vocabulary)

1. Everyone should save money, since no one can foresee the future, and unemployment threatens our country.
2. During World War II an agent of the German intelligence

was sent to England to observe operations of P.T. boats and destroyer escorts which were to escort convoys. Unfortunately, he had access to a lighthouse on the peninsula bordering the bay which Naval forces used for maneuvers.

3. When the fog was thick and visibility poor these units could not train as the coast was rocky and the waters of the bay frequently were rough.
4. The few positions of the coastal artillery could easily guard the bay as its mouth was very narrow. Passage was very difficult during low tide.

Part II

1. In 1920 the Village of Gdynia consisted of a few hundred families. Now Gdynia is the best equipped port on the Baltic.
2. Because of its access to the sea Poland has been able to develop her trade relations with the entire world.
3. The Vistula River flows through central Poland before reaching the sea.

Homework

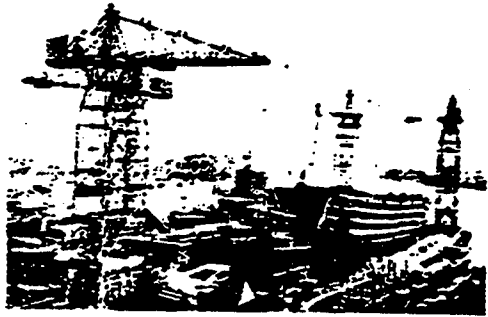
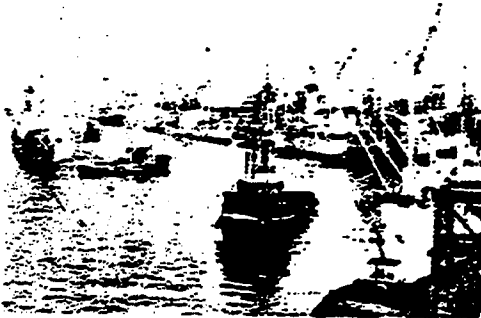
Write or record, as appropriate, in no less than 75 words, answers to the following questions:

1. Jakie pan zna środki komunikacji?
2. Skąd wypływa Wisła i Odra i jakie większe miasta znajdują się nad tymi rzekami?
3. Jakie województwa znajdują się na obszarze nadmorskim?
4. Jakie jeziora na Pojezierzu Pomorskim i Mazurskim pan zna? (see Lesson 108).

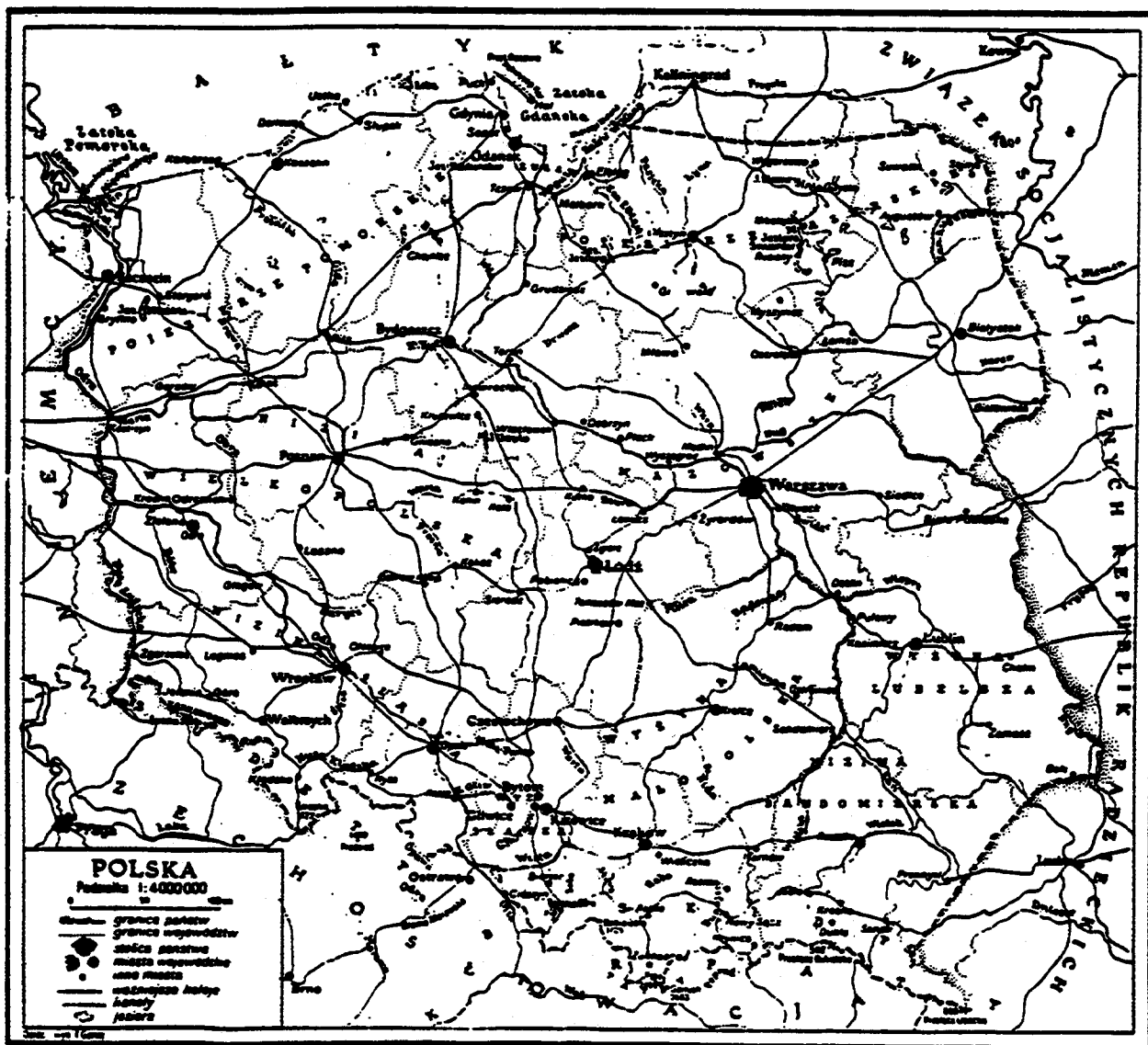
Vocabulary

astronom, m.	- astronomer
astronomowie, nom. pl.	
dorsz, m.	- cod, codling
dorsza, gen. s.	
gleba, f.	- soil
gwara, f.	- dialect
Kaszub, m.	- a Kashubian
Kaszubi, nom. pl.	
komunikacja, f.	- transportation
kraniec, m.	- extremity, border
krańca, gen. s.	line, brink
letnisko, n.	- summer resort
łosoś, m.	- salmon
łososia, gen. s.	

nieliczny, nieliczna, nieliczne nielicznie	- not numerous, a few - in small numbers
ocean, m. oceanu, gen. s.	- ocean
odrębny, odrębna, odrębne	- distinct, separate, peculiar
odrębnie	- separately
połów, m. połowu, gen. s.	- catch, fishing
poprzez	- through
przyłączyć, p., przyłączać, i. przyłączę przyłączam przyłączy przyłączy	- to annex
puszcza, f.	- virgin forest, forest reservation
różnić się, i. (no perf.) różnię się różni się	- to differ
rzeczny, rzeczna, rzeczne	- river (as adj.)
słony, słona, słone	- salty
śledź, m.	- herring
uregulowany, uregulowana, uregulowane	- channelled, regu- lated
urodzajny, urodzajna, urodzajne	- fertile
węglowy, węglowa, węglowe	- coal (as adj.)
województwo, n.	- province, district
zagłębie węglowe	- coal basin
zamieszkiwać, i. fr. zamieszkuje zamieszkuje	- to live, to dwell
zarówno	- as well as, both, equally
ziemie, nom. pl.	- territory
ziemie zachodnie	- western part of Poland annexed to Poland in 1945 by the Potsdam agreement.

1 - Wybrzeże, ujście rz. Muzak w Górnym 2 - Szczyt, M. J. i. H. 3 - Port w Górnym
 4 - Szczyt, "Odra" w Szczyt 5 - Jezioro, Szczyt i Białystok (H. i. J. Mazurski) 6 -
 Polow ryb na jeziorze M. i. J. w Górnym 7 - Zabrzeż, Puszcza Białowieska
 8 - Akademia Medyczna w Białymstoku, gm. Białystok

POLSKA ŚRODKOWA

Obszar niziny środkowej ciągnie się z zachodu na wschód od granicy niemieckiej do granicy ze Związkiem Radzieckim. Obejmuje on niziny: wielkopolską, śląską, mazowiecką i podlaską. Nazwy tych nizin pochodzą od następujących historycznych dawnych dzielnic Polski: Wielkopolska, Śląsk i Mazowsze.

Nizina Wielkopolska leży w dorzeczu Warty, która jest dopływem Odry. Największym miastem tego obszaru jest Poznań (377.000 m.) Miasto to leży na drodze z Berlina do Moskwy i jest wielkim węzłem komunikacyjnym, w którym zbiega się dziewięć linii kolejowych. W Poznaniu odbywają się Targi Poznańskie, na których wystawiane są towary i wyroby z całej Polski i z zagranicy. Znajduje się tu również fabryka lokomotyw, których Polska dużo eksportuje za granicę.

Poznań nie tylko jest ośrodkiem handlowym i przemysłowym, ale również miastem historycznym. Miasto to posiada wiele starych zabytków. W katedrze poznańskiej znajduje się grób Mieszka I, który zorganizował państwo polskie.

Nizina Wielkopolska, pomimo że nie posiada urodzajnej gleby, ma dużą kulturę rolną. W związku z tym znajduje się tu dużo młynów, cukrowni, gorzelni i innych zakładów przemysłu rolniczego.

Na południe od Niziny Wielkopolskiej znajduje się Nizina Śląska, położona w dorzeczu środkowej Odry. Ku południowemu wschodowi wzdłuż górnego biegu Odry, Nizina Śląska przechodzi w wyżynę zwaną również Górnym Śląskiem, a miasto Opole leży na granicy tych dwóch obszarów.

Najgęściej zaludnioną częścią Niziny Śląskiej jest urodzajny obszar leżący po obu stronach dolnej Odry. Ośrodkiem tego obszaru jest stare miasto Wrocław (388.000 m.)

Na wschód od Niziny Wielkopolskiej leży Nizina Mazowiecka obejmująca południową część województwa bydgoskiego, północną część województwa łódzkiego, oraz całe województwo warszawskie. Dalej na wschód nizina ta przechodzi w Nizinę Podlaską, która ciągnie się ku wschodowi do granicy Związku Radzieckiego. Obie te niziny stanowią krainę niezbyt urodzajną o glebie piaszczystej.

Najważniejszymi miastami Mazowsza są Warszawa i Łódź. Łódź jest najmłodsza z wielkich miast Polski. W początku XIX wieku Łódź była małą wioską, w której ówczesny rząd polski zaczął organizować ośrodek przemysłu tkackiego. Dzisiaj Łódź jest drugim miastem co do wielkości w Polsce (682.000 m.), a fabryki łódzkie dostarczają wyrobów bawełnianych prawie dla całej Polski.

Punktem środkowym Mazowsza jest Warszawa, stolica Polski. Stolicę państwa polskiego przeniesiono z Krakowa do Warszawy w końcu XVI wieku, gdyż Warszawa leżała w połowie drogi między

Krakowem a Wilnem, dwiema stolicami zjednoczonego unią państwa Polsko-Litewskiego. Warszawa leży nad Wisłą na skrzyżowaniu dróg z Europy do Azji od Morza Czarnego do Morza Bałtyckiego. Część miasta położona na wschodnim brzegu Wisły nazywa się Praga. We wrześniu 1939 roku Warszawa była wielokrotnie bombardowana przez Niemców, a w 1944 roku, po Powstaniu Warszawskim Niemcy wysadzali w powietrze dom po domu. W czasie ostatniej wojny w Warszawie zginęło pół miliona osób. Pomimo tak strasznego zniszczenia, Warszawa jest obecnie prawie całkowicie odbudowana. Warszawa będąc siedzibą Rządu Polskiego posiada wiele pięknych budynków. Pod Warszawą znajduje się duża fabryka samochodów, której robotnicy w 1956 roku umożliwili zorganizowanie t. zw. "rewolucji październikowej."

Na północny wschód od Warszawy na Nizinie Podlaskiej leży miasto Białystok, które jest ośrodkiem tkackiego przemysłu wyrobów wełnianych. Na południowy wschód od tego miasta znajduje się Puszcza Białowieska. W lasach tych wśród licznych gatunków zwierząt żyją żubry. Żubry są to zwierzęta przypominające bizona amerykańskie. W zachodniej części puszczy został utworzony Park Narodowy.

Translation
English - Polish

Part I - (Review of vocabulary)

1. My neighbor sent his eldest son to the grocery store to buy jam, lettuce, sour cream and pork meat products.
2. There was a large gymnasium and a swimming pool in this health resort, so Adam and other boys from the scout camp could swim and have some exercise.
3. Being a good craftsman he knew how to make various styles of furniture.
4. Since he was a mechanic in a car factory, he could, in case of accident there, receive disability benefits.

Part II

1. The northern part of Silesia which is located along the valley of the Oder River is flat and fertile, and the southern part consists of wooded mountains.
2. The city of Poznań was destroyed by the Germans, who, when retreating from the Russians, burned down one house after another.
3. The Vistula and the Odra Rivers are important water ways which connect the industrial center of Silesia with the ports on the Baltic Sea.

Homework

Write or record, as appropriate, in no less than 75 words, answers to the following items:

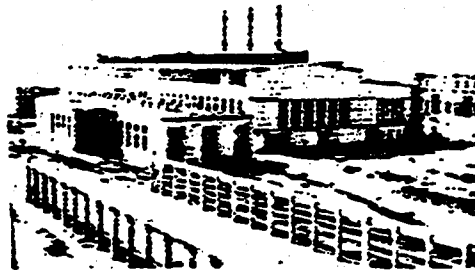
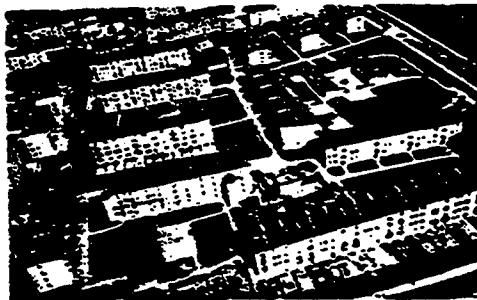
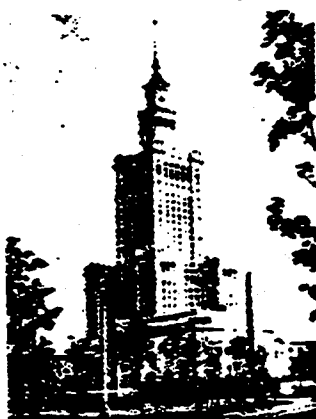
1. Jakie dopływy Wisły i Odry pan zna i gdzie one się znajdują?
2. Proszę wymienić według wielkości miasta Polski, o których pan słyszał i opisać gdzie one się znajdują?
3. Jakie towary eksportują Stany Zjednoczone?

Vocabulary

Azja, f.	- Asia
bizon, m.	- bison
bawełniany, bawełniana, bawełniane	- cotton (as adj.)
ciągnąć się, i. (no perf.) ciągnie się	- to extend, to stretch, to reach
dopływ, m. dopływu, gen. s.	- tributary
dorzecze, n. dorzeczy, gen. pl.	- basin (of a river)
eksportować, i. wyeksportować, p. eksportuję wyeksportuję eksportuje wyeksportuje	- to export
Górny Śląsk	- Upper Silesia
historyczny, historyczna, historyczne	- historic, historical,

historycznie	- historically
katedra, f.	- cathedral
kraina, f.	- region, land, country
kultura, f.	- culture
litewski, litewska, litewskie	- Lithuanian
lokomotywa, f.	- locomotive
ówczesny, ówczesna, ówczesne	- of those times, at that time
piaszczysty, piaszczysta, piaszczyste	- sandy
przechodzić, i. (+w+acc.) przechodzi (+w+acc.)	- to change to, to become
przejść, p. (+w+acc.) przejdzie (+w+acc.)	
rewolucja, f.	- revolution
rewolucja październikowa	- the October Revolu- tion (in Poland)
rolny, rolna, rolne	- agricultural
siedziba, f.	- residence, seat
tkacki, tkacka, tkackie	- weaving, textile
unia, f. unii, gen., dat., loc. s.	- union
wielokrotnie	- repeatedly, many times
wielokrotny, wielokrotna, wielokrot- ne	- manifold

zaludnić, p. zaludnię zaludni	zaludniać, i. zaludniam zaludnia	- to populate, to inhabit
zbiegać się, i. zbiega się	zbiegnąć się/zbiec się zbiegnie się	- to converge
żubr, m.		- kind of bison living in Puszcza Białowieska

1 - Dom Polskiej Zjednoczonej Partii Robotniczej, 2 - Marszałkowska, Dzielnica Mieszkaniowa, 3 - Pałac Kultury i Nauki, 4 - Ulica Nowy Świat, 5 - Ulica Świętokrzyska, 6 - Osiedle Mokotów, 7 - Fragment stalowni Huty Warszawa, 8 - Pomnik A. Mickiewicza, 9 - Pomnik F. Chompa, 10 - Wiosna Warszawska

LESSON 127

POLSKA POŁUDNIOWA

Obszar wyżyn południowych ciągnie się z zachodu na wschód od doliny górnej Odry do granicy ze Związkiem Radzieckim. Obszar ten obejmuje Wyżynę Śląską, Małopolską i Lubelską. Południową granicą tego obszaru jest łańcuch górski Karpat.

Wyżyna Śląska, również zwana Górnym Śląskiem, leży po wschodniej stronie górnej Odry. Znajduje się tu największe w Europie zagłębienie węglowe. Zasoby węgla na Górnym Śląsku - to największe bogactwo Polski. Drugim bogactwem Śląska są rudy cynku. Śląskie złoża cynkowe w okolicy Tarnowskich Gór należą do najbogatszych w Europie. Węgiel i produkty cynkowe stanowią ważną pozycję w polskim eksporcie. Trzecim bogactwem mineralnym Śląska - to rudy żelaza znajdujące się w okolicach Zawiercia i Częstochowy. Wydobywanie tych bogactw mineralnych przyczyniło się do powstania przemysłu w pobliżu Kopalń. Rudy cynku, ołowiu i żelaza dały początek licznym hutom, w których te rudy są wytapiane. Obok hut powstały też fabryki szyn kolejowych, konstrukcji żelaznych, maszyn i wyrobów chemicznych.

Przy zakładach przemysłowych wyrosły takie miasta jak: Katowice, Chorzów, Bytom, Sosnowiec, które łączy gęsta sieć kolei, linii tramwajowych i szos.

Powiat katowicki wykazuje gęstość zaludnienia ponad

1000 mieszkańców na 1 km².

Na wschód i na północ od Wyżyny Śląskiej ciągnie się Wyżyna Małopolska, która obejmuje województwo krakowskie, kieleckie i część województwa łódzkiego.

Na południowej granicy Wyżyny Małopolskiej nad Wisłą leży Kraków. Kraków był stolicą Polski od XI wieku do końca XVI wieku. Zamek Wawelski w Krakowie był miejscem koronacji królów polskich.

Uniwersytet Krakowski, jeden z najstarszych uniwersytetów w Europie, został założony w 1364 roku. W Nowej Hucie pod Krakowem wybudowano po Drugiej Wojnie Światowej duży kombinat metalurgiczny, przy którym powstało miasto mające ponad sto tysięcy mieszkańców.

Na północno-zachodnim krańcu Wyżyny Małopolskiej leży Częstochowa, miasto znane z klasztoru na Jasnej Górze, w którym znajduje się cudowny obraz Matki Boskiej. Obraz ten jest celem licznych pielgrzymek z całego kraju.

W środku Wyżyny Małopolskiej ciągnie się pasmo Gór Świętokrzyskich pokrytych pięknymi jodłowymi lasami. Na południe od Świętokrzyskich Gór, nad Wisłą, znajdują się lecznicze źródła siarczane oraz bogate złoża siarki.

Wyżynę Małopolską i Lubelską dzieli dolina Wisły oraz Nizina Sandomierska. Obszary te, jak również i dalej na wschód położona Wyżyna Lubelska, stanowią najbardziej urodzajną część Polski. Lubelskie, jak i Sandomierskie posiadają świetne wa-

runki do uprawy buraków cukrowych, pszenicy i drzew owocowych. Głównym miastem Wyżyny Lubelskiej jest Lublin (142.000 mieszkańców).

Translation

Part I - (Review of vocabulary)

1. The current of a creek is much faster than that of a river flowing across a lowland.
2. After the concert in the opera house, the audience gave the famous singers and the orchestra loud applause.
3. I was very sorry for Majewski who broke his leg jumping over the ditch and could not go hunting with us the next day.

Part II

1. On the hill of Jasna Góra there is a monastery and a large church in which there is a miraculous picture of Our Lady of Częstochowa. Thousands of pilgrims yearly visit that holy place.
2. Besides the royal castle on the Wawel Hill, there is a cathedral in which coronations of the Polish Kings took place.

3. Warsaw is situated in Central Europe in the center of a broad plain which extends from the sea in the north, to the Carpathian Mountains in the south, and from the Soviet border in the east, to the German frontier in the west.

Homework

Write or record, as appropriate, in no less than 75 words answers to the following questions:

1. Jakie bogactwa mineralne posiada Polska i gdzie one się znajdują?
2. Co robią górnicy?
3. Gdzie jest najgęstsze zaludnienie w Polsce i dlaczego?

Vocabulary

cudowny, cudowna, cudowne

- miraculous,
wonderful, mar-
velous

cudownie

- miraculously
wonderfully

jodłowy, jodłowa, jodłowe

- spruce (as adj.)
fir (as adj.)

klasztor, m.
klasztoru, gen. s.

- monastery,
cloister,
convent

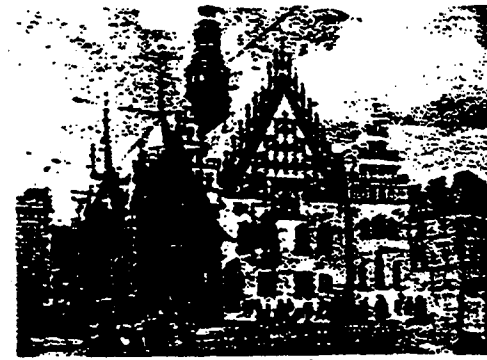
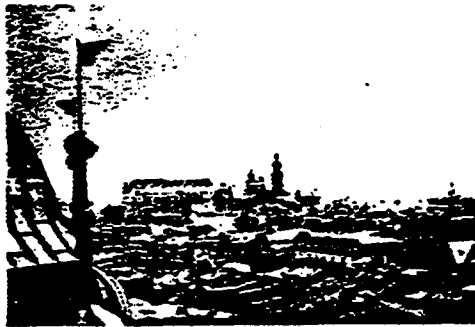
konstrukcja, f.	- construction
koronacja, f. król, m. królowie, nom. pl.	- coronation - king
lecniczy, lecznicza, lecznicze	- remedial, medicinal, healing
łańcuch, m. łańcucha, gen. s.	- chain
Matka Boska (Częstochowska), f.	- Our Lady (of Częstochowa)
metalurgiczny, metalurgiczna, metalurgiczne	- metallurgic
mineralny, mineralna, mineralne	- mineral
ołów, m. ołowiu, gen. s.	- lead
pasmo gór	- mountain chain
pielgrzymka, f.	- pilgrimage
powiat, u. powiatu, gen. s.	- county, district
siarka, f.	- sulphur
szyna, f.	- rail
uprawa, f.	- cultivation, tillage
wydobywać, i. wydobyć, p. wydobywam wydobędę wydobywa wydobędzie	- to extract, to pull out, to draw out
wytapiać, i. wytopić, p. wytapiam wytopię wytapia wytopi	- to smelt, to melt down
wyrosnąć, p. wyrastać, i. wyrosnę wyrastam wyrośnie wyrasta	- to grow up
zasób, m. zasobu, gen. s.	- reserve, stock, supply

zdrój, m.
zdroju, gen. s.

- spring, spa,
fountain

złoże, n.
złoż, gen. pl.

- deposit, layer,
bed, vein

1 - Ruiny Zamku w Opatowie (Woj. Krakowski śląski) 2 - Widok na Łysiec w Górze Świętokrzyskich 3 - Pilsztańskie Kopalnie 4 - Złoty most w Łodzi 5 - Nowy Hrad 6 - Krajobraz rolniczy Polski południowej 7 - Główny plac 8 - Zakłady Przemysłu Azotowego w Katowicach

LESSON 128

KARPATY I SUDETY

Na południe od obszaru wyżyn południowych ciągnie się obszar górski obejmujący Sudety i Karpaty. Sudety znajdują się na południe od Śląska, a Karpaty na południe od Wyżyny Małopolskiej i Lubelskiej.

Krajobraz Sudetów różni się bardzo od krajobrazu Karpat. Grzbiety Sudetów mają charakter falisty, a doliny rzeczne są wąskie i głębokie. Góry Sudety są daleko niższe od gór karpaccich. W Sudetach znajduje się węgiel oraz ruda żelazna i cynkowa. Ośrodkiem sudeckiego zagłębia węglowego jest miasto Wałbrzych (110.000 m.)

Podobnie jak w Karpatach bogactwem Sudetów są lasy i liczne źródła mineralne.

Na wschód od Sudetów ciągnie się pasmo górskie Karpat. Pasma to składa się z dwóch łańcuchów górskich biegnących równoległe do siebie z zachodu na wschód. Łańcuch północny nosi nazwę Beskidów, a południowy - Tatr. Między Beskidami a Tatrami leży wyżyna zwana Podhalem.

Najwyższym szczytem Beskidów jest Babia Góra (1725 m) Łańcuch Beskidów jest przerwany doliną rzeki Dunajca, która wypływa z Tatr, płynie na północ i wpada do Wisły. W miejscu, w którym Dunajec przecina Beskidy, t.j. w Pieninach znajduje się Park Narodowy. Okolica ta należy do najpiękniejszych w Polsce.

Dla regulacji stanu wody rzek górskich w Beskidach wybudowano zapory w Porąbce i w Rożnowie. Zapory te zatrzymują nadmiar wody i chronią niżej położone tereny przed powodzią. Spadek wody na tych zaporach wykorzystany jest do wytwarzania prądu elektrycznego.

W Beskidach wschodnich w okolicy Krosna znajdują się źródła ropy naftowej. Niestety produkcja ropy z terenów położonych koło Krosna jest dla Polski niewystarczająca i trzeba sprowadzać ropę z daleko bogatszych terenów naftowych koło Borysławia, które przed Drugą Wojną Światową należały do Polski, a obecnie należą do Związku Radzieckiego.

Na północnym krańcu obszaru podgórskiego koło Wieliczki znajdują się kopalnie soli. Kopalnie te są celem wycieczek turystycznych. Wewnątrz jednej kopalni znajduje się kaplica z pięknie wyrzeźbionym ołtarzem z soli.

Na Podhalu i w Beskidach znajdują się źródła mineralne, które dały początek takim uzdrowiskom jak: Rabka, Szczawnica i Krynica.

Na południe od Beskidów i Podhala, przy granicy Polski i Czechosłowacji, znajdują się najwyższe góry w Polsce - Tatry. Skaliste szczyty Tatr są pokryte wiecznym śniegiem. Najwyższym szczytem Tatr położonym w Polsce są Rysy (2499 m). Ośrodkiem tego obszaru jest Zakopane, które jest również centrum sportów zimowych. W Zakopanem turyści mają sposobność

przyjrzeć się ciekawym zwyczajom górali, ludowym tańcom i zabawom. Na szczytach gór w Tatrach znajdują się liczne schroniska turystyczne. W Tatrach jest wiele jezior górskich; najbardziej znane jest Morskie Oko.

Nieurodzajna gleba i surowy klimat sprawiają, że rolnictwo na terenach górskich się nie opłaca. To też głównym zajęciem górali jest hodowla owiec. Piękno krajobrazu oraz dobre powietrze górskie ściągają do Beskidów, na Podhale i do Tatr bardzo wiele ludzi dając góralom zarobek.

Translation
English - Polish

Part I (Review of vocabulary)

1. When we entered the bar in the NCO's mess, there was so much smoke that we couldn't see clearly where the telephone booth was located.
2. There is danger that this house could be inundated during the spring floods.
3. After I arrived by train in Kraków I left my suitcase in the locker room, I went to the public telephone and I placed a long distance call to Gdynia.

Part II

1. The mountain chains in the south of Poland form a natural border between Poland and Czechoslovakia.
2. The Tatra Mountains, located in the southernmost part of Poland are well-known for winter sports and picturesque views.
3. The richest oil fields in Borysław were annexed to Soviet Russia in 1945.
4. The peaks of the Tatra Mountains are always covered with snow which doesn't melt even in summer.

Homework

Write or record, as appropriate, in no less than 75 words answers to the following items:

1. Jakie bogactwa mineralne znajdują się w województwie Kieleckim?
2. Jakie Parki Narodowe są w Polsce i gdzie one się znajdują?
3. Gdzie znajdują się ważniejsze zapory wodne w Polsce?

Vocabulary

centrum, n.	- center
chronić, i. uchronić, p. chronię uchronię chroni uchroni	- to protect, to shield, to shelter
falisty, falista, faliste	- wavy, undulated
góral, m. górale, nom. pl.	- mountaineer, highlander
kaplica, f.	- chapel
krajobraz, m. krajobrazu, gen. s.	- landscape, view
liczny, liczna, liczne	- numerous
ludowy, ludowa, ludowe	- folk's, people's, folklore (as adj.)
nadmiar, m. nadmiaru, gen. s.	- surplus, excess
nosić nazwę, i. (no perf.)	- to bear a name
regulacja, f.	- control
rolnictwo, n.	- agriculture
schronisko, n.	- cabin, shelter
spadek, m. spadku, gen. s.	- fall, drop, decline, inheritance
sposobność, f.	- opportunity, occasion

sprawiać, i. sprawić, p.
 sprawiam sprawię
 sprawia sprawi

- to cause, to bring
 about, to produce

stan wody
 stanu wody, gen. s.

water level

surowy, surowa, surowe

- severe, rigorous,
 raw (food), strict

turystyczny, turystyczna, turystyczne

- tourist (as adj.)

wyrzeźbić, p. rzeźbić, i.
 wyrzeźbię rzeźbię
 wyrzeźbi rzeźbi

- to carve, to
 sculpture

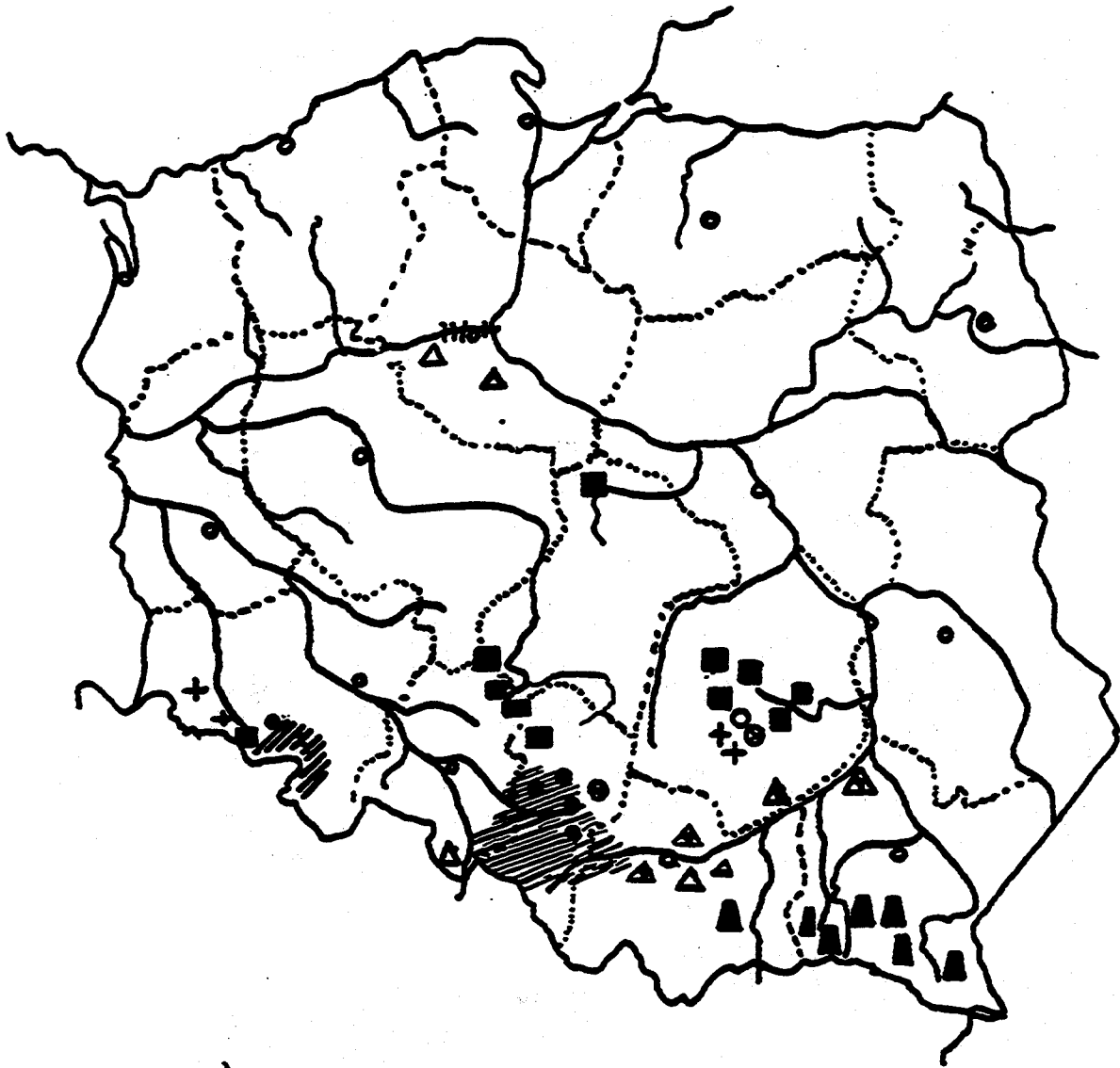
wytwarzać, i. wytworzyć, p.
 wytwarzam wytworzę
 wytwarza wytworzy

- to produce, to
 make, to manufac-
 ture, to create

wyzyskiwać, i. wyzyskać, p.
 wyzyskuję wyzyskam
 wyzyskuje wyzyska

- to use (here), to
 exploit, to make
 the most of

BOGACTWA MINERALNE POLSKI

Węgiel

ropa naftowa

rudy żelaza

rudy miedzi

rudy cynku

rudy ołowiu

siarka

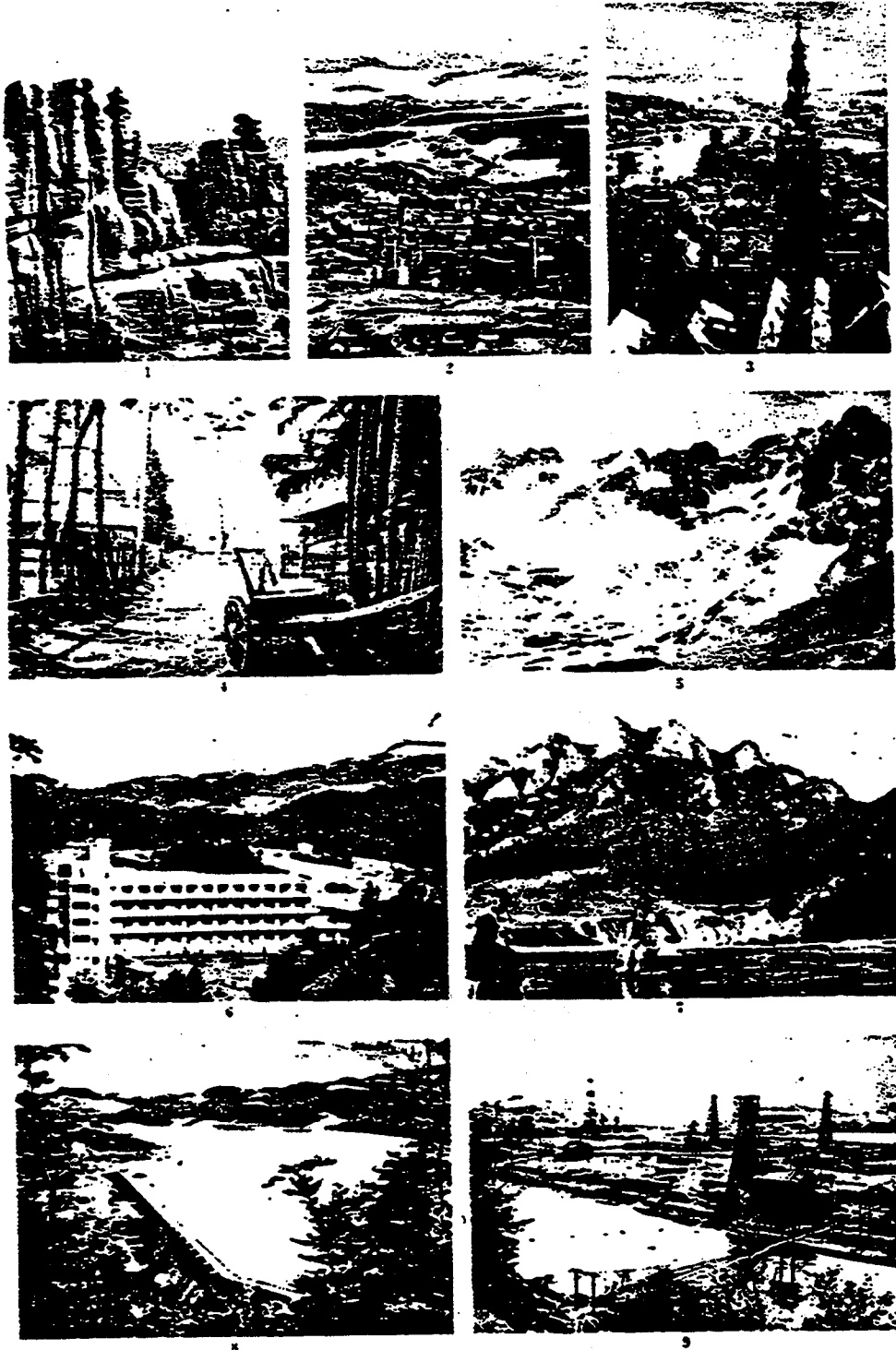
sól

siedziba województwa

POLSKA IV

1 - Karpacz. 2 - Zacęcie Wałbrzyskie. 3 - Kłodzko. 4 - Wiosna na Podhalu. 5 - Tatry.
6 - Szklarska Poriańka. 7 - Park Kolumny w Pieninach. 8 - Zapora na Dunajcu i Jezioro
Białe. 9 - Szopy naftowe w okolicy Jasła.

OKRES PIASTOWSKI

Nazwa "Polska" pochodzi od słowa - pole. Z tego wynika, że przodkowie Polaków zajmowali się prawdopodobnie przeważnie rolnictwem. Polacy do roku 966 byli poganami.

W roku 966 pierwszy historyczny książę Polski Mieszko I z rodziny Piastów przyjął chrzest i kazał się ochrzcić wszystkim swoim poddanym.

Mieszko I wprowadzając chrześcijaństwo do Polski związał cały naród polski z państwami zachodnimi i z ich kulturą.

Następcą Mieszka I był jego syn Bolesław Chrobry (chrobry znaczy odważny w starym języku polskim.) Bolesław Chrobry w pierwszych latach swego panowania starał się utrwalić chrześcijaństwo w swoim państwie. Dlatego też sprowadził on wielu księży z Czech, Włoch i Niemiec. Bolesław Chrobry chciał zrobić z Polski ośrodek chrześcijaństwa, z którego akcja misyjna promieniowałaby na kraje leżące na wschód od Polski. Jednym z misjonarzy, który przybył z Pragi był święty Wojciech. Został on zabity przez pogan. Do grobu tego męczennika przybył z pielgrzymką sam cesarz niemiecki Otton III. Grób świętego Wojciecha jest jeszcze do dziś w Gnieźnie, pierwszej stolicy Polski.

Po śmierci cesarza Ottona III wstąpił na tron Henryk II. Cesarz ten prowadził długą wojnę z Bolesławem Chrobrym, gdyż chciał go zrobić swoim wasalem. Wojnę tę wygrał Bolesław Chrobry.

Polska za czasów Bolesława Chrobrego była jednym z najsilniejszych państw w środkowej Europie. Bolesław Chrobry koronował się i był już nie księciem, a królem Polski.

Zasada następstwa tronu nie była uregulowana za czasów pierwszych Piastów. Bolesław III zwany "Krzywoustym" chciał, aby jego synowie i ich następcy nie mieli tych kłopotów, jakie miał on i jego poprzednicy. Dlatego zdecydował podzielić jeszcze za życia w testamencie całe państwo między czterech synów. Okazało się, że podział ten nie rozwiązał problemu walki o władzę. Książęta walczyli między sobą, a nawet często szukali pomocy u sąsiadów, głównie u cesarza niemieckiego. Każdy z książąt starał się zostać księciem krakowskim i mieć władzę nad innymi.

Plemiona mongolskie napadły na Europę wschodnią i środkową w okresie, kiedy Polska była podzielona na szereg dzielnic. Inwazja ta zniszczyła bardzo kraj.

Wzdłuż północnej granicy Mazowsza zamieszkiwali Prusowie, plemię pogańskie, które często napadało na Mazowsze. Książę Konrad Mazowiecki sprowadził zakon rycerski tzn. Krzyżaków, który miał bronić granic Mazowsza od północy.

Krzyżacy po przybyciu do Polski pobili Prusów, zajęli ich ziemię i zorganizowali tam własne państwo zakonne. Zakon Krzyżacki składał się głównie z Niemców. Krzyżacy stali się później największymi wrogami Polski. Prusy Wschodnie, obszary byłego państwa krzyżackiego, obecnie zwane Pojezierzem Mazurskim po drugiej wojnie światowej zostały przyłączone do Polski.

W okresie blisko 200 lat, kiedy Polska była podzielona na szereg księstw, wielu książąt próbowało zjednoczyć Polskę z powrotem w jedno państwo. Dokonał tego dopiero Władysław Łokietek, koronując się na króla Polski w roku 1320. Syn Łokietka, Kazimierz, prowadził politykę pokojową w stosunku do sąsiadów Polski. W polityce wewnętrznej Kazimierz Wielki uczynił więcej dla Polski niż którykolwiek z królów polskich. Skodyfikował on prawo polskie i zorganizował sądownictwo. Kazimierz Wielki założył uniwersytet w Krakowie i podniósł stan oświaty w Polsce. Kazał budować wiele kościołów i wiele zamków obronnych na granicach państwa. Za to wszystko Kazimierza nazwano Wielkim. Za czasów Kazimierza Wielkiego Polska była potężnym państwem.

Dynastia Piastów zaczęła swoje panowanie w X wieku, a zakończyła je w XIV wieku.

Translation
English - Polish

Part I - (Review of vocabulary)

1. The house Sawickis bought was recently remodeled but unfurnished. Fortunately, they had their own furniture except a cupboard and a refrigerator.
2. "I searched his pockets," said the detective, "and that's all that I found: a penknife, a torch, a cork screw and a small bottle of vodka; but no trace of the money that was stolen."
3. I had no idea that breeding cows or horses requires so much experience.

Part II

1. The dynasty of Piasts ruled in Poland from the 10th to 14th century. The last Piast, Kazimierz the Great, died in 1370.
2. To get the body of saint Wojciech, killed by the pagans, the Poles had to give them gold of weight equal to the weight of that saint's body.
3. Had Prince Konrad of Mazowsze not introduced Teutonic Knights to Poland, the Poles would have avoided a lot of trouble in future relations with Germans.

Homework

Write or record, as appropriate, in no less than 75 words, answers to the following questions:

1. Dlaczego Konrad Mazowiecki sprowadził Krzyżaków?
2. Jakie większe miasta leżą w Wielkopolsce, a jakie na Mazowszu?
3. Za co Polacy nazwali króla Kazimierza Wielkim?
4. W którym wieku rozpoczyna się historia Polski?
5. Które miasta były stolicami Polski i od którego do którego wieku?

Vocabulary

cesarz, m. cesarzowie, nom. pl.	- emperor
chrzest, m. chrztu, gen. s. chrzty, nom. pl.	- baptism
chrześcijaństwo, n.	- christianity
dynastia, f. dynastii, gen., dat., loc. s.	- dynasty
koronować (się), i. ukoronować (się), p. koronuję (się) ukoronuję (się) koronuje (się) ukoronuje (się)	- to crown
Krzyżak, m. Krzyżacy, nom. pl.	- Teutonic Knight

książę, m. księcia, gen. s.	- prince
księżęta, nom. pl. księżąt, gen. pl.	
męczennik, m. męczennicy, nom. pl.	- martyr
misjonarz, m. misjonarze, nom. pl.	- missionary
misyjny, misyjna, misyjne	- mission (as adj.)
mongolski, mongolska, mongolskie	- mongolian
napaść, p. napadać, i. napadnę napadam napadnie napada	- to attack, to assault, to invade
następca, m.	- successor
następstwo, n.	- succession
ochrzcić, p. chrzcić, i. ochrzczę chrzczę ochrzci chrzci	- to baptize
odważny, odważna, odważne odważnie	- brave, courageous, daring, - bravely, courageously, daringly
oświata, f.	- education, enlighten- ment
plemię, n. plemienia, gen. s. plemiona, nom. pl.	- tribe
poddany, m. poddana, f.	- subject (male) - subject (female)
podział, m. podziału, gen. s.	- division, partition
podzielić, p. dzielić, i. podzielenę dzielenę podzieli dzieli	- to divide, to share
poganin, m. poganie, nom. pl.	- pagan, heathen

polityka, f.	- politics, policy
poprzednik, m. poprzednicy, nom. pl.	- predecessor, precursor
promieniować, i. (no perf.) promieniauję promieniauje	- to radiate
przodek, m. przodkowie, nom. pl.	- ancestor
sądownictwo, n.	- jurisdiction, justice administration
skodyfikować, i. kodyfikować, p. skodyfikuję kodyfikuję skodyfikuje kodyfikuje	- to codify
testament, m. testamentu, gen. s.	- last will, testament
utrwalić, p. utrwalać, i. utrwalę utrwalam utrwali utrwala	- to consolidate, to fix, to stabilize
wasal, m. wasale, nom. pl.	- vassal
wstąpić na tron, p. wstąpię wstąpi	- to accede to the throne
wstępować na tron, i. wstępuje wstępuje	
zasada, f.	- principle, rule
zakon rycerski, m. zakonu rycerskiego, gen. s.	- order of knighthood
zjednoczyć, p. jednoczyć, i. zjednoczę jednoczę zjednoczy jednoczy	- to unite
z powrotem	- back

LESSON 130

DYNASTIA JAGIELLOŃSKA

I

KRÓLOWIE WYBIERALNI

W XIV wieku na północny wschód od Polski znajdowało się wielkie państwo litewskie, którego ludność była jeszcze pogańska. Wielkim Księciem litewskim w tym czasie był Jagiełło. Jagiełło musiał ciągle się bronić przed Krzyżakami, którzy napadali na jego państwo. W Polsce wówczas panowała młoda królowa Jadwiga. Polscy możnowładcy postanowili zawrzeć z Jagiełłą unię, która połączyłaby Litwę z Polską. Taka umowa została zawarta w roku 1385. Na podstawie tej umowy Jagiełło, jak również jego poddani przyjęli chrzest. Jednocześnie Jagiełło otrzymał rękę Jadwigi i tron polski. Od tego czasu rozpoczyna się panowanie dynastii Jagiellonów, która utrzymała się na tronie Polski aż do roku 1572. Przez połączenie dwóch państw Polska wzrosła w potęgę i więcej niż dwukrotnie powiększyła obszar państwa. Dzięki unii Polska zdolna była oprzeć się Niemcom z zachodu oraz wrogom ze wschodu.

Pod dowództwem Jagiełły wojska polskie i litewskie odniosły całkowite zwycięstwo nad Krzyżakami w 1410 pod Grunwaldem. Zwycięstwo to niestety nie zostało politycznie wykorzystane przez Polaków. Dopiero później, za panowania Kazimierza Jagiellończyka, Zakon został ostatecznie pobity i na podstawie pokoju

podpisanego w Toruniu Krzyżacy musieli zwrócić Polsce część Prus z Gdańskiem.

Za czasów pierwszych Jagiellonów wpływy polskie sięgały również na Węgry i Czechy. Szczyt swego rozwoju osiągnęła Polska w XVI wieku za czasów panowania ostatniego syna Kazimierza Jagiellończyka - Zygmunta Starego, oraz jego syna i następcy, Zygmunta Augusta. Wiek XVI zwany jest złotym wiekiem w sztuce i literaturze polskiej. W Polsce ówczesnej panowała wielka tolerancja religijna, dlatego też wielu sławnych ludzi szukało w Polsce schronienia przed prześladowaniami religijnymi w Europie zachodniej.

Ostatni z Jagiellonów, Zygmunt August, doprowadził do ostatecznego zjednoczenia Litwy z Polską umową podpisaną w Lublinie w roku 1569. Unia ta przetrwała aż do pierwszego rozbioru Polski w roku 1772.

Po śmierci ostatniego z Jagiellonów szlachta szukała następcy, który by założył nową dynastię w Polsce. Wybór Henryka Walezego nie dał Polsce nowej dynastii, ponieważ ten nowo wybrany król wrócił do Francji po śmierci swego brata króla francuskiego. W Polsce panował on tylko kilka miesięcy. Po Henryku Walezym został przez szlachtę wybrany królem Stefan Batory.

Podczas krótkiego panowania Stefan Batory pokonał trzykrotnie cara Iwana Groźnego. Od tego czasu wojny polsko-rosyjskie powtarzały się aż do upadku Polski.

Kiedy Batory umarł bezpotomnie, szlachta wybrała księcia szwedzkiego Zygmunta z rodziny Wazów. Zygmunt III Waza przeniósł stolicę Polski z Krakowa do Warszawy. Za panowania Zygmunta III wojska polskie zajęły Moskwę, a cara Szujskiego i jego braci przyprowadzono do Warszawy jako jeńców. Po tej klęsce bojarowie moskiewscy zgodzili się, aby carem został syn Zygmunta III - Władysław. Zła polityka Zygmunta III uniemożliwiła zrealizowanie tego wielkiego planu. Za czasów Władysława IV, syna Zygmunta III, Polska ma powierzchnię około 1 miliona kilometrów kwadratowych. Ostatnim królem z rodziny Wazów był Jan Kazimierz, który prowadził wojnę ze Szwecją. Szwedzi na krótki okres czasu opanowali prawie całą Polskę.

Translation
English - Polish

Part I - (Review of vocabulary)

1. Because of a lucky coincidence, the bomb placed in the old woman's apartment was detected in time.
2. His political opinions do not differ much from those prevailing under the Hitler regime in Germany.
3. It is not propaganda but the truth that in the United States nearly every family has a television set, a vacuum cleaner and a refrigerator.
4. Stalin's gift to the people of Poland was a 30 story building containing 2,300 rooms, three theaters, two motion picture halls, museums, and a swimming pool. Wherever you go in Warsaw, the building is visible on the horizon.

Part II

In the fourteenth century the Polish State was in a union with Lithuania and thus became one of the largest countries of Europe. This big state was often called the shield of Christianity against the invasions of mongolian tribes and the growing power of the eastern neighbor.

Homework

Write or record, as appropriate, in no less than 75 words, answers to the following questions:

1. Jakie korzyści przyniosła unia polsko-litewska obu tym narodom?
2. W jakiej części Polski znajduje się Grunwald?
3. Dlaczego Zygmunt III Waza przeniósł stolicę Polski z Krakowa do Warszawy?
4. Jak wyglądały granice państwa polskiego za panowania Kazimierza Jagiellończyka. (zobacz mapę)

Vocabulary

bezpotomie

- heirless (as adv.)

bezpotomny, bozpotomna, bezpotomne

- heirless (as adj.)

bojar, m. bojarzy, nom. pl.	- boyar (Russian noble man)
car, m. carowie, nom. pl.	- tsar
klęska, f.	- defeat, calamity, disaster
literatura, f.	- literature
Litwa, f.	- Lithuania
moskiewski, moskiewska, moskiewskie	- Muscovite
możnowładca, m.	- magnate, oligarch
odnieść zwycięstwo, p. odniosę zwycięstwo odniesie zwycięstwo	- to achieve victory, to win
odnosić zwycięstwo, i. odnoszę zwycięstwo odnosi zwycięstwo	
oprzeć się, p. (+ dat.) oprzę się oprze się	- to resist (to)
opierać się, i. (+ dat.) opieram się opiera się	
podstawa, f.	- basis, base
pogański, pogańska, pogańskie	- pagan (as adj.)
pokonać, p. pokonam pokona	- to defeat
pokonywać, i. pokonuję pokónuje	
potęga, f.	- power, might
przetrwać, p. (no imp.) przetrwam przetrwa	- to outlast, to sur- vive

religijny, religijna, religijne	- religious
rozbiór, m. rozbioru, gen. s.	- partition
sięgać, i. sięgnąć, p. sięgam sięgnę sięga sięgnie	- to reach
sławny, sławna, sławne	- famous, renowned
szlachta, f.	- gentry, yeomanry
Szwecja, f.	- Sweden
Szwed, m. Szwedzi, nom. pl. szwedzki, szwedzka, szwedzkie	- Swede - Swedish
tolerancja, f.	- tolerance
tron, m. tronu, gen. s.	- throne
umowa, f.	- agreement, contract
uniemożliwić, p. uniemożliwię uniemożliwi	- to render impossible, to make impossible
uniemożliwiać, i. uniemożliwiam uniemożliwia	
upadek, m. upadku, gen. s.	- decline, fall
wpływ, m. wpływu, gen. s.	- influence
wybieralny, wybieralna, wybieralne	- elective
zawrzeć, p. zawierać, i. zawrę zawieram zawrze zawiera	- to conclude

OSTATNI KRÓLOWIE POLSCY I ROZBIORY

Wśród królów wybieralnych Jan III Sobieski zasługuje na szczególną uwagę. Sobieski pokonał potęgę turecką. Największe jego zwycięstwo nad Turkami zostało odniesione w roku 1683 pod Wiedniem, gdzie Jan III Sobieski dowodził wojskami polskimi i niemieckimi. Zwycięstwo to uratowało Europę przed inwazją turecką.

Po śmierci Jana III Sobieskiego został wybrany królem Polski, książę saski, August II. Po Augustie II pod wpływem Rosji, która coraz bardziej wtrącała się w sprawy polskie, został wybrany syn jego August III. Król ten zamiast w Polsce, przebywał głównie w Saksonii.

W Polsce za Sasów panuje anarchia. Prawa są przestarzałe, bo przeważnie pochodzą z XV i XVI wieku. Co gorsze i tych starych praw nikt nie przestrzega. Z powodu nadużywania "Liberum Veto" uchwalenie nowych ustaw przez sejm było bardzo utrudnione. Po zniszczeniu kraju przez wojny szwedzkie, kozackie i moskiewskie rzemiosło i handel coraz bardziej upadały.

W roku śmierci Augusta III wstąpiła na tron rosyjski Katarzyna II. Zamiarem jej było zawiadnięcie całą Polską. Zawarła ona z królem pruskim Fryderykiem II przymierze, aby nie dopuścić w Polsce do reform, które by wzmocniły państwo polskie. W tym okresie Polska była wielka terytorialnie, ale bardzo słabą.

ba pod względem wojskowym.

Katarzyna II spowodowała, że królem polskim po Augustynie III został Stanisław August Poniatowski. Niestety, król ten nie posiadał silnego charakteru, aby pokonać trudności i uwolnić Polskę z pod wpływów Rosji. Po rozmowach prowadzonych między Rosją, Prusami i Austrią dokonano pierwszego rozbioru Polski w 1772 roku.

Pierwszy rozbiór Polski wstrząsnął umysłami Polaków i przekonał ich, że cały kraj zbliża się do upadku. Postanowiono przeprowadzić szereg reform, aby ratować ojczyznę. Dowodem tego jest Konstytucja 3 Maja z roku 1791. Uchwalone prawa w Konstytucji Majowej dały Polsce szereg nowych ustaw, a także usunęły "Liberum Veto."

Konstytucja 3 Maja nie podobała się carowej Katarzynie, która nie chciała, żeby w Polsce zapanował porządek. Katarzyna II wysłała 64.000 wojska rosyjskiego, które przekroczyły granicę Polski. Król z początku chciał walczyć z Rosją, ale później przestraszony potęgą Rosji z walki zrezygnował. Nastąpił drugi rozbiór Polski w roku 1793. W drugim rozbiórze wzięły udział Rosja i Prusy.

W roku 1794 Tadeusz Kościuszko objął dowództwo nad powstaniem i wyruszył z Krakowa z wojskami przeciw Rosji. Kościuszko był już znany jako generał amerykański w wojnie o wolność Stanów Zjednoczonych. Po pierwszej zwycięskiej bitwie pod Racławicami, wojska polskie zostały pobite pod Maciejow-

cami, a Kościuszko dostał się do niewoli rosyjskiej. upadku powstania nastąpił trzeci i ostatni rozbiór Polski w roku 1795. W tym to czasie Polska została wykreślona z mapy Europy i dopiero w r. 1918 odzyskała wolność.

Polscy emigranci polityczni po trzecim rozbiorze zwrócili się do Napoleona, aby zgodził się na utworzenie przez generała Dąbrowskiego "legionów polskich" we Włoszech, które walczyłyby po stronie francuskiej. Polacy spodziewali się, że walcząc po stronie Napoleona przeciw Austrii będą mogli, po jej pokonaniu, odzyskać choć część Polski. W tym czasie powstała we Włoszech pieśń "Jeszcze Polska nie zginęła," która później stała się polskim hymnem narodowym.

Po pokonaniu Prus, Napoleon utworzył małe Księstwo Warszawskie w roku 1807. Klęska Napoleona spowodowała jednak upadek Księstwa Warszawskiego.

W czasie panowania cara Mikołaja I, wybuchło powstanie w Warszawie 29 listopada 1830 roku. Mikołaj I pokonał powstańców, z których wielu musiało po powstaniu uciec za granicę.

W roku 1863 w styczniu wybuchło jeszcze jedno powstanie przeciw Rosji. Niestety jednak, powstańcy źle uzbrojeni, bez żadnej pomocy z zagranicy musieli wkrótce się poddać.

Translation
English - Polish

Part I - (Review of vocabulary)

1. He must be kept under strict surveillance until the investigations conducted by our counter intelligence have been completed.
2. Since he occupied an executive position he must have had access to the secret of our armament production.
3. It would be difficult to drive cross-country in this terrain because there are many swamps and besides there is a danger of an ambush too.

Part II

1. The "Liberum Veto" was a custom which allowed any member of the Sejm to break up the debates and thus render impossible the passage of any new bill.
2. Kościuszko left for the United States in 1776 as a volunteer. There, as an engineer with rank of colonel, he was at once used for important jobs, becoming finally chief engineer of the Southern Army of General Green.
3. With the third partition, the Polish State disappeared from the map of Europe.

Homework

Write or record, as appropriate, in no less than 75 words answers to the following questions:

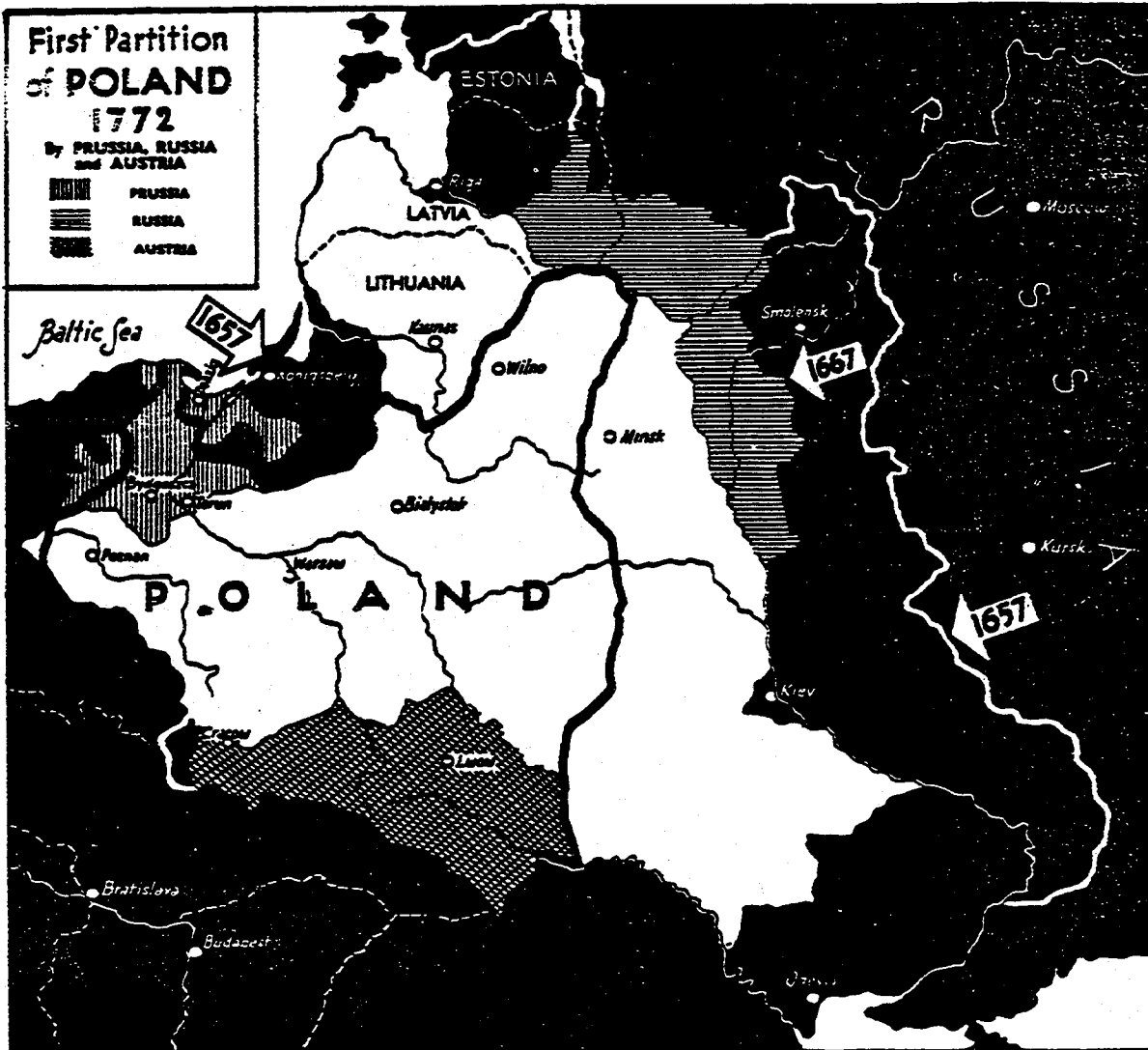
1. Co było powodem upadku Polski?
2. Jakie reformy wprowadziła Konstytucja 3 Maja?
3. Jakie państwa brały udział w rozbiorach Polski?
4. Co mówi historia Stanów Zjednoczonych o Kościuszcze?

Vocabulary

anarchia, f. anarchii, gen. dat, loc, s.	- anarchy
emigrant, m. emigranci, nom. pl.	- emigrant
hymn, m. hymnu, gen. s.	- anthem, hymn
kozacki, kozacka, kozackie	- Cossak (as adj.)
legion, m. legionu, gen. s.	- legion
"Liberum Veto"	- a principle that unanimity is a requisite for all enactments by the Parliament
nadużywać, i. (+ gen.) nadużywam nadużywa	- to abuse, to misuse
nadużyć, p. (+ gen.) nadużyję nadużyje	

odzyskać, p. odzyskam odzyska	odzyskiwać, i. odzyskuje odzyskuje	- to recover, to re- gain, to retrieve
pieśń, f.		- song
Prusy, nom. pl. Prus, gen. pl.		- Prussia
przebywać, i. (here no perf.) przebywam przebywa		- to stay, to live
przestarzały, przestarzała, przestarzałe		- obsolete, out of fashion
przestrzegać, i. (+ gen.) przestrzegam przestrzega		- to observe, to fol- low
przestrzec, p. (+ gen.) przestrzeżę przestrzeże		
przymierze, n.		- alliance
reforma, f.		- reform
rzemiosło, n.		- craft
sejm, m. sejmu, gen. s.		- Polish parliament
Saksonia, f. Saksonii, gen., dat., loc. s.		- Saxony
Sas, m. Sasi, nom. pl.		- Saxon
terytorialnie		- as to the territory
terytorialny, terytorialna, tery- torialne		- territorial

umysł, m. umysłu, gen. s.	- mind
upadać, i. upaść, p. upadam upadnę upada upadnie	- to decline, to fall down
ustawa, f.	- law, bill
wtrącać się (+do) i. wtrącam się wtrąca się	- to meddle (with), to interfere (with)
wtrącić się (+do), p. wtrącę się wtrąci się	
wybuchnąć, p. wybuchać, i. wybuchnę wybucham wybuchnie wybuchą	- to break out, to ex- plode, to burst out
wykreślić, p. wykreślać, i. wykreślę wykreślam wykreśli wykreśla	- to cross out, to strike out
zasługiwać, i. (+ na + acc.) zasługuję zasługuje	- to deserve, to merit
zasłużyć, p. (+ na + acc.) zasłużę zasłuży	
zawładnąć, p. (+ instr.) zawładnę zawładnie	- to be master of, to have mastery over, to take possession
władać, i. (+ instr.) władam władą	
zrezygnować, p. (+ z + gen.) zrezygnuję zrezygnuje	- to give up, to resign
rezygnować, i. (+ z + gen.) rezygnuję rezygnuje	

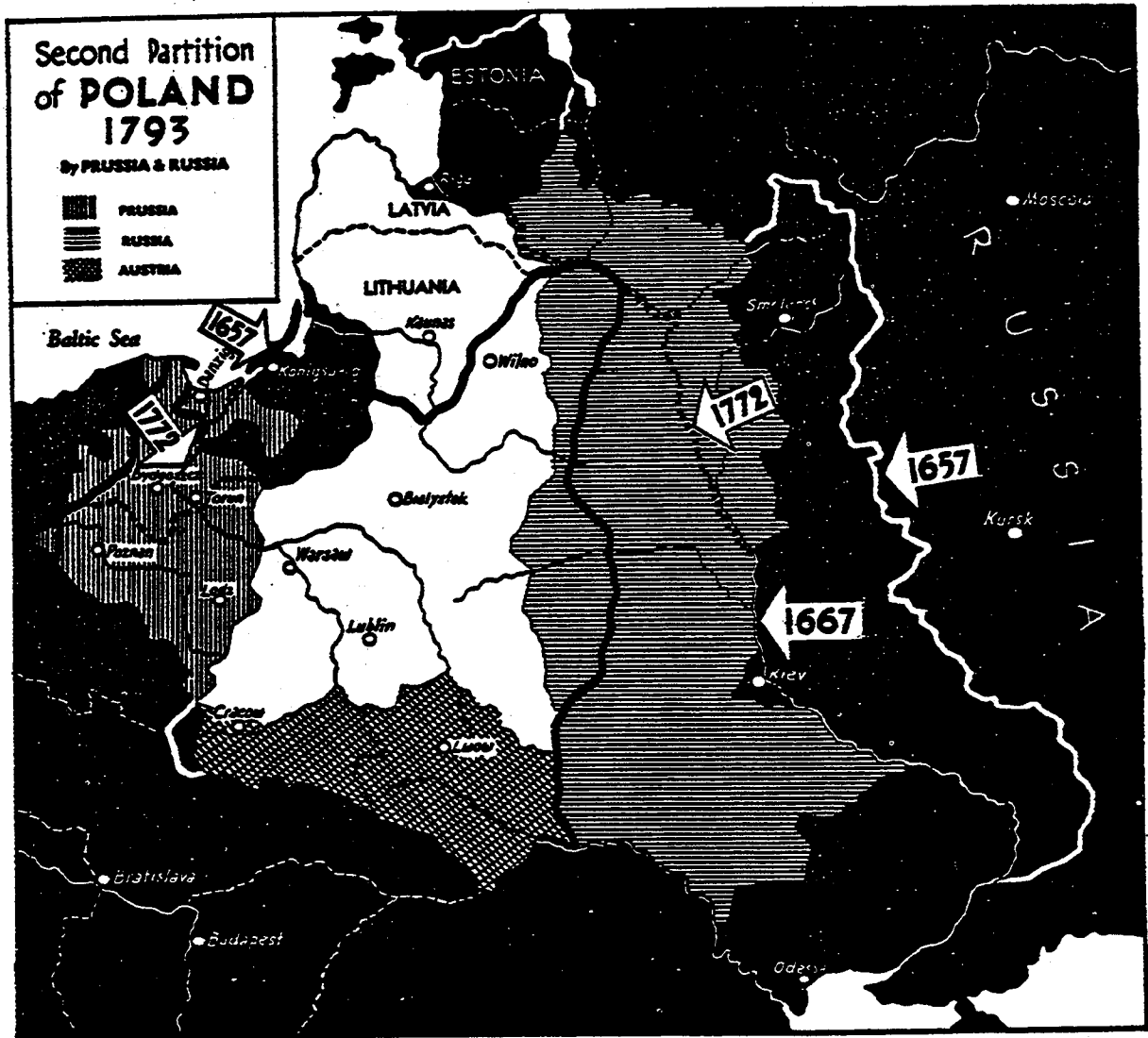

MAPA PIERWSZEGO ROZBIORU POLSKI

ROSJA zabrała ziemie północno-wschodnie.

PRUSY zabrały ziemie północno-zachodnie z miastami Gdańskiem i Toruniem.

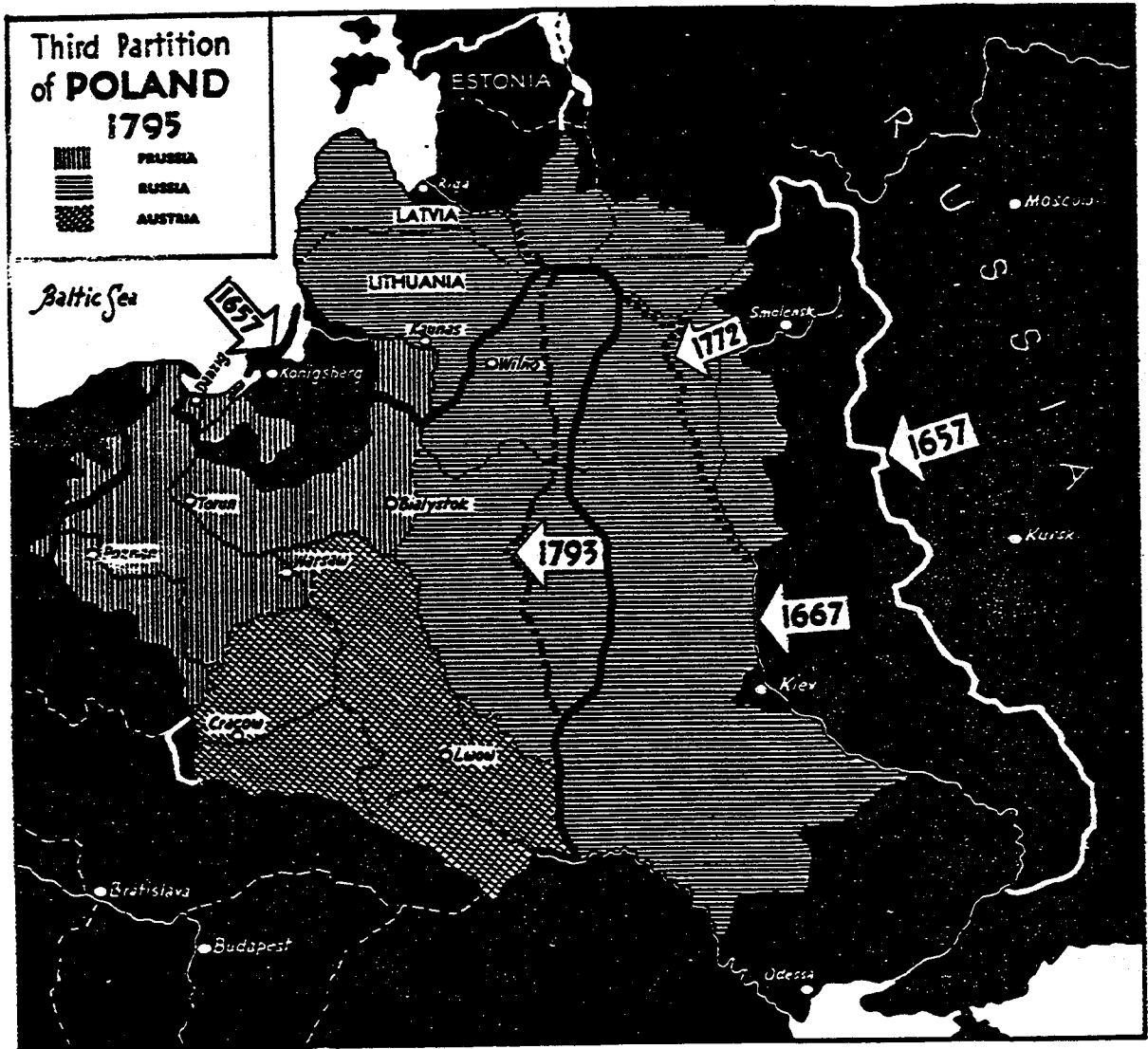
AUSTRIA zabrała ziemie południowe z miastem Lwowem.

MAPA DRUGIEGO ROZBIORU POLSKI

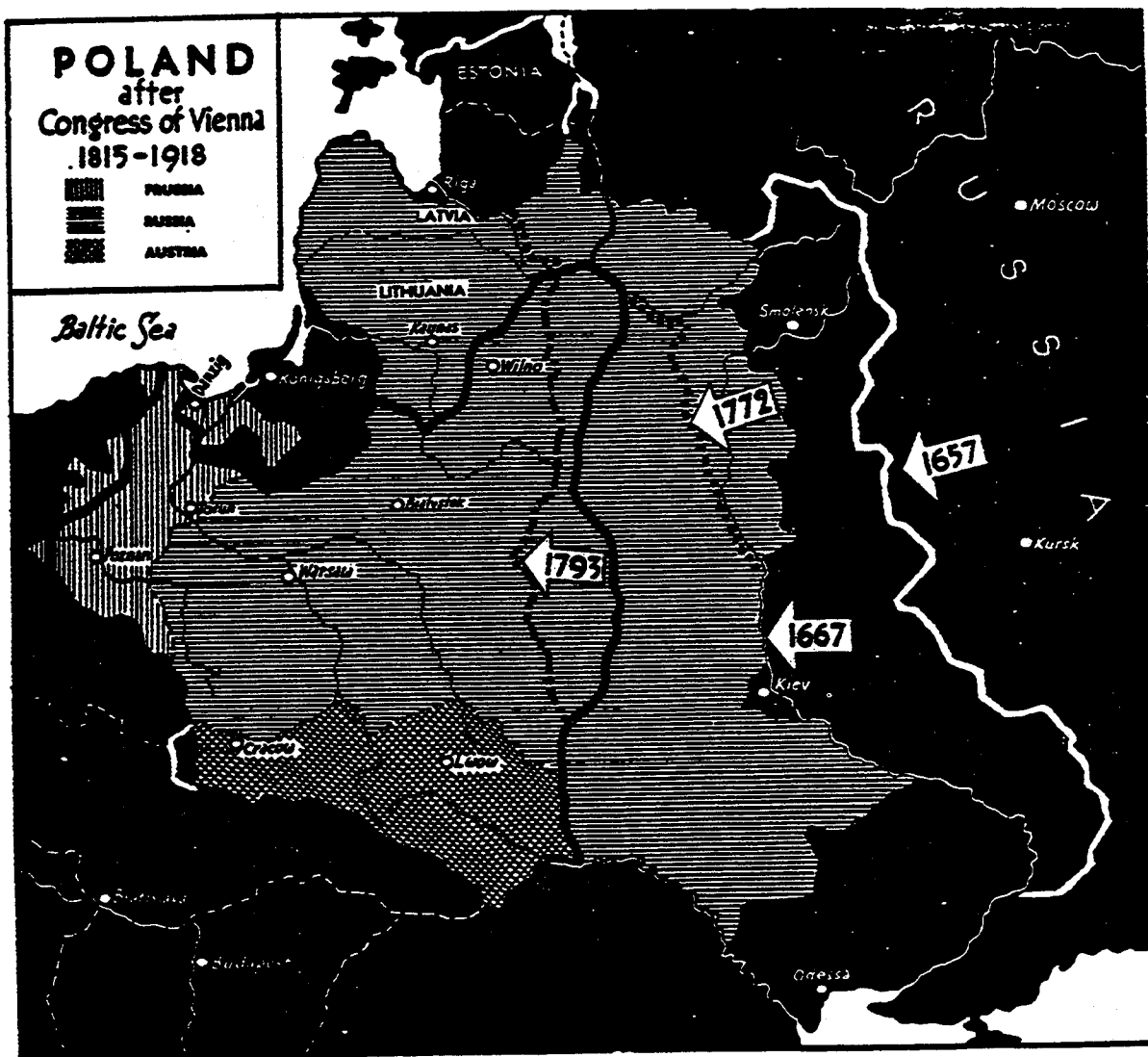
Rosja i Prusy wzięły udział w drugim rozbiorze, rozszerzając znacznie swoje granice kosztem Polski.

Oslabione państwo polskie utraciło możliwość obrony swej niepodległości.

MAPA TRZECIEGO ROZBIORU POLSKI

Przesunięte granice Rosji, Prus i Austrii spotkały się na terenach Polski. Słowo "Polska" na długi okres zostało wymazane z mapy Europy.

Mapa ta przedstawia Polskę po Kongresie Wiedeńskim 1815 r. Po zakończeniu wojen napoleońskich nastąpił nowy rozbiór Polski. Prusy i Austria cofnęły swoje granice do stanu z r. 1793, podczas gdy Rosja posunęła się znacznie na zachód. Ziemie Polskie pod panowaniem rosyjskim traciły stopniowo swój samorząd, a w końcu straciły nawet i nazwę "Królestwa Polskiego."

LESSON 132
LUDNOŚĆ POLSKI

W charakterystyce narodu polskiego najbardziej widoczny jest indywidualizm oraz to, że Polacy cenią wysoko wolność oraz honor i są głęboko religijni. Historia Polski walk religijnych nie zna; unia Polski i Litwy była związkiem "wolnych z wolnymi, równych z równymi."

Polska zawsze leżała na granicy dwóch światów - świata zachodniego i wschodniego, należąc do zachodniego. Granica ta była terenem walki. Polska musiała przez wieki walczyć o prawo do kultury zachodniej, a często o prawo do życia. W walce tej niszczone był kraj, ginęli ludzie i trzeba było ciągle odbudowywać co zostało zniszczone.

Dlatego też Polacy rozwinęli w sobie miłość do ziemi, bo tylko ziemi nieprzyjacieli zniszczyć nie mogli.

Naród Polski przez wieki składał się z tych, co walczyli i z tych, co pracowali na roli; z czasem i ta pierwsza grupa na roli się znalazła. Kupcami i rzemieślnikami przez długi czas byli obcy: Żydzi i Niemcy. Handel był uważany za coś gorszego od rolnictwa; do handlu odnosili się Polacy z pogardą.

Polska w różnych czasach miała różny skład ludnościowy. Między I i II wojną światową było w Polsce około 30% tzw. mniejszości narodowych. Obecnie, po przyłączeniu Ziemi Wschodnich do Związku Radzieckiego i po zlikwidowaniu przez Hitlera

3 milionów Żydów polskich oraz po opuszczeniu Ziemi Zachodnich przez Niemców - Polska prawie mniejszości narodowych nie posiada.

Społeczny skład ludności Polski również zmienił się po wojnie. Na skutek uprzemysłowienia procent ludności miejskiej po drugiej wojnie światowej bardzo się powiększył. W latach między dwoma wojnami Polska przeprowadziła ustawę, która zmuszała właścicieli większych majątków do sprzedawania ziemi chłopom.

W Polsce pod rządami komunistycznymi zmiany poszły w kierunku innym; wszystkie majątki zostały zabrane przez państwo i uspołecznione; mała część dużych gospodarstw została podzielona między małorolnych i bezrolnych. Niemal od razu zaczęto zmuszać tych nowych właścicieli do tworzenia własności zespołowych. Od czasu tzw. rewolucji październikowej, na jakiś czas przestano zmuszać chłopów do kolektywizacji, a nawet pozwolono na rozwiązywanie gospodarstw uspołecznionych. W r. 1960 rząd znowu zaczął namawiać chłopów do kolektywizacji gospodarstw rolnych.

Rządy komunistyczne w Polsce zmieniły również warunki życia rodzinnego ludności. Większość ludności w Polsce należy do kościoła katolickiego, który nie uznaje rozwodów. Rząd komunistyczny, zdając sobie sprawę z roli, jaką rodzina odgrywa w społeczeństwie, wprowadził szereg ustaw ułatwiających rozwody. Pomimo tego jednak po wojnie było w Polsce procentowo mniej

rozwodów niż n.p. w Ameryce. Drugi czynnik, który zmienił życie rodzinne w Polsce to fakt, że 33% pracujących zarobkowo w Polsce stanowią kobiety. Pracując poza domem oczywiście mniej mogą się zajmować dziećmi.

Jeśli chodzi o przyrost naturalny, to był on zawsze i jest do dziś duży. W 1946 roku Polska miała około 24 milionów mieszkańców, a w 1960 ilość mieszkańców wynosi blisko 30 milionów.

Mylilibyśmy się bardzo, gdybyśmy sądzili, że - jak to komuniści przedstawiają - w Polsce dzisiejszej nie ma klas społecznych. Jest prawdą, że tzw. inteligencja nie odgrywa już takiej roli, jak przed wojną. Natomiast powstała w Polsce warstwa nowa: członków partii komunistycznej, którzy w oparciu o wojsko sowieckie siłą rządzą w Polsce.

Translation
English - Polish

Part I - (Review of vocabulary)

1. After two days' rest, our battalion got new orders. It was to be the advance guard of a group moving inside the enemy's terrain.
2. Throughout the first day the morale was splendid - our battalion was going forward without skirmishes. On the second day the enemy's rear guard began to thwart our moving ahead.
3. On the third day we heard the planes. They were the enemy's light bombers. They were flying low. In a moment they were

over our heads, bombing and strafing our units. The real war began for us again.

Part II

Till World War II Poland was chiefly an agricultural country. Most of the farmers were smallholders.

War changed the situation. Communists, at first, took land away from the owners of great land estates, and allowed it to be divided among the smallholders.

A few years later, they began to persuade them, and even to force them, to collectivization. This policy of the government failed, and today, again, mainly privately owned farms exist.

Homework

Write or record, as appropriate, in no less than 75 words, answers to the following questions:

1. Co jest najbardziej widoczne w charakterystyce społeczeństwa amerykańskiego według pana?
2. Z jakiego powodu w Stanach Zjednoczonych jest dużo rozwodów?
3. Dlaczego obecnie w Polsce więcej ludzi pracuje w przemyśle niż przed drugą wojną światową?

Vocabulary

bezrolny, bezrolna, bezrolne	- landless
cenić, i. (no perf. here) cenię ceni	- to value, to prize
charakterystyka, f.	- a characteristic, a character description
indywidualizm, m. indywidualizmu, gen. s.	- individualism
inteligencja, f.	- intelligentsia, in- telligence
kolektywizacja, f.	- collectivization
majątek, m. majątku, gen. s.	- estate
małorolny, małorolna, małorolne	- smallholder
namawiać, i. (+na+acc.) namawiam namawia	- to induce, to persuade, to talk somebody into
namówić, p. namówię namówi	
na skutek	- as a result of, be- cause of, in con- sequence
niemal	- almost, nearly
odgrywać rolę, i. odegrać rolę, p. odgrywam rolę odegram rolę odgrywa rolę odegra rolę	- to play a role
oparcie, n.	- support

pogarda, f.	- contempt, disdain
procentowo procentowy, procentowa, procentowe	- percentagewise - percental, percentage (as adj.)
przyrost naturalny przyrostu naturalnego, gen. s.	- birthrate
rola, f.	- arable land, field, soil
rozwód, m. rozvodu, gen. s.	- divorce
rządzić, i. (no perf.) rządzą rządzi	- to govern, to rule
skutek, m. skutku, gen. s.	- result, effect
społeczeństwo, n.	- society
uprzemysłowić, p. uprzemysławiać, i. uprzemysłowie uprzemysławiam uprzemysłowi uprzemysławia	- to industrialize
uspołecznic, p. uspołecznić, i. uspołecznić uspołeczniam uspołeczni uspołecznia	- to socialize
uważać (+za+acc.) (no perf.) uważam uważa	- to consider, to reckon, to regard (as)
warstwa, f.	- class, layer, stratum
własność, f.	- property, ownership
własność zespołowa	- common property, group ownership

zarobkowo
zarobkowy, zarobkowa, zarobkowe

- for wages
- salary (as adj.),
wage (as adj.)

Żyd, m.
Żydzi, nom. pl.

- Jew

POLSKI JĘZYK I LITERATURA

Kiedys prawdopodobnie istniał jeden wspólny język, którym mówili wszyscy Słowianie. Dziś języków słowiańskich jest jedenaście, a jednym z nich jest język polski. Język ten zaczął być używany w piśmie dopiero w XIV w.; wcześniej wszystkie dokumenty były pisane w Polsce w języku łacińskim. Ponieważ Polska przyjęła chrześcijaństwo z rąk księży należących do kościoła rzymskiego, więc oczywiście język polski przyjął alfabet łaciński.

Jak każdy język, tak i język polski ulegał wpływom języków innych, więc znajdujemy w nim pewną ilość słów pochodzenia łacińskiego, niemieckiego i francuskiego.

Najstarsze zabytki polskiego języka pisanego, z w. XI, to pojedyncze słowa polskie w zdaniach łacińskich. W okresie tym, ludźmi, którzy umieli pisać byli tylko księża lub zakonnicy, jest więc jasne, że rozwijała się w tym czasie w Polsce głównie literatura religijna. Z XIII w. pochodzi pieśń "Bogurodzica," która długo była pieśnią bojową wojska polskiego.

Na rozwój literatury w Polsce wpłynęły: humanizm, prąd społeczny, który w XV objął całą Europę, a także wynalezienie druku.

W drugiej połowie XVI w. pojawia się bogata literatura religijna i polityczna, a największym wśród pisarzy politycznych jest Andrzej Frycz Modrzewski. W tym samym czasie pisze Miko-

łaj Rej, który jest nazywany ojcem literatury polskiej, gdyż był on pierwszym pisarzem, który napisał bardzo wiele i tylko po polsku oraz twierdził, że w każdym kraju pisarze powinni pisać w swoim własnym języku.

Pierwszym poetą polskim, który otrzymał bogate wykształcenie był Jan Kochanowski. Uczył się on na uniwersytecie w Krakowie, a następnie we Włoszech i we Francji. Kochanowski żył w tym samym czasie co Mikołaj Rej. Podczas gdy Rej głównie opisywał życie w Polsce, Kochanowski pisał o tym jak powinno się żyć, żeby być szczęśliwym. Uważał on, że czyste sumienie może dać ludziom największe szczęście.

Pisarzem religijnym i politycznym tego okresu, nazywanego "złotym wiekiem," był ks. Piotr Skarga.

Wiek XVII i połowa wieku XVIII, jak już wspomnieliśmy w historii Polski były okresem upadku literatury. Od połowy XVIII w. poziom literatury polskiej podnosi się; wśród pisarzy wybija się Ignacy Krasicki.

Romantyzm, który w XVIII i XIX w. opanował świat pisarzy europejskich, znalazł dobrą glebę i wśród Polaków. Na emigracji politycznej we Francji stały się sławne wówczas nazwiska trzech poetów - Krasiński, Mickiewicz i Słowacki. Stworzyli oni arcydzieła literatury polskiej tłumaczone na wiele języków. Polska literatura romantyczna wywarła wielki wpływ na naród polski. Być może, że to było powodem, iż naród polski tak często buntował się przeciw niewoli i bohatersko walczył o wolność.

Klęska powstania w 1863 r. przyczyniła się do tego, że Polacy zdali sobie sprawę z beznadziejności dalszych prób odzyskania wolności siłą i skierowali cały wysiłek na rozwój oświaty i podniesienie stanu gospodarczego kraju. Wśród pisarzy wyróżniają się wtedy - Prus i Sienkiewicz. Sienkiewicz za swą pracę literacką otrzymał nagrodę Nobla.

Koniec XIX w. to początek nowego okresu w polskiej literaturze, znanego jako Młoda Polska. Za najwybitniejszych pisarzy tego okresu uważani są Reymont i Żeromski, a wśród poetów - Kasprówic i Wyspiański.

Komunistyczny rząd Polski narzucił w r. 1949 polskim pisarzom nową rolę agentów partii komunistycznej na polu kultury i nowy kierunek literacki, t. zw. socjalistyczny realizm. Jednak pisarze polscy piórem odzyskali wolność słowa i właśnie o nich powiedział po rewolucji październikowej znany amerykański dziennikarz Joseph Alsop: "Chociaż nie są w stu procentach wolni, wierzą głęboko w swoją rolę i dlatego grają rolę wielką nie tylko dla Polski."

Translation
English - Polish

Part I - (Review of vocabulary)

1. In the center of the tent in which briefings were held, a big sand table stood. When the flight had as its purpose the bombing of the enemy infantry positions, the C.O. used to show their positions on the table.
2. The commander of the wing got the order to reconnoitre the positions of the enemy; it was known that on the previous day the enemy was digging in along the narrow-gauge railroad, to the east of the quarry.
3. Having received the order, the commander, a young, but experienced pilot with the rank of lieutenant, was very excited. He flew immediately. After half an hour, the infantry C.O. had a report from the reconnaissance plane. Three lines of trenches were found in the sector between the quarry and the south-west border of the forest, to the north of the locality of Zary.

Part II

1. After the end of World War II a large Polish political emigration came to the United States.
2. The invention of printing was very important for the whole world; it would be difficult to imagine

the existence of modern science without printing.

3. Mikołaj Kopernik, the great Polish scientist, claimed, against the opinion of scientists of his times, that the earth rotates around the sun.

Homework

Write or record, as appropriate, in no less than 75 words, answers to the following questions:

1. Jakich języków słowiańskich uczą się studenci w tej szkole?
2. Którzy pisarze polscy otrzymali nagrodę Nobla?
3. Jakie prądy społeczne były w Stanach Zjednoczonych?
4. Jaki wpływ wywarło wynalezienie druku na rozwój kultury na świecie?

Vocabulary

alfabet, m. alfabetu, gen. s.	- alphabet
arcydzieło, n.	- masterpiece
Bogurodzica, f.	- Mother of God
buntować się, i. zbuntować się, p. buntuję się zbuntuję się buntuje się zbuntuje się	- to revolt, to rebel
druk, m. druku, gen. s.	- print, printed matter
emigracja, f.	- emigration

humanizm, m. humanizmu, gen. s.	- humanism
kierunek literacki kierunku literackiego, gen. s.	- literary trend
literacki, literacka, literackie	- literary
łaciński, łacińska, łacińskie	- Latin
nagroda, f.	- reward, prize
narzucić, p. narzucąć, i. (+ dat.) narzucę narzucam narzuci narzucą	- to impose, to force
pojawiać się, i. pojawić się, p. pojawiam się pojawię się pojawia się pojawi się	- to appear, to make one's appearance
próba, f.	- attempt, trial, test
romantyczny, romantyczna, romantyczne romantyzm, m. romantyzmu, gen. s.	- romantic - romanticism
Słowianin, m. Słowianie, nom. pl.	- Slav - Slavs
socjalistyczny, socjalistyczna, socja- listyczne	- socialistic
socjalistyczny realizm socjalistycznego realizmu, gen. s.	- socialistic re- alism
sumienie, .n.	- conscience
wpływać, i. (+na+acc.) wpłynąć, p. (+na+acc.) wpływam wpłynę wpływa wpłynię	- to influence
wspomnieć, p. wspominać, i. wspomnę wspominać wspomni wspomina	- to mention, to remember

wybijać się, i. wybić się, p.
wybijam się wybiję się
wybija się wybije się

- to come up, to
distinguish oneself,
to make one's way

wyróżniać się, i. wyróżnić się, p.
wyróżniam się wyróżnię się
wyróżnia się wyróżni się

- to distinguish one-
self

wysiłek, m.
wysiłku, gen. s.

- effort

wywrzeć, p. (wpływ, wrażenie)
wywrę
wywrze

- to exert (an in-
fluence), to make
(an impression)

wywierać, i. (wpływ, wrażenie)
wywieram
wywiera

zakonnik, m.
zakonnicy, nom. pl.

- monk

LESSON 134
POLSKA SZTUKA I NAUKA

Polska po przyjęciu chrześcijaństwa znalazła się pod wpływami kultury zachodniej. Wpływy te przyczyniły się do szybkiego rozwoju sztuki.

W XVI wieku posiada już ona wielu wybitnych pisarzy, artystów i uczonych. Do najwybitniejszych Polaków tego okresu należy Mikołaj Kopernik. Urodził się on w Toruniu, studiował na uniwersytecie w Krakowie, w Bolonii i w Rzymie. Był on lekarzem, pisarzem i astronomem. Najważniejszym dziełem jego życia było udowodnienie, że ziemia krąży wokół słońca.

Na polu sztuki Polska wybija się również wcześniej; rzeźbiarz polski z w. XV, Wit Stwosz, pozostawił po sobie piękny ołtarz w kościele w Krakowie, który może być porównywany z najlepszymi pracami artystów zachodniej Europy tego okresu.

Do najbardziej znanych malarzy polskich należy Jan Matejko, który żył w XIX w. Kończył on studia w Krakowie, a następnie w Monachium i we Wiedniu. Stworzył wiele obrazów historycznych, z których najpopularniejszy jest "Grunwald."

Jednym z malarzy polskich, dobrze znanym w Stanach Zjednoczonych, był Jan Styka. Jego sławny obraz "Golgota" znajduje się w Los Angeles.

Jeśli chodzi o inną gałąź sztuki - muzykę, to w tej dziedzinie miała Polska szereg znanych muzyków. Najbardziej znani z nich na świecie są: Chopin, Moniuszko i Paderewski.

Ojciec wielkiego kompozytora Fryderyka Chopina jako młody chłopak przybył z Francji do Polski, gdzie podczas wojny przeciw Rosji wstąpił do wojska i dosłużył się stopnia kapitana. W Polsce był on nauczycielem języka francuskiego. Ożeniony z Polką, miał on czworo dzieci: trzy córki i syna Fryderyka. Fryderyk Chopin urodził się w 1810 roku, w Żelazowej Woli, pod Warszawą.

Następny ze wspomnianych wyżej trzech najwybitniejszych polskich muzyków, Moniuszko, był również kompozytorem. Napisał on szereg oper, a najpopularniejszą z nich jest "Halka." Natomiast trzeci z wymienionych największych muzyków polskich, Paderewski, był wspaniałym pianistą. Znany był on dobrze w Stanach Zjednoczonych, gdzie spędził dużą część swego życia. Paderewski był też politykiem i pierwszym premierem Polski, gdy odzyskała ona niepodległość w 1918 roku.

Teatr rozwinął się w Polsce dużo później, bo dopiero w XVIII wieku. Wśród sławnych aktorów polskich znajdujemy nazwisko Heleny Modrzejewskiej, dobrze znane nie tylko w Europie, ale i w Ameryce. Przybyła ona do San Francisco w drugiej połowie XIX wieku i w krótkim czasie stała się sławna występując głównie w dramatach Szekspira.

Modrzejewska - znana w Stanach Zjednoczonych jako "Modjeska" - pozostała do końca życia w Ameryce, ale przez pewien czas występowała również w Anglii.

Syn Modrzejewskiej, Ralph, urodził się w Ameryce i ukończywszy tu studia techniczne jako inżynier uczestniczył w budowie największych mostów w San Francisco i w Nowym Jorku.

Na polu nauk uczeni polscy również dali światu swój wkład. Do nazwisk najbardziej znanych należą tu: Maria Curie - Skłodowska i Kazimierz Funk.

Maria Curie-Skłodowska jak wiadomo, razem ze swym mężem Piotrem odkryła pierwsze znane pierwiastki promieniotwórcze - polon i rad.

Otrzymała ona dwukrotnie nagrodę Nobla - za pracę na polu chemii i fizyki.

Dr. Funk, wybitny biolog, stworzył naukę o witaminach. Od r. 1915 przebywa on stale w Stanach Zjednoczonych, gdzie jest znany w kołach naukowych.

Translation
English - Polish

Part I - (Review of vocabulary)

1. While cutting the tree the prisoner was wounded. Tell the guard to dress his wound immediately. In order to avoid infection I would advise giving him a shot of penicillin.
2. Henry dived three times to remove a broken bottle from the bottom of the swimming pool.

3. According to the instructions pertaining to radiological agents, atomic bombs should be well guarded and kept underground.

Part II

1. Members who want to participate in the next meeting should sign their names here.
2. Frederic Chopin, born in Poland in 1810, was a pianist and a composer whose work will live as long as pianos are found on the earth.
3. Towards the end of the tenth century Poland received Christianity, at the hands of monks and missionaries, who opened the door to influences from the West.

Homework

Write or record, as appropriate, in no less than 75 words answers to the following questions:

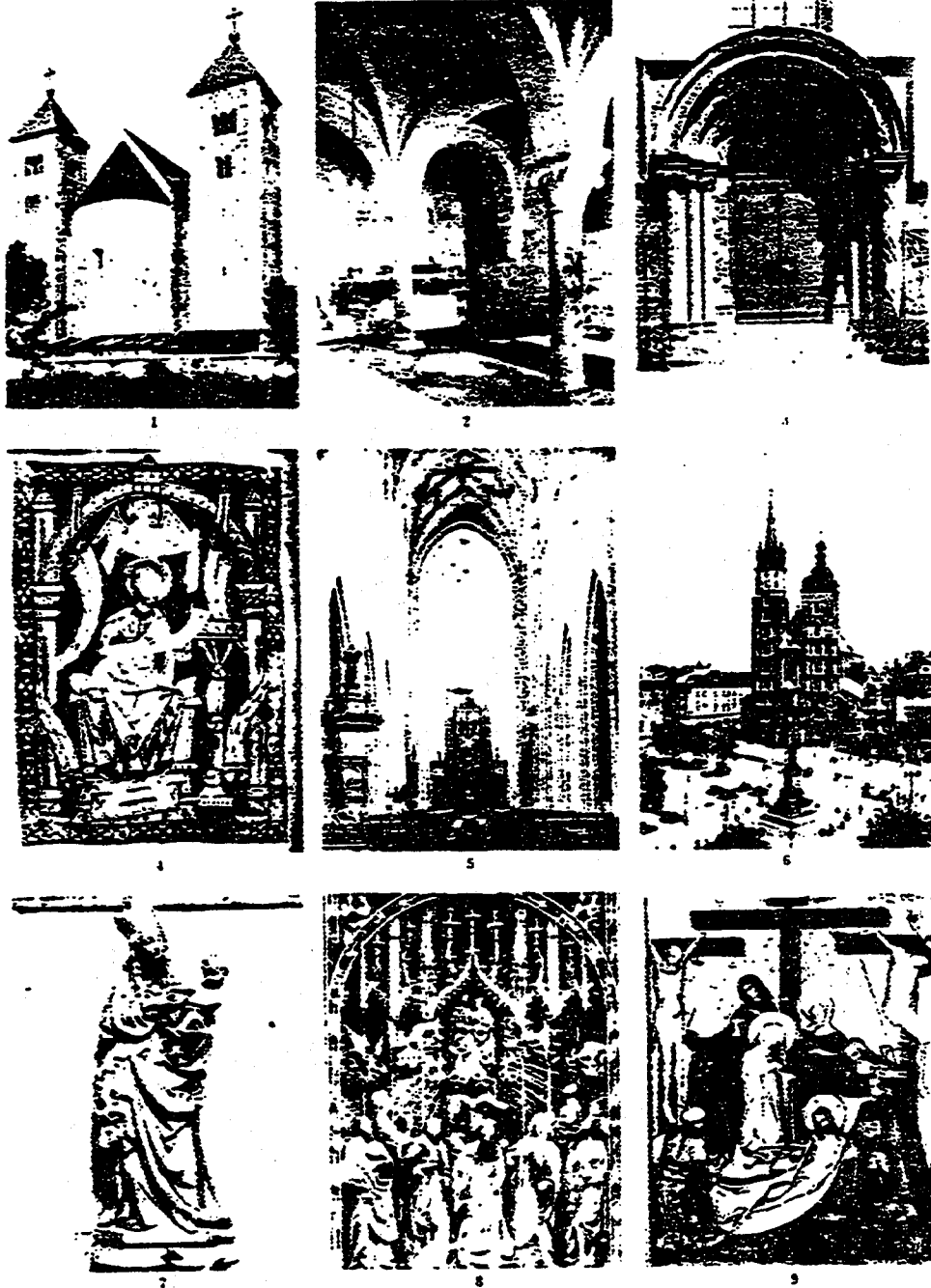
1. W jakich owocach i jarzynach znajduje się najwięcej witamin?
2. Jak można udowodnić, że się umie mówić po polsku?
3. Co robią rzeźbiarze a co robią malarze?
4. Co robią poeci, pisarze i muzycy?
5. Co robią kompozytorzy a co robią pianiści?
6. Kto odkrył Amerykę i kiedy to było?

Vocabulary

biolog, m. biolodzy/biologowie, nom. pl.	- biologist
chemia, f.	- chemistry
dosłużyć się, p. dosłużyć się dosłużyć się dosłużyć się dosłużyć się dosłużyć się	- to gain through service
dramat, m. dramatu, gen. s.	- drama
dzieło, n.	- work, deed, act
fizyka, f.	- physics
gałąź, f.	- branch, twig
Golgota, f.	- the place of Christ's crucifixion
Halka, f.	- diminutive of Halina - female first name
jak wiadomo	- as you know
kompozytor, m. kompozytorzy, nom. pl.	- composer
Monachium, n.	- Munich
niepodległość, f.	- independence
odkryć, p. odkrywać, i. odkryję odkrywam odkryje odkrywa	- to discover
pewien/pewny	- some, certain, sure
pianista, m. pianiści, nom. pl.	- pianist
pierwiastek, m. pierwiastka, gen. s.	- element (chemistry), root (mathematics)
polon	- polonium
pozostawać, i. pozostać, p. pozostaje pozostaną pozostaje pozostanie	- to remain
premier, m. premierzy, nom. pl.	- prime minister

promieniotwórczy, promieniotwórcza, promieniotwórcze	- radioactive
rad	- radium
studia, nom. pl. studiów, gen. pl.	- studies
studiować, i. (here no perf.) studiuję studiuje	- to study
uczestniczyć, i. (no perf.) uczestniczę czestniczy	- to participate, to take part
udowodnić, p. udowadniać, i. udowodnię udowadniam udowodni udowadnia	- to prove
wiadomo	- it is known, everybody knows, sure
nie wiadomo	- nobody knows
Wiedeń, m. Wiednia, gen. s.	- Vienna
witamina, f.	- vitamin
wkład, m. wkładu, gen. s.	- contribution
występować, i. wystąpić, p. występuję wystąpię występuje wystąpi	- to appear (on stage)

SZTUKA POLSKA I

1 — Kolegiata w Turmie pod Łęczycą (XIII w.). 2 — Kapitułarz w klasztorze w Wąchocku (XIII w.). 3 — Portal w kościele św. Marii Magdaleny — we Wrocławiu (XIII w.). 4 — Miniatura z kodeksu tzw. Złotego w Muż. Czartoryskich w Krakowie (XIII w.). 5 — Wnętrze kościoła w Strzegomiu (XIV w.). 6 — Kościół Mariacki w Krakowie (XIV—XV w.). 7 — Piękna Madonna, figura z kościoła św. Jana w Toruniu (XV w.). 8 — Ołtarz Mariacki Wita Stwosza (XV w.). 9 — Oplakiwanie, obraz z kościoła w Chomranicach (XV w.).

SZTUKA POLSKA II

1

2

3

4

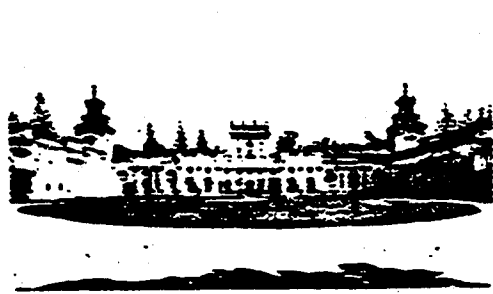
5

6

7

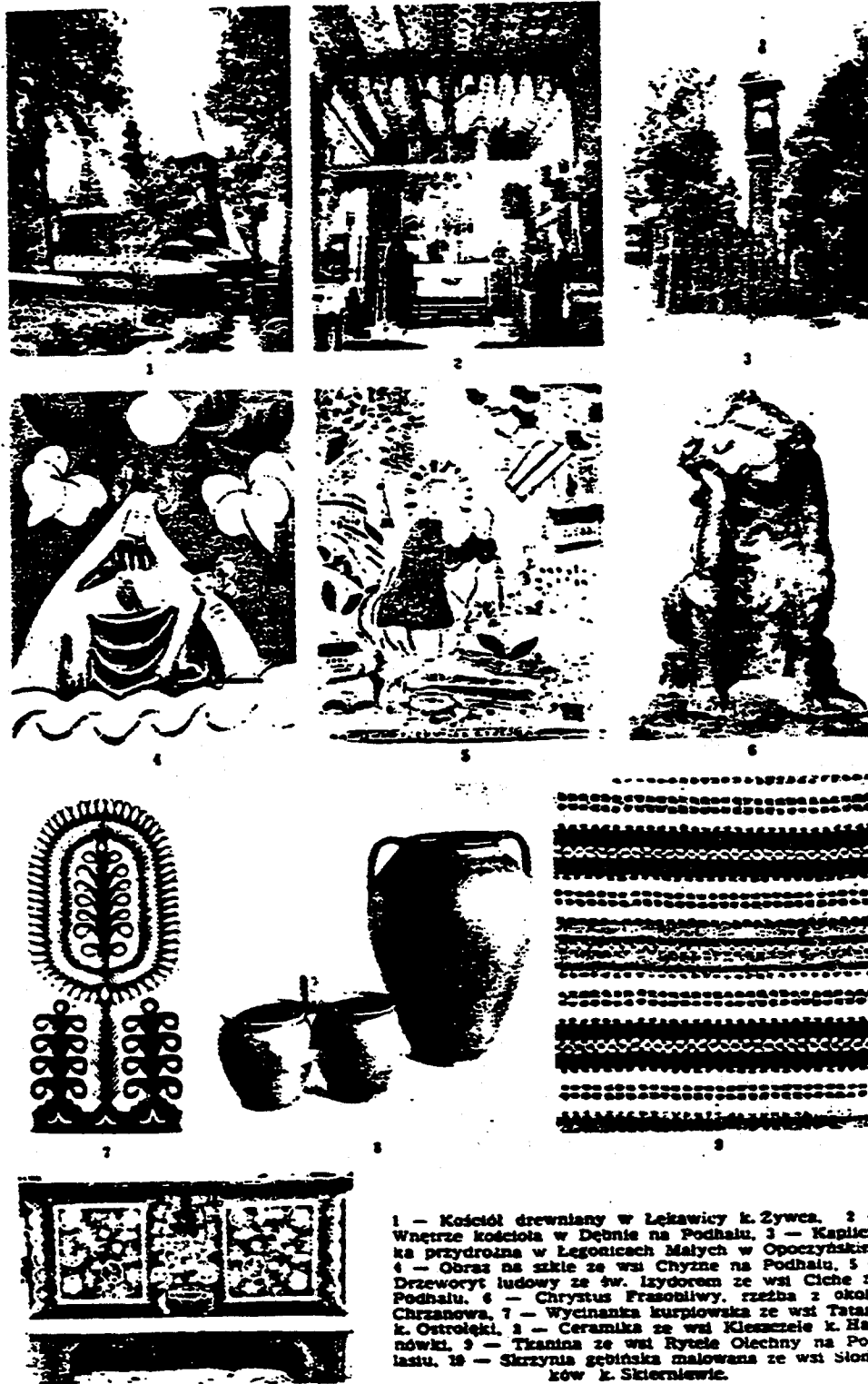

8

1 - Kruganka dziedzińca Zamku Wawelskiego w Krakowie (pocz. XVI w.). 2 - Ratusz w Poznaniu (poc. XVI w.). 3 - Kamienica Celejowska w Kazimierzu Dolnym (I poł. XVII w.). 4 - Nagrobek Padniewskiego dłuta J. Michałowicza w katedrze krakowskiej (II poł. XVI w.). 5 - Wnętrze kościoła św. Anny w Krakowie (przełom XVII i XVIII w.). 6 - Kościół Wizytek w Warszawie (poc. XVIII w.). 7 - Zamek Królewski w Warszawie (pocz. XVII w.). 8 - Pałac biskupi w Wilanowie (koniec XVII w.). 9 - Pałac biskupi w Kielcach (I poł. XVII w.).

POLSKA SZTUKA LUDOWA

1 — Kościół drewniany w Lękawicy k. Żywca. 2 — Wnętrze kościoła w Dębnie na Podhalu. 3 — Kapliczka przydrożna w Legoniec Małych w Opoczyńskim. 4 — Obraz na szkle ze wsi Chyżne na Podhalu. 5 — Drzeworyt ludowy ze św. Izydorem ze wsi Ciche na Podhalu. 6 — Chrystus Frasobliwy, rzeźba z okolic Chrzanowa. 7 — Wycinanka kurpiowska ze wsi Tatary k. Ostrołęki. 8 — Ceramika ze wsi Kleszczel k. Hajnowki. 9 — Tkanina ze wsi Rytel Olechny na Podhalu. 10 — Sierżyna góralska malowana ze wsi Stomków k. Skierniewic.

LESSON 135

ŚRODKI PROPAGANDY

Propaganda w dzisiejszych państwach komunistycznych ma na celu zwalczanie wrogów wewnętrznych i zewnętrznych.

Komunistyczna propaganda zaczyna się już w przedszkolach i nie opuszcza obywatela przez całe jego życie. Propaganda jest wszędzie; w szkole, w biurze, na ulicy, w domu, w fabrykach, w teatrze, w kinie, na wystawach, w gazetach, w książkach, a nawet w więzieniu.

Jak wiadomo Moskwa jest główną centralą propagandy na cały blok sowiecki i każdy kraj za żelazną kurtyną dostaje rozkazy z Moskwy, w jakim kierunku ma iść propaganda danego kraju.

Jeśli chodzi o Polskę, to tam propaganda jest trochę inna niż w pozostałych krajach komunistycznych.

Główna różnica polega na tym, że Związek Radziecki liczyć się musi z polskim patriotyzmem i z Kościołem Katolickim. Ci, co stoją na czele propagandy zdają sobie sprawę, że tradycja narodowa i uczucia patriotyczne oraz religijne są zbyt mocne w Polsce, aby je można było zmienić lub usunąć szybko drogą indoktrynacji.

Faktem bardzo ciekawym jest to, że w Polsce nie ma Ministerstwa Propagandy. Kierownictwo propagandy znajduje się w ręku Centralnego Komitetu Polskiej Zjednoczonej Partii Ro-

botniczej, czyli poprostu mówiąc w rękach Partii Komunistycznej.

Dostarczaniem wiadomości do prasy zajmuje się rządowa agencja PAP, czyli Polska Agencja Prasowa. Wszystkie czasopisma są rozsyłane za pośrednictwem państwowego przedsiębiorstwa "Ruch."

Jednym z najskuteczniejszych środków propagandy masowej jest radio. Jest ono najszybszym i najtańszym środkiem o ogromnym zasięgu nie znającym ani granic, ani kurtyn żelaznych. Doceniając znaczenie propagandy radiowej Rząd Polski wybudował 18 stacji nadawczych. Aby ułatwić słuchanie radia zorganizowano w budynkach mieszkalnych tzw. radiowęzły. Są to urządzenia w większych domach mieszkalnych polegające na jednym centralnym aparacie odbiorczym, połączonym z głośnikami znajdującymi się w poszczególnych mieszkaniach. Mieszkańcy domu nie mają wyboru programu i muszą słuchać audycji, którą im radiowęzeł przekaże. Telewizja w Polsce nie jest jeszcze na tyle rozwinięta, aby stanowiła środek masowej propagandy.

Film jest również bardzo skutecznym narzędziem propagandy. Toteż do października 1956 roku filmy polskie były wyłącznie filmami propagandowymi, a wzory dla tych filmów były brane od reżyserów sowieckich. Polskie filmy w tym okresie były bardzo nudne, tak jak nudne były gazety i audycje radiowe.

Po tak zwanej rewolucji październikowej zostawiono wię-

cej swobody reżyserom filmowym i filmy polskie stały się ciekawe oraz bardziej wartościowe. Dzięki swej oryginalności, dobrej reżyserii i wysokiemu poziomowi artystycznemu film polski zdobył sobie dobrą opinię na rynku międzynarodowym. Niestety w maju 1959 roku partia znowu rozpoczęła ostrą kontrolę nad produkcją filmową.

Reżim komunistyczny doskonale zdaje sobie sprawę, jak ważnym czynnikiem propagandowym jest wychowanie młodzieży. Wszystkie szkoły w Polsce są w rękach państwa. Indoktrynacja zaczyna się wśród dzieci w przedszkolach i trwa przez cały czas nauki we wszystkich zakładach naukowych. Uniwersytety i wyższe szkoły techniczne po dwuletniej przerwie znowu zaczęły robić selekcję przy przyjmowaniu nowych studentów. Pierwszeństwo mają dzieci członków partii oraz dzieci chłopów i robotników. Do egzaminów wstępnych na uniwersytet należy również egzamin z teorii marksizmu.

Pomimo wykorzystania wszystkich możliwych środków propagandowych, społeczeństwo polskie nie uległo w takim stopniu wpływom propagandy i indoktrynacji komunistycznej jakby się można było tego spodziewać.

Najlepszym tego dowodem jest entuzjazm, z jakim społeczeństwo polskie witało wiceprezydenta Stanów Zjednoczonych Nixona w Warszawie. Naród Polski, pomimo propagandy amerykańskiej prowadzonej od piętnastu lat, witał w osobie Nixona przedstawiciela wolności i prawdziwej demokracji.

Translation
English - Polish

Part I - (Review of vocabulary)

1. Check points were set up on highways to check and identify the refugees who were continually moving eastward hindering the movements of our troops and supplies.
2. Although there was no more fighting in the city and the armistice had been signed, many of our men were killed by booby traps.
3. There were enemy machine gun emplacements behind barricades built with barrels, boards and rubble.

Part II

1. Radio is considered by the regime and the Party as a powerful medium (means) of indoctrination.
2. Although freedom of the press is twice mentioned in the Constitution of 1952, censorship still exists in Poland.
3. Some Polishwriters state that in the period prior to Gomulka's return to power, the Polish newspapers were extremely boring and didn't fulfill the function of information concerning life in Poland and in the world.

Homework

Write or record, as appropriate, in no less than 75 words, answers to the following questions:

1. Jakie filmy są nudne a jakie są ciekawe?
2. Jaka organizacja są Narody Zjednoczone?
3. Jakie kraje w Europie znajdują się za żelazną kurtyną?
4. Jaka powinna być rola prasy?
5. Jaka jest różnica między przedsiębiorstwem prywatnym i przedsiębiorstwem państwowym?

Vocabulary

artystyczny, artystyczna, artystyczne	- artistic
artystycznie	- artistically
audycja radiowa, f.	- broadcast service
blok, m.	- block, group
bloku, gen. s.	
czasopismo, n.	- periodical
doceniać, i. docenić, p.	- to appreciate
doceniam docenię	
docenia doceni	
indoktrynacja, f.	- indoctrination
kierownictwo, n.	- management, direction
kontrola, f.	- control
kurtyna, f.	- curtain

międzynarodowy, międzynarodowa, między- narodowe	- international
na tyle	- as much
nudny, nudna, nudne	- boring, tedious, dull
oryginalność, f.	- originality
patriotyczny, patriotyczna, patriotycz- ne	- patriotic
patriotycznie	- patriotically
pierwszeństwo, n.	- priority
pozostały, pozostała, pozostałe	- other, remaining
prasa, f.	- press
przedsiębiorstwo, n.	- enterprise, under- taking
reżyseria, f.	- stage managing
selekcja, f.	- selection, screening
swoboda, f.	- liberty, freedom
toteż	- so, therefore
wiceprezydent, m. wiceprezydenci, nom. pl	- vice president
wstępny, wstępna, wstępne	- admission (as adj.), preliminary, in- troductory
wyłączny, wyłączna, wyłączne	- exclusive
zewnątrzny, zewnętrzna, zewnętrzne zewnątrznie	- external - outwardly, externally.

LESSON 136

POLSKA POD WZGLĘDEM GOSPODARCZYM

Na skutek przesunięcia granic i zmian ustroju politycznego, struktura gospodarcza Polski po drugiej wojnie światowej uległa zasadniczym zmianom. Polska straciła ziemie wschodnie czyli tak zwane Kresy, a natomiast odzyskała Ziemie Zachodnie. Z punktu widzenia gospodarczego Polska zyskała na tej zamianie.

Część Śląska przyłączona do Polski powiększyła potencjał przemysłowy kraju oraz zasób bogactw naturalnych. Dzięki Ziom Zachodnim Polska stała się czwartym państwem pod względem rozwoju przemysłowego w Europie. Przyłączenie Ziem Zachodnich do Polski zmieniło Polskę z kraju rolniczego w kraj przemysłowy. Przez przyłączenie Ziem Zachodnich Polska zyskała dostęp do Bałtyku na przestrzeni 500 km. (140 km. przed wojną.)

Ziemie Zachodnie przyczyniły się do powiększenia wytwórczości energii elektrycznej oraz produkcji rudy cynkowej, ołowiu, niklu oraz miedzi.

Podstawowym przemysłem w Polsce powojennej stał się przemysł węglowy i przemysł hutniczy. Węgiel jest głównym artykułem eksportowym. Przemysł hutniczy oraz zasoby węgla i energii elektrycznej stworzyły doskonałe warunki rozwoju przemysłu budowy maszyn ciężkich.

Przemysł ten zatrudnia około 300.000 robotników. To jest tyle, ile najstarszy przemysł Polski - przemysł włókienniczy.

W miarę rozwoju przemysłu w miastach, a z drugiej strony kolektywizacji wsi, nastąpiły przesunięcia ludności ze wsi do miasta. W wyniku tego istnieje duża nadwyżka w podaży pracy w miastach. Wobec tego, że w systemie socjalistycznym nie może być bezrobocia, jest więc duża nadwyżka robotników w fabrykach.

Przesunięcia ludnościowe ze wsi do miast pogorszyły problem mieszkaniowy, który istniał z powodu zniszczeń wojennych.

Zniszczenia wojenne w Polsce w okresie 1939-1945 były ogromne. Zniszczenia te zmniejszyły majątek narodowy o 38%, podczas gdy, dla porównania, we Francji zniszczenia wynosiły 1.5%.

Powojenny rozwój gospodarczy Polski opiera się na zasadzie centralnego planowania gospodarki narodowej przez państwo.

Każdorazowy plan przewiduje produkcję, dochód narodowy oraz inwestycje na okres kilkuletni. Handel zagraniczny został również podporządkowany centralnemu planowaniu. Obecnie istniejący plan na okres 1961-65 t. zw. pięciolatka przewiduje wzrost stosunków handlowych ze Stanami Zjednoczonymi. W 1959 roku eksport Polski do Stanów Zjednoczonych wzrósł do 33 milionów dolarów rocznie. Głównymi pozycjami wywozu były szynka i meble. Polska znalazłszy się pod wpływami świata komunistycznego musiała prowadzić z Rosją wymianę towarową. W roku 1955

38% polskiego handlu zagranicznego przypadło na Rosję.

Po przewrocie październikowym Niemcy Zachodnie stały się poważnym partnerem handlowym Polski z Zachodem.

Od czasu zakończenia wojny do 1960 roku import Polski przewyższał eksport. Deficyt ten był wyrównywany za pomocą pożyczek otrzymywanych od Rosji i Stanów Zjednoczonych.

Translation
English - Polish

Part I - Translate into Polish - (Review of vocabulary)

1. The victorious armies organized a magnificent parade in the captured city.
2. Many soldiers received decorations which they had well merited on the battle field.
3. An unknown soldier who had been killed in battle, was laid to rest in the Tomb of the Unknown Soldier in our capital.
4. Hundreds of our soldiers were demobilized and returned to their families whom they had not seen for several years.

Part II

1. In 1950 the foreign trade of Poland consisted largely of coal, textiles, iron, steel, and sugar.

2. The chief markets for Polish exports are Russia, Czechoslovakia, Hungary, England and Sweden.
3. Communist trade delegations are frequently seen in 1960 in the capitals of Western Europe .
4. The Polish postwar deficit, caused by the fact that imports surpassed exports, was balanced by loans from the Soviet Union, the United States and several western European countries.

Homework

Write or record, as appropriate, in no less than 75 words answers to the following questions:

1. Co Polska zyskała, a co straciła z punktu widzenia gospodarczego na przesunięciu granic po drugiej wojnie światowej?
2. Jakie zasadnicze różnice są między gospodarką w krajach komunistycznych, a w krajach demokracji zachodniej?
3. Jaki przemysł ma Polska i gdzie on się znajduje?

Vocabulary

centralny, centralna, centralne	- central
deficyt, m. deficytu, gen. s.	- deficit
dochód, m. dochodu, gen. s.	- income

gospodarka, f.	- economy, management
hutniczy, hutnicza, hutnicze	- foundry (as adj.)
import, m. importu, gen. s.	- import
inwestycja, f.	- investment
każdorazowy, każdorazowa, każdorazowe każdorazowo	- every, each - every time
kilkulteni, kilkuletnia, kilkuletnie	- of several years
Kresy (plural only) Kresów, gen. pl.	- eastern borderland of Poland before 1939, frontier land
nadwyżka, f.	- surplus
nikiel, m. niklu, gen. s.	- nickel
ogromny, ogromna, ogromne ogromnie	- enormous, huge, im- mense - enormously, ex- ceedingly
opierać (się), i. (+na+loc.) opieram (się) opiera (się)	- to be based (on), to lean (on), to rely (on)
oprzeć (się), p. (+na+loc.) opre (się) oprze (się)	
pięciolatka, f.	- five year period
podaż, f.	- offer, supply
podporządkować (się), p. (+dat.) podporządkuję (się) podporządkuje (się)	- to subordinate (to), to submit (to)
podporządkowywać (się), i. (+dat.) podporządkowuję (się) podporządkowuje (się)	

pogorszyć (się), p.	pogarszać (się), i.	- to worsen, (to grow worse), (to deteriorate)
pogorszę (się)	pogarszam (się)	
pogorszy (się)	pogarsza (się)	
potencjał, m.		- potential
potencjału, gen. s.		
powojenny, powojenna, powojenne		- postwar
przestrzeń, f.		- space, distance, room
przesunąć (się), p.	przesuwać (się), i.	- to shift
przesunę (się)	przesuwam (się)	
przesunie (się)	przesuwa (się)	
przewyższać, i.	przewyższyć, p.	- to surpass, to exceed
przewyższam	przewyższę	
przewyższa	przewyższy	
przypaść, p. (+na+acc.)		- to fall (to), to be due, to occur
przypadnę		
przypadnie		
przypadać, i. (+na+acc.)		
przypadam		
przypada		
struktura, f.		- structure
w miarę		- along with, as
wyrównywać (się), i.	wyrównać (się), p.	- to balance, to equalize, to level, to even
wyrównuję	wyrównam	
wyrównuje	wyrówna	
wytwórczość, f.		- production, productivity
wywóz, m.		- export
wywozu, gen. s.		
zamiana, f.		- exchange
zyskać, p.	zyskiwać, i.	- to gain, to profit
zyskam	zyskuje	
zyska	zyskuje	

POLACY W STANACH ZJEDNOCZONYCH

Pierwsi polscy emigranci, o których historia Stanów Zjednoczonych wspomina, przybyli do Ameryki w roku 1608. Przypłynęli oni na żaglowcu do osady Jamestown w Wirginii, która była wtedy kolonią angielską.

Byli to przeważnie rzemieślnicy, którzy przed wyjazdem z Europy znaleźli się w Anglii. Pierwsze wyroby szklane w Jamestown zostały wykonane przez rzemieślników i robotników polskich.

Wielu Polaków brało udział w walce o niepodległość Stanów Zjednoczonych. Najślawniejszymi wśród nich to Tadeusz Kościuszko i Kazimierz Pułaski. Obaj jako ochotnicy zgłosili się do szeregów armii Waszyngtona, żeby walczyć przeciw Anglikom o wolność Ameryki. Poza Pułaskim i Kościuszką walczyło w armii Waszyngtona ponad stu Polaków.

W czasie wojny domowej na wezwanie Lincoln'a zgłosiło się około pięciu tysięcy Polaków do armii. Pod przewodnictwem Włodzimierza Krzyżanowskiego zorganizowali oni Polski Legion. Legion ten brał udział w wielu bitwach, a jego dowódca Krzyżanowski został mianowany generałem. Po wojnie został on pierwszym gubernatorem Alaski.

W drugiej połowie XIX wieku rozpoczęła się masowa emigracja zarobkowa Polaków do Stanów Zjednoczonych, która trwała aż do Pierwszej Wojny Światowej.

Polacy po utracie niepodległości swojej ojczyzny zaczęli masowo szukać pracy na obczyźnie.

W tym okresie w Stanach Zjednoczonych w związku z rozwojem przemysłu wzrastało zapotrzebowanie na taniego robotnika. Emigranci polscy pracowali w kopalniach, w lasach, w hutach, a także fabrykach maszyn rolniczych i fabrykach samochodów. Wielu emigrantów pracowało na gospodarstwach. Kilkadziesiąt miejscowości w Stanach Zjednoczonych nosi nazwy polskiego pochodzenia. Amerykanie polskiego pochodzenia, których jest dziś ponad sześć milionów mieszkają przeważnie w północno-wschodniej części Stanów Zjednoczonych. Należą oni do licznych organizacji. Największą organizacją Polonii Amerykańskiej jest Związek Narodowy Polski, który ma ponad trzysta tysięcy członków. Polonia amerykańska również wydaje szereg dzienników wydawanych w języku polskim.

Wielu Amerykanów polskiego pochodzenia wybiło się w dziedzinie nauki i sztuki. Wystarczy wspomnieć takie nazwiska jak antropologa Profesora Malinowskiego, socjologa Znanieckiego lub doktora Kazimierza Funka, twórcy nauki o witaminach. W dziedzinie muzyki znane są nazwiska dyrygentów Stokowskiego i Rodzińskiego oraz takich pianistów jak Paderewski i Rubinstein.

Po Drugiej Wojnie Światowej następuje nowy napływ emigrantów polskich. Są to przeważnie Polacy, którzy służyli w wojsku polskim w Anglii lub też byli jeńcami w niewoli nie-

mieckiej oraz Polacy wywiezieni do Niemiec do obozów pracy przymusowej.

Znajduje się wśród nich dużo ludzi z wyższym i średnim wykształceniem, którzy ze względów politycznych nie chcą lub nie mogą do komunistycznej Polski powrócić.

Chociaż Amerykanie polskiego pochodzenia są bardzo przywiązani do kultury narodu, z którego wyrosli, niemniej jednak na każdym polu przyczynili się do postępu i rozwoju swojej nowej ojczyzny.

I

Translation Polish - English

Part I - Translate into Polish - (Review of vocabulary)

1. Although I took different kinds of medicine I couldn't get rid of my cold.
2. She couldn't refrain from laughing when she saw her husband climbing the tree.
3. You must admit that he didn't do it for his own benefit.
4. In the area of explosion the concentration of the atomic fallout is so great that it kills all living organisms.

Part II

1. On October 1, 1608 - 12 years before the "Mayflower,"

a small ship named „Mary & Margaret” brought five Polish artisans to Jamestown.

2. Many Polish volunteers came to America to help the Americans in their fight for independence.
3. Kościuszko and Pułaski became famous in America. The first as "Father of the American Artillery," and the other as "Father of the American Cavalry."
4. Pułaski even spent 16,000 dollars of his own money to organize and equip a cavalry corps known as the "Pułaski Legion."

Homework

Write or record, as appropriate, in no less than 75 words, answers to the following questions:

1. Kto z kim i o co walczył podczas amerykańskiej wojny domowej?
2. Pod czym przewodnictwem Stany uzyskały niepodległość?
3. Co trzeba robić, żeby zapewnić postęp w nauce języka polskiego w tej szkole?
4. Do czego lub do kogo ludzie łatwo się przywiązują?

Vocabulary

Anglik, m. Anglicy, nom. pl.	- Englishman
antropolog, m. antropolodzy / antropologowie, nom. pl.	- anthropologist
dyrygent, m. dyrygenci, nom. pl.	- conductor (orchestra)
dziennik, m. dziennika, gen. s.	- daily (newspaper), diary
gubernator, m. gubernatorzy/gubernatorowie, nom. pl.	- governor
kolonia, f.	- colony
napiływ, m. napiływu, gen. s.	- inflow, rush
obczyzna, f.	- foreign country
osada, f.	- settlement
Polonia, f.	- people of Polish descent
postęp, m. postępu, gen. s.	- progress, advance
przewodnictwo, n.	- leadership
przywiązać (się), p. przywiązywać (się), i- przywiążę (się) przywiązuję (się) to attach (oneself), przywiąże (się) przywiązuje (się) to bind, to fasten	
socjolog, m. socjologodzy/socjologowie, nom. pl.	- sociologist
szklany, szklana, szklane	- (made of) glass

twórca, m. twórcy, nom. pl.	- founder, creator, maker, author
utrata, f.	- loss
wojna domowa	- civil war
w szeregach	- in the ranks
zapotrzebowanie, n.	- demand, requisition
żaglowiec, m. żaglowca, gen. s.	- schooner

LESSON 138

ARMIA POLSKA OD ROKU 1939.

We wrześniu 1939 r. Polska Armia została pobita przez Niemcy i obszar Polski został podzielony pomiędzy Niemcy i Związek Radziecki (Z.S.R.R.). Większość żołnierzy tej armii dostała się do niewoli niemieckiej lub sowieckiej, a reszta uciekła za granicę do tworzącej się armii polskiej we Francji lub też zaczęła organizować oddziały armii podziemnej w kraju.

Po zakończeniu kampanii francuskiej resztki armii polskiej udało się przedostać do Anglii, gdzie wojsko polskie zaczęło organizować się na nowo pod dowództwem generała Sikorskiego, jako część armii brytyjskiej. Kiedy wojska niemieckie były pod Moskwą Stalin zawarł umowę z Rządem Polskim w Londynie, na podstawie której gen. Anders z ramienia rządu zaczął organizować wojsko polskie na terenie Rosji. Wojsko to zostało następnie przewiezione na Bliski Wschód i weszło w skład armii brytyjskiej walczącej w Afryce.

Jądrem obecnej Polskiej Armii była jedna dywizja piechoty, która została zorganizowana w maju 1943 r. w Rosji Sowieckiej pod dowództwem sowieckim. Do listopada 1943 r. polskie jednostki lądowe zależne od Sowietów wzrosły do wysokości jednego korpusu piechoty, składającego się z dwóch dywizji piechoty i jednostek wspierających. Korpus ten był pod dowództwem pułkownika Zygmunta Berlinga. W lutym 1944 r. polski marszałek M. Rola-Żymierski został mianowany naczelnym wodzem tych

sił zbrojnych. Korpus ten zaczął się rozrastać, w miarę jak odpowiedni ludzie zgłaszali się do wojska. Byli to przeważnie byli polscy jeńcy wojenni. Większość oficerów byli to albo Rosjanie albo obywatele Związku Radzieckiego pochodzenia polskiego. Do czasu letniej ofensywy sowieckiej przeciw Niemcom, która rozpoczęła się w 1944 r., Armia Polska pod dowództwem sowieckim wzrosła do czterech dywizji piechoty i jednostek wspierających. Jako Pierwsza Armia Polska została ona przydzielona do Pierwszego Białoruskiego Frontu marszałka Rokossowskiego. Przeszła ona przez Pińskie Błota i poszła w głąb Polski środkowej. W miarę jak obszary Polski były odzyskiwane, otrzymywano dodatkowych rekrutów.

Jednostki polskiego ruchu podziemnego zostały również wcielone do wojska. Nowy rząd polski, który miał siedzibę najpierw w Lublinie, a potem w Warszawie, ogłosił częściową mobilizację obywateli polskich, którzy w tym czasie podlegali temu rządowi i byli zdolni do służby wojskowej.

Pierwsza Armia Polska wzięła udział w bitwie o Berlin. Wkrótce zorganizowano osiem nowych dywizji i do dnia zakończenia wojny, powstała Druga Armia Polska, do której wcielono dalsze jednostki.

Armia na stopie pokojowej składała się z 16-u dywizji. Dywizje te miały zmniejszone stany. W dalszym ciągu oficerowie sowieccy zajmowali wiele kluczowych stanowisk w tej armii.

Od końca roku 1949-go zaczęła się reorganizacja i odbudowa armii polskiej. W listopadzie 1949 r. sowiecki marszałek

K.K. Rokossowski został mianowany polskim Ministrem Obrony Narodowej. To wskazywało na to, że Polska została całkowicie podporządkowana Związkowi Radzieckiemu. Należy zaznaczyć, że Rokossowski jest pochodzenia polskiego.

Od tej chwili liczbowy stan armii wzrósł znacznie w stosunku do niskich stanów powojennych innych państw. Stałe przeszkolenie wzmocniło stosunkowo niedoświadczony korpus oficerski. Od roku 1950-go zaczęto otrzymywać transporty broni sowieckiej ostatnich modeli.

W 1956 r. po przewrocie październikowym, kiedy Gomułka objął władzę w Polsce stan liczbowy armii polskiej został zmniejszony do 200.000 żołnierzy. Redukcja ta nastąpiła przede wszystkim ze względów oszczędnościowych. Pomimo redukcji armia polska uważana była w 1960 r. przez rzeczoznawców amerykańskich za najlepiej zorganizowaną i uzbrojoną armię wśród państw satelickich. Również Polska Marynarka Wojenna uważana była za najmocniejszą i najlepiej wyposażoną wśród tej grupy państw.

Translation
English - Polish

Part I (Review of vocabulary)

1. The Eastern Territories were annexed to the Soviet Union in 1945 and Poles who were living there were either deported into Russia or sent to Western Poland.
2. Oil fields are situated in the foothills of the Carpathians in southeastern Poland.
3. The Monastery in Częstochowa on the "Jasna Góra" has a famous painting of "Our Lady."
4. Thanks to its access to the sea Poland has been able to develop her trade relations with the whole world.

Part II

1. The marshal of the Soviet Army announced in Moscow the mobilization of the armed forces.
2. All inhabitants of the territories incorporated into the Soviet Union are subject to Soviet law.
3. It should be mentioned that the numerical strength of the Soviet Army is growing every day.

Homework

Write or record, as appropriate, in no less than 75 words, answers to the following questions:

1. Proszę wymienić tak zwane kraje satelickie.
2. Gdzie walczyło wojsko polskie podczas drugiej wojny światowej?
3. Kto ma prawo ogłosić mobilizację w Stanach Zjednoczonych?

Vocabulary

białoruski, białoruska, białoruskie	- Byelorussian
dodatkowy, dodatkowa, dodatkowe	- additional
dodatkowo	- additionally
jądro, n.	- nucleus, kernel
kampania, f.	- campaign
liczbowy, liczbowa, liczbowe	- numerical
liczbowo	- numerically
marszałek, m.	- marshal
marszałkowie, nom. pl.	
mobilizacja, f.	- mobilization
Moskwa, f.	- Moscow
na nowo	- anew
na stopie	- on peace time level
ofensywa, f.	- offensive
ogłosić, p., ogłaszać, i.	- to announce, to advertise, to publish

ogłosić, p. ogłoszę ogłosi	ogłaszać, i. ogłaszam ogłasza	- to announce, to ad- vertize, to publish
podlegać, i. (+dat.), (no perf.) podlegam podlega		- to be subject (to), to be liable
przedostać się, p., przedostaną się przedostanie się	przedostawać się, i. przedostaje się przedostaje się	- to get through, to come through
przeszkolić, p. przeszkolę przeszkoli	przeszkalać, i. przeszkalam przeszkala	- to get training, to re-educate
redukcja, f.		- reduction, reduction in force
resztką, f.		- remnant, remainder
rozrastać się, i. rozrastam się rozrasta się	rozrosnąć się, p. rozrosnę się rozrośnie się	- to grow larger, to develop
satelicki, satelicka, satelickie		- satellite (as adj.)
sowiecki, sowiecka, sowieckie		- Soviet (as adj.)
Sowiety, (plural only) Sowieców, gen. pl.		- Soviet Union
wcielić, p. wcielę wcieli	wcielać, i. wcielam wciela	- to incorporate, to incarnate
w dalszym ciągu (coś robić)		- to continue (to do something), still
zaznaczyć, p. zaznaczę zaznaczy	zaznaczać, i. zaznaczam zaznacza	- to remark, to mention
znacznie		- considerably, far
znaczny, znaczna, znaczne		- considerable
z ramienia (+gen.)		- on behalf (of)

USTRÓJ POLITYCZNY POLSKI

Ustrój Polskiej Rzeczypospolitej Ludowej jest unormowany Konstytucją uchwaloną w lipcu 1952 roku ze zmianami w 1954 i 1957 roku. Według tej konstytucji najwyższym organem władzy państwowej jest Sejm, który sprawuje władzę ustawodawczą i kontroluje działalność administracji państwowej. Na pierwszym swym posiedzeniu Sejm wybiera spośród posłów Radę Państwa.

Rada Państwa składa się z 15 członków. Rada Państwa spełnia funkcję głowy państwa, jak również funkcje ustawodawcze w imieniu Sejmu. Rada Państwa, między innymi, ma prawo wypowiedać wojnę. Rada Państwa zarządza wybory do Sejmu i zwołuje sesje sejmowe. Kontroluje ona również działalność rad narodowych. Chociaż teoretycznie Rada Państwa jest odpowiedzialna przed Sejmem, to jednak w praktyce ma prawie nieograniczoną władzę. Wynika to przede wszystkim z tego, że sesje sejmu mogą trwać zaledwie kilka dni w roku, a między sesjami Rada Państwa ma wszystkie uprawnienia Sejmu.

Sejm, a między sesjami Sejmu Rada Państwa, wyznacza Radę Ministrów. Rada Ministrów jest naczelnym organem wykonawczym. Uchwala ona budżet i przedstawia go Sejmowi. Na czele Rady Ministrów stoi Prezes Rady Ministrów, również zwany premierem. Rada składa się z ministrów, którzy stoją na czele poszczególnych ministerstw. Prawie bez wyjątku członkami Rady Państwa

i Rady Ministrów są członkowie Polskiej Zjednoczonej Partii Robotniczej (PZPR). Prezydium Rady Ministrów zajmuje się opracowaniem planów gospodarczych na okres kilku lat.

Najwyższym organem władzy sądowniczej jest Sąd Najwyższy, któremu podlegają sądy wojewódzkie, powiatowe i sądy szczególne. Członków Sądu Najwyższego wybiera Rada Państwa.

Organami władzy państwa w terenie to znaczy w gromadach, miastach, powiatach i województwach są rady narodowe. Rady narodowe podlegają Radzie Państwa i Radzie Ministrów. Rada Państwa ma prawo unieważniać decyzje rad narodowych, jak również może Rady rozwiązywać.

Miejscowe rady narodowe są wybierane przez ludność danego okręgu administracyjnego. Prawo wybierania mają obywatele, którzy ukończyli lat 18.

Przed wyborami lista kandydatów na posłów lub członków rad narodowych jest wyznaczana przez prezydium PZPR. Do stycznia 1957 roku wybory odbywały się wyłącznie spośród jednej listy kandydatów. Po rewolucji październikowej wyborcy mają możliwość wyboru jednego z dwóch kandydatów wymienionych na liście wyborczej.

Konstytucja obecnie obowiązująca w Polsce, jak wszystkie konstytucje krajów bloku radzieckiego, wzorowana jest na Konstytucji Związku Radzieckiego z 1936 roku.

Wbrew pozorom, iż władzę najwyższą posiada naród polski poprzez wybrany przez siebie Sejm, decydującym organem jest

Rada Państwa, która z kolei jest całkowicie podporządkowana władzy PZPR.

Polska Zjednoczona Partia Robotnicza natomiast jest partią komunistyczną zależną od władz centralnych w Moskwie. Na czele PZPR stoi sekretarz partii wybierany na plenarnych zebraniach Komitetu Centralnego. W roku 1956 sekretarzem partii został wybrany Władysław Gomułka.

Translation
English - Polish

Part I (Review of vocabulary)

1. In 1410 Polish and Lithuanian armies under the command of Władysław Jagiełło won a decisive victory at Grunwald over the Teutonic Knights.
2. During the reign of Bolesław I of the Piast dynasty, Poland extended beyond the Carpathian Mountains and the Oder and Dniepr rivers.
3. More than two thirds of Poland's oil fields were situated in the region annexed by the USSR after World War II.

Part II

1. The Supreme Court exercises the judicial authority. The members of the court are elected by the Council of State.

Between legislative session the supreme organ of state authority is the Council of State, which consists of 15 members elected by the Sejm.

3. In Poland the supreme executive authority is exercised by the Council of Ministers, which is appointed by the Sejm and is responsible to it.

Homework

Write or record, as appropriate, in no less than 75 words, answers to the following questions:

1. Jaka różnica jest między Konstytucją Polski a Konstytucją Stanów Zjednoczonych?
2. Jakie uprawnienia ma Prezydent Stanów Zjednoczonych?
3. Jaki ustrój polityczny mają Stany Zjednoczone?

Vocabulary

administracja, f.	- administration
budżet, m. budżetu, gen. s.	- budget
decyzja, f.	- decision
gromada, f.	- administrative unit smaller than "powiat"; community

kontrolować, i.	skontrolować, p.	- to control, to check
kontroluje	skontroluje	
kontroluje	skontroluje	
lista wyborcza, f.		- voting ballot
minister, m.		- minister (not a clergyman), secretary
ministrowie, nom. pl.		- possibility
możliwość, f.		- head (as adj.), supreme
naczelný, naczelná, naczelne		
obowiązywać, i.	obowiązać, p.	- to oblige, to bind in duty, to be in force
obowiązują	obowiąże	
obowiązują	obowiąże	
organ, m.		- agent, organ, medium
organu, gen. s.		
partia, f.		- (political) party
partii, gen. s.		
plenarny, plenarna, plenarne		- plenary, full
poseł, m.		- congressman, member of parliament, envoy
posłowie, nom. pl.		
posiedzenie, n.		- session, meeting
pozór, m.		- appearance, pretext, pretence
poзору, gen. s.		
prezes, m.		- chairman, president
prezesa, nom. pl.		
prezydium, n.		- presidium
rozwiązać, p.	rozwiązywać, i.	- to dissolve, to wind up
rozwiąże	rozwiązuje	
rozwiąże	rozwiązuje	

rzeczpospolita, f. rzeczypospolitej, gen. s.	- republic, common- wealth
sąd najwyższy	- supreme court
sądowniczy, sędownicza, sędownicze	- judicial, judiciary (as adj.),
sąd szczególny	- special court
sesja, f.	- session
spośród	- from among
sprawować, i. (here no perf.) sprawuję sprawuje	- to exercise, to ful- fill a function, to act as
teoretycznie	- theoretically
unieważnić, p. unieważniać, i. unieważnię unieważniam unieważni unieważnia	- to nullify, to in- validate, to cancel
unormować, p. normować, i. unormuję normuję unormuje normuje	- to regulate, to ad- just
uprawnienie, n.	- right, title, authori- zation
ustawodawczy, ustawodawcza, ustawodaw- cze	- legislative
wbrew (+ dat.)	- in spite
w imieniu	- in the name of, in behalf of
w praktyce	- in practice
wybory, n. (pl. only)	- election
wyjątek, m. wyjątku, gen. s.	- exception
wykonawczy, wykonawcza, wykonawcze	- executive (as adj.)

wynikać, i. wyniknąć, p.

wynika

wyniknie

- to result, to follow,
to arise

wypowiadać wojnę, i. wypowiedzieć wojnę, p.

wypowiadam wojnę

wypowiem wojnę

wypowiada wojnę

wypowie wojnę

- to declare war

wzorowany, wzorowana, wzorowane
(+ma+loc.)

- modeled, patterned

z kolei

- in turn

zwoływać, i. zwołać, p.

zwołuję

zwołam

zwołuje

zwoła

- to call together;
to convoke, to call
(a meeting); to convene
(assembly)

HISTORIA POLSKI W OKRESIE OD 1914-1956

Sprzeczne interesy między państwami europejskimi doprowadziły do wybuchu pierwszej wojny światowej w 1914 roku. Od połowy 1915 roku prawie cała Polska była okupowana przez wojska niemiecko-austriackie, które niszczyły kraj wywożąc wszelką żywność i surowce. Podczas pierwszej wojny światowej Polacy nie mogli zdecydować się po której stronie powinni walczyć. W zaborze austriackim Józef Piłsudski przy poparciu rządu austriackiego organizował "Legiony." Legiony te spełniły ważne zadanie dla Polski, stając się jądrem przyszłej armii polskiej. Generał Józef Haller organizował wojsko polskie w Ameryce, a później we Francji. Jako mężowie stanu działali w tym okresie w sprawie Polski—Roman Dmowski na terenie Francji, a Ignacy Paderewski w Ameryce. Obaj ci wielcy Polacy jak też Piłsudski i Haller najbardziej przyczynili się do odzyskania niepodległości Polski. Problem Polski został rozwiązany, kiedy prezydent Stanów Zjednoczonych Wilson ogłosił 14 punktów, które zawierały zasady przyszłego pokoju oparte na podstawach wolności i sprawiedliwości. W jednym z punktów prezydent Wilson żądał utworzenia niepodległej Polski, która by miała dostęp do morza.

W roku 1918 skończyła się pierwsza wojna światowa klęską państw centralnych i po 123 latach skończył się okres niewoli

Polski. Armia niemiecka musiała opuścić Polskę i tereny wschodnie, które przed rozbiorami należały do Polski. Za wycofującymi się oddziałami niemieckimi szły od wschodu wojska rewolucyjne rosyjskie, a od zachodu szły wojska polskie, aby zająć te tereny. Spotkanie tych dwóch sił spowodowało wojnę polsko-sowiecką.

W roku 1920 wojska polskie pod dowództwem Józefa Piłsudskiego zdobyły Kijów. Celem tej wyprawy było utworzenie niepodległej Ukrainy. Silna kontrofensywa wojsk sowieckich zmusiła jednak wojska polskie do wycofania się pod samą Warszawę. Dzięki obronie stolicy przeprowadzonej przez Piłsudskiego wojska sowieckie zostały pobite i musiały wycofać się na wschód. Pokój między Polską i Rosją został zawarty w Rydze w 1921 roku. Po zwycięstwie nad Rosją Sowiecką cały naród przystąpił do odbudowy kraju. W marcu 1921 roku Sejm uchwalił nową konstytucję. Była ona wzorowana na konstytucji francuskiej, konstytucji która bardzo ograniczała władzę prezydenta i rządu.

W 1926 roku marszałek Piłsudski dokonał zamachu stanu i wprowadził rządy dyktatorskie. W 1935 roku uchwalono nową konstytucję dającą prezydentowi państwa duży zakres władzy.

W 1939 roku Hitler po zabranii Austrii postanowił przyłączyć miasto Gdańsk do Niemiec i odciąć Polskę od morza. Rząd Polski nie mógł się na to zgodzić, więc doszło do wojny.

W dniu 1 września 1939 roku pancerne oddziały niemieckie uderzyły na Polskę, a 17 dni później wojska sowieckie przekro-

czyły wschodnią granicę Polski. Po miesiącu walki cała Polska została zajęta przez wojska niemieckie i sowieckie. W obronie Polski i Europy Anglia i Francja wypowiedziały wojnę Niemcom.

Rząd Polski po upadku Polski osiedlił się we Francji, a potem w Londynie. Na czele rządu i wojska stanął generał Władysław Sikorski.

W okupowanej Polsce rozwijała się walka ruchu podziemnego z niemieckim okupantem. 1 sierpnia 1944 roku kiedy wojska sowieckie zbliżyły się do Warszawy wybuchło w Warszawie powstanie przeciw Niemcom. Wojska sowieckie jednak nie tylko nie pomogły powstańcom, ale nie pozwoliły nawet lądować na swych lotniskach samolotom brytyjskim, które zrzucały zaopatrzenie dla Warszawy. Po dwóch miesiącach walk, w których zginęło 200.000 osób, powstańcy musieli się poddać. Niemcy po zlikwidowaniu powstania zniszczyli całe miasto pałac dom po domu. Po wkroczeniu wojsk sowieckich do Polski został utworzony w Lublinie w 1944 roku tymczasowy Rząd Polski. Nie był to rząd wybrany przez naród, ale rząd siłą narzucony przez Związek Radziecki. Z rozkazu tego rządu tysiące żołnierzy podziemnej Armii Krajowej zostało zaaresztowanych.

Od tej chwili zaczęły się rządy komunistyczne w Polsce kierowane przez Stalina z Moskwy. Ustrój społeczny i gospodarczy Polski został całkowicie zmieniony. Nastąpiło uspołecznienie własności prywatnej, centralne planowanie gospodarki krajowej, cenzura prasy i przymusowa indoktrynacja młodzieży.

Robotnicy niezadowoleni z zarobków i z warunków pracy, a pozbawieni prawa strajku rozpoczęli w czerwcu 1956 roku organizować manifestacje na ulicach Poznania. Kiedy milicja otworzyła ogień manifestacja zamieniła się w kilkudniowe rozruchy. Robotnicy w imieniu całego społeczeństwa zażądali usunięcia z rządu i partii ludzi odpowiedzialnych za dotychczasowy stan rzeczy. Na skutek tych żądań PZPR zaprosiła na plenarne zebranie niedawno zwolnionego z więzienia, byłego Wicepremiera Rządu Tymczasowego Władysława Gomułkę. W tym czasie został zwolniony z więzienia Kardynał Wyszyński, Prymas Polski. Zaniepokojony tymi wypadkami Chruszczow przyleciał do Warszawy, żeby nie dopuścić do poważniejszych zmian w rządzie. Widząc jednak zdecydowaną postawę narodu polskiego, nie użył on wojsk radzieckich do zlikwidowania tego buntu, ale zgodził się na to, żeby sekretarzem PZPR został wybrany Gomułka. Po tej, tak zwanej, Rewolucji Październikowej nastąpiła poprawa w dziedzinie wolności słowa i prasy. Usunięto również oficerów rosyjskich z oddziałów wojska polskiego. Pozwolono też na zlikwidowanie niektórych gospodarstw zespołowych i na wprowadzenie drobnego handlu prywatnego.

LESSON 240

Translation
English - Polish

Part I - Review of vocabulary

1. Because he always observed traffic regulations he deserves a special reward.
2. Don't abuse your authority and don't interfere with his personal life.
3. I value his opinion and consider him a very intelligent young man who could play an important role in our society.

Part II

1. Poles who lived in the eastern borderland of Poland annexed to the U.S.S.R. after second world war settled in the western part of the country.
2. In June many thousands of workers in the city of Poznań organized demonstrations for bread, freedom and the end of Soviet domination.
3. Having secured control of the country, the United Polish Workers Party proceeded to transform its economic and social system.

Homework

Write or record, as appropriate, in no less than 75 words, answers to the following questions:

1. Kto przyczynił się do odzyskania niepodległości Polski po pierwszej wojnie światowej.
2. Jak doszło do drugiej wojny światowej?
3. Pod jakimi zaborami żyli Polacy w ciągu 123 lat niewoli?

Vocabulary

austriacki, austriacka, austriackie	- Austrian
brytyjski, brytyjska, brytyjskie	- British
bunt, m. buntu, gen. s.	- revolt, rebellion
cenzura, f. cenzury, gen.s.	- censorship
interes, m.	- interest, business, affair
kardynał, m. kardynałowie, nom. pl.	- cardinal
manifestacja, f.	- demonstration, manifestation
mąż stanu mężowie stanu, nom. pl.	- statesman
młodzież, f.	- youth
okupant, m. okupanci, nom. pl.	- invader

okupowany, okupowana, okupowane	- occupied, invaded
osiedlić (się), p., osiedlać (się), i. osiedle (się) osiedlam (się) osiedli (się) osiedla (się)	- to settle
poparcie, n.	- backing, support
poprawa, f.	- improvement
pozbawić, p. (+ gen.) pozbawiać, i. (+ gen.) pozbawię pozbawiam pozbawi pozbawia	- to deprive (of)
prymas, m. prymasi, nom. pl.	- primate (an arch- bishop, who has primacy over all clergy in a nation)
przystąpić (+ do), p. przystępować (+ do) przystąpię przystępuję przystąpi przystępuje	- to begin, to pro- ceed to
rewolucyjny, rewolucyjna, rewolucyjne	- revolutionary
rozruchy (pl. only) rozruchów, gen. pl.	- riot, trouble
sprawiedliwość, f.	- justice
sprzeczny, sprzeczna, sprzeczne	- contradictory, conflicting
stan rzeczy	- state of affair
strajk, m. strajku, gen. s.	- strike
surowiec, m. surowca, gen. s.	- raw material
tymczasowy, tymczasowa, tymczasowe	- provisional, tem- porary
tymczasowo	- provisionally, tem- porarily

wicepremier, m. wicepremierzy, nom. pl.		- vice prime minister
zabór, m. zaboru, gen. s.		- annexed territory, occupation
zakres, m. zakresu, gen. s.		- range, domain, sphere, scope
zamach, m. zamachu, gen. s.		- attempt
zamach stanu		- coup d'état
zaniepokoić (się), p. zaniepokoję (się) zaniepokoi (się)	niepokoić (się), i. niepokoję (się) niepokoi (się)	- to alarm, to make uneasy, (to be alarmed)
zawierać, i. zawieram zawiera	zawrzeć, p. zawrę zawrze	- to contain, to in- clude

